

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Janika Lindström & Kristiina Kuparinen (toim.)

YHDESSÄ ENEMMÄN - OPPIMISEN PAIKKOJA JA SUUNTIA

Janika Lindström & Kristiina Kuparinen (toim.)

YHDESSÄ ENEMMÄN

OPPIMISEN
PAIKKOJA JA SUUNTIA

Copyright © tekijä ja Laurea-ammattikorkeakoulu 2017

Kannen kuva: Laurean kuvapankki/ Ilpo Vuorivirta
Sivujen 10, 39, 69, 72, 98 ja 199 kuvat: Shutterstock.com
Sivujen 60 ja 62 kuvat: Rikosseuraamuslaitos

ISSN-L 2242-5241
ISSN 2242-5241 (painettu)
ISSN 2242-5225 (verkko)

ISBN 978-951-799-478-1 (painettu)
ISBN 978-951-799-479-0 (verkko)

Kopio Niini Oy, Helsinki 2017

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE.....	6
JOHDANTO.....	8
VAPAAEHTOISVOIMIN DIGIAIKAAN.....	12
OSAAMISTA KEHITTÄMÄSSÄ - VALVOTUN KOEVAPAUDEN HYVÄT KÄYTÄNTEET JA KEHITTÄMISMAHDOLLISUUDET.....	18
ESTENOMIEN MINIPROJEKTEISSA KOHTAAVAT LUOVUUS JA REALISMI.....	27
”KIRJOITTAMINEN AVAA OVIA SELLAISEEN MAAILMAAN, JOSSA JOKAINEN ON HYVÄ JA RIITTÄVÄ”.....	32
ONKO JULKISISSA KOHTEISSA HELPPO LIIKKUA?.....	42
VERKOSTOJEN MERKITYS HOIVAN DIGITALISAATIOSSA - CASE HOIVADIGI.....	47
”SELLAISTA VANKIA EI OLE OLEMASSA, JOLLE EI LÖYTYISI SOPIVIA JA MIELEKKÄITÄ TYÖTEHTÄVIÄ”.....	54

VERKKO-OPPIMISEN YLEISTYMISEN YMMÄRTÄMINEN VAATII MONITIETEELLISTÄ NÄKÖKULMAA.....	66
OPINTOPIIRI EDISTÄÄ YHTEISÖLLISYYTTÄ JA OPPIMISTA.....	76
”MUKANA OLLAAN KUNNES HOMMA ON HOIDETTU” - NUORET KAUPUNKISUUNNITTELIJOINA.....	81
MIKÄ MUUTTUI, KUN SAIRAANHOITAJIEN KIELIKOULUTUS SIIRTYI LUOKASTA TYÖPAIKALLE?.....	94
VALMENTAVA KOULUTUS ON KIELEN JA AMMATTIALAN OPPIMISEN YHTEISPELIÄ.....	103
MULTISENSORY SPACE: YOUR STORY, MY STORY, OUR STORY.....	111
INTERNATIONAL STUDENTS BRING MULTICULTURAL COMPETENCE TO THE INSTITUTION AND LOCAL ECONOMY.....	117
DEVELOPING INTERCULTURAL COMPETENCES THROUGH LANGUAGE AND CULTURE TANDEM.....	122

ESIPUHE

VAIKUTTAVAA YHTEISTYÖTÄ

Aika, jolloin korkeakoulu eli omaa elämänsä ja opiskelijat osallistuivat työ-elämään lähinnä ammattitaitoa edistävien harjoitteluiden kautta, on ohi. Ja hyvä niin. Koulutus- ja aluepalveluyksikkömme, joka toimii Vantaalla, Tikkurilassa, elää työelämän rytmissä yhä kehittyvin tavoin. Työelämäyhteistyö on elävää, kolmisuuntaista ja hakee inspiraationsa ympäröivän toimintaympäristön rytmistä ja haasteista. Pyrimme reagoimaan ympäröivän yhteiskunnan haasteisiin ja rakentamaan toimintatapoja, joissa ihmisten osallisuus on keskiössä.

Yhteistyö työelämän kanssa on yhä enemmän kehittämistyötä, joka todentaa pedagogista malliamme, LbD:tä. Tällöin opiskelijat, korkeakoulun henkilökunta ja yritysten, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin toimijat yhteistyössä oppivat kehittämällä aidoissa työelämäprojekteissa. Ammattikorkeakoululaki uudistettiin vuonna 2014, jolloin toiminnan perusta – opetus, aluekehitys ja tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toiminta eivät aiempaan lakiin verrattuna muuttuneet (Ammattikorkeakoululaki 2003; 2014). Sen sijaan kehitystyössä painotettiin erityisesti ammattikorkeakoulutoiminnan työelämälähtöisyyttä ja aluevaikuttavuutta (Niiniluoto 2015). Oikeastaan sitä ei painotettu, vaan toiminnan edellytetään perustuvan edellä mainittuun yhteistyöhön ja alueellisiin työelämän tarpeisiin.

Voin ilolla todeta, että johtamani koulutus- ja aluepalveluyksikön sydän on edellä mainitussa yhteistyössä ja alueen työelämän tarpeissa. Tämä vahvistaa opiskelijoidemme ja henkilöstömme autenttista yhteyttä työelämään ja näin voimme yhdessä rakentaa osaamista, jota työelämä tarvitsee nyt ja erityisesti tulevaisuudessa. Toivon, että voimme olla rohkaisemassa kumppaneitamme työelämän murroksessa, joka vain kiihtyy. Emme katso sivusta vaan olemme itse sitä tekemässä.

Tulevaisuudessa korkeakouluilta odotetaan yhä enemmän yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Vaikuttavuus ilmenee kehittämistyön tuottaman tiedon hyvinvointia luovina ratkaisuina, jotka uudistavat ja tukevat koko yhteiskunnan edellytyksiä menestyä tulevaisuudessa (Korkeakoulujen auditointikäsikirja 2018 - 2024). Koulutus- ja aluepalveluyksikkömme on osallistunut monien yhteiskunnallisesti haavoittuvien ryhmien hyvinvoinnin edistämiseen, joista mainittakoon asunnottomat, vankilasta vapautuneet ja maahanmuuttajat. Haluamme korkeakouluna olla mukana rakentamassa yhteiskuntaa, jossa tasa-arvo, oikeudenmukaisuus ja osallisuus ovat läsnä kaikessa toiminnassamme eettisesti kestävin perustein.

Kurotamme kohti Korkeakouluvisiota vuoteen 2030, jolloin ammattikorkeakoulut ovat vastuullisia, viisaita ja rohkeita uudistajia ja ratkaisujen tuottajia. Toisaalta korkeakoulujen kuvataan olevan avoimia, eettisiä ja yhteiskuntavastuullisia toimijoita. (Korkeakouluvisio 2030.) Vai ovatko ne tulevaisuuden korkeakouluja? Tämän julkaisun perusteella rohkenen väittää, että Laurea elää jo tätä tulevaisuutta todeksi rakentaen siltoja ympäröivään yhteiskuntaan. Tulevaisuudessa toivon näkeväni yhä enemmän yhteiskumppaneitamme mukana arjessamme, opettamassa, ohjaamassa ja rakentamassa yhä parempaa, tasa-arvoisempaa Suomea.

Kati Komulainen
Koulutus- ja aluepalveluyksikön johtaja
Laurea-ammattikorkeakoulu

LÄHTEET

Ammattikorkeakoululaki 351/2003.
Viitattu 6.11.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/2003/20030351>

Ammattikorkeakoululaki 932/2014.
Viitattu 6.11.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140932>

Korkeakoulujen auditointikäsikirja 2018 – 2024. Viitattu 9.11.2017. <https://karvi.fi/korkeakoulutus/korkeakoulujen-uusi-arviointimalli-korostaa-opiskelijakeskeisyytta-kannustaa-kokeiluihin-ja-katsoo-tulevaisuuteen/>

Korkeakoulutus ja tutkimus 2030-luvulle. Viitattu 8.11.2017. <http://minedu.fi/documents/1410845/4177242/visio2030-taustamuistio.pdf/b370e5ec-66d3-44cb-acb9-7ac4318c49c7>

Niiniluoto, I. 2015. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut yhteiskunnallisina vaikuttajina. Teoksessa: Vastuullinen ja vaikuttava. Tulokulmia korkeakoulujen yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 13, 13 - 32.

Janika Lindström & Kristiina Kuparinen

JOHDANTO

Tässä julkaisussa liikutaan Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden ja henkilöstön mukana paikallisesta kirjastosta sairaalaan ja kauppakeskukseen, kauneusalan yrityksestä esteettömiin tiloihin ja lopulta kauas maailmalle. Tekstit kurkottelevat myös eteenpäin ajassa: monet artikkeleista pohjivat tulevaisuuden oppimista ja sen verkostoja. Kokoelma välittää kuvan niistä tavoista, joilla opiskelijat, työelämäkumppanit, opettajat ja muut asiantuntijat päivittäin toteuttavat Laurean strategiaa: toiminnassa korostuvat ihmisten osallisuus, muuttuvan tiedon luomat osaamistarpeet, teknologian eteneminen sekä kansainvälistyminen.

Toinen kokoelmaa linjaava teema on Laureassa sovellettava tutkivan ja kehittävän oppimisen (Learning by Developing) menetelmä, LbD. Menetelmän soveltamisessa keskeistä on tiivis yhteistyö työelämän kanssa, ja usein oppimisympäristönä toimii jokin kehittämishanke. Seuraavassa esitellään lyhyesti niitä näkökulmia, joita kukin artikkeli strategiasta sekä projekteissa oppimisesta tuo esiin.

Jokainen Laurean opiskelija osallistuu opintojensa aikana yhteiskuntaa ja hyvinvointia tukevaan vapaaehtoistoimintaan. Kokoelman aloittava **Vapaaehtoisvoimin digiaikaan** haastaa ennakkoluuloja: se näyttää, että myös vasta opintonsa aloittaneet voivat hyvin osallistua projekteihin, kohdata asiakkaita ja muodostaa tehokkaita tiimejä, kunhan järjestelyt ovat mietityt. Nuorille – usein teknisesti orientoituneille – opiskelijoille työ tietotekniikasta kiinnostuneiden senioreiden parissa taas esitteli jo opintojen varhaisessa vaiheessa tärkeän osaamisalueen, asiakaspalvelun. Kokemus oli senioreille hyödyllinen ja tekijöilleen palkitseva.

Laurea on valtakunnallisesti ainoa rikosseuraamusalan ammatillista opetusta tarjoava ammattikorkeakoulu, joten sen rooliin kuuluu luontevasti alan tutkiminen ja toiminnan kehittäminen. **Osaamista kehittämässä - valvotun koevapauden hyvät käytänteet ja kehittämismahdollisuudet** kuvaa osaa valvottuun koevapauden liittyvästä tutkimushanketoiminnasta, ja tätä työtä esitellään artikkelissa kolmesta näkökulmasta: toimitaan ammatillisen kentän verkottajina ja tuotetaan uutta tietoa yhdessä tämän verkoston kanssa. Lisäksi tarjotaan opiskelijoille monipuolisia oppimisen mahdollisuuksia heidän toimiessaan työpajoissa.

Projekteissa toimiminen voi luoda opiskelijoille tarkoituksenmukaisen oppimisympäristön, vaikkei kyseessä olisikaan tutkimushanke. Esimerkkinä tästä **Estenomien miniprojekteissa kohtaavat luovuus ja realismi** –esittelee työtavan, jossa kauneusalan opiskelijat voivat pienimuotoisella projektityöskentelyllä sekä tehdä osaamistaan tunnetuksi että tukea alan pienten yritysten markkinointiponnisteluja. Onnistumisen kannalta olennaista on liiketoimintaympäristön tunteminen. Artikkelissa nivoutuvat yhteen estenomien ydintaidot: kauneusalan tuntemus ja markkinoinnin osaaminen.

Luovuus on tärkeä elementti myös sosiaalialan opinnoissa. Artikkelissa **”Kirjoittaminen avaa ovia sellaiseen maailmaan, jossa jokainen on hyvä ja riittävä”** tarkastellaan sosionomiopiskelijoiden kokemuksia kirjallisuusterapiasta, johon opiskelijat pääsivät ensi kertaa tutustumaan ja joka entisestään monipuolistaa Laurea Tikkurilan luovien menetelmien opintotarjonnan kirjoa. Kokemukset näyttäytyvät monitahoisina, koska artikkelissa tehdään kirjoittamisen kautta näkyväksi sekä opiskelijoiden oman ammattitaidon kasvua että menetelmän käyttömahdollisuuksia tulevissa sosionomin tehtävissä.

Onko julkisissa tiloissa helppo liikkua? houkuttaa tarkastelemaan ympäristöä uusin silmin. Saako ulko-oven auki, jos istuu pyörätuolissa? Onko asemalla riittävästi opastusta näkövammaisille? Artikkelissa kysymyksiä ratkovaan joukkoon kuuluu monenmaalaisia opiskelijoita, jotka perehtyvät esteettömyyteen hyvin käytännöllisellä tavalla asiantuntijoiden ja testikäyttäjien opastuksella. Esteettömyys on tärkeä osallisuuden edellytys. Opiskelijoiden kokemukset osoittavat myös, että esteettömyyden käsite on sidoksissa ympäröivään kulttuuriin. Työskentelyn tuloksista huomataan, että esteettömyyttä voidaan merkittävästi edistää pienin keinoin, kunhan asiaa havainnoidaan järjestelmällisesti.

Verkostojen merkitys hoivan digitalisaatiossa – case HoivaDigi kuvaa niitä monipuolisia tapoja ja työvälineitä, joilla projekti on yhdistänyt yrityksiä palvelujen digitalisoinnin mahdollistamiseksi ja siihen liittyvän tiedon haltuunottamiseksi. Sote-alan muuttuessa tämän yhteistyön virittäminen on erityisen tärkeää. HoivaDigin tapauksessa keskiöön nousee ihmisten kohtaaminen, luottamuksen rakentaminen ja tekniikkaa koskevien pelkojen hälventäminen.

Digitaalisaation eteneminen leimaa tällä hetkellä koko suomalaisen yhteiskunnan toimintaa. Se nousee esiin yhtenä haasteena myös vapautuvien vankien tavoittelussa

paikkaa työelämässä. ”Sellaista vankia ei ole olemassa, jolle ei löytyisi sopivia ja mielekkäitä työtehtäviä” kuvaa sellaisia yhteistyön muotoja, joiden avulla tämä ryhmä ja mielekkäät työtehtävät saataisiin kohtaamaan. Lähestymistapana on kunkin vapautujan vahvuuksien tunnistaminen, tukeminen ja työhön osallistumisen mahdollistaminen.

Edellä nopeasti kehittyvää tekniikkaa on kuvattu monen kohderyhmän silmissä jossain määrin vaikeasti lähestyttävänä ilmiönä. Artikkelissa **Verkko-oppimisen yleistyminen ymmärtäminen vaatii monitieteellistä näkökulmaa** aihetta käsitellään toisessa valossa: teknisen kehittymisen tuomia mahdollisuuksia uudella oppimiselle tarkastellaan ensin eri tieteenalojen näkökulmista. Sen jälkeen teeman parissa pääsevät visioimaan ne, joille digitalisaation etenemisen ajatellaan useimmiten näyttävän houkuttelevana: nuoret amk-opiskelijat.

Monelle nuorelle korkeakouluopinnot tarkoittavat uuden alkua: uusia suhteita, paikkoja ja työtapoja. **Opintopiirityöskentely edistää yhteisöllisyyttä ja oppimista** kuvaa kehitysprojektia, jossa rakennetaan tietoisesti opiskelijoiden keskinäistä yhteisöllisyyttä tukemaan heitä tässä murrosvaiheessa. Artikkelissa opiskelijoiden palautteet toiminnasta tuovat näkyviin työtavan merkityksen sekä sosiaalisten suhteiden luomiselle että oman alan opintojen sujuvalle alulle.

”Mukana ollaan kunnes homma on hoidettu!” – nuoret kaupunkisuunnittelijoina näyttää, kuinka opiskelijat, paikalliset nuoret ja uuden asuinalueet suunnittelijat tekevät yhteistyötä. Kun toiminta on suunniteltu hyvin, se on kaikille osapuolille merkityksellistä: nuorten ideat lähtevät lentoon ja sosiaalialan opiskelijat kasvattavat osaamistaan, kun aluekehityksessä ovat mukana myös harvoin kuullut joukot. Osallisuus luo sitoutumista ja paikallisidentiteettiä.

Artikkelikokoelman loppupuolelle liikutaan kielten ja kulttuurien parissa, ja artikkelit esittelevät esimerkkejä Laurea Tikkurilan monipuolisesta kansainvälisestä toiminnasta. Artikkelissa **Mikä muuttui, kun sairaanhoitajien kielikoulutus siirtyi luokasta työpaikalle?** tutustutaan kokeiluun, jossa työssä oleville maahanmuuttajataustaisille sairaanhoitajille järjestetään suomen kielen koulutusta aikaisempaa yksilöllisemmin ja joustavammin. Artikkelissa pohditaan, kuinka tällainen koulutuksen muoto sopii maahanmuuttajien koulutusten uudellaisiin tarpeisiin.

Samana teeman parissa liikkuu **Valmentava koulutus on kielen ja ammattialan oppimisen yhteispelejä**. Se kuvaa pilottikoulutusta, jossa etsittiin sopivaa tapaa sujuvoittaa korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien reittiä amk-opintoihin. Artikkelin valokeilaan nousee ammattialan ja suomen kielen opetuksen integraatio, jossa monipuoliset toimintatavat tarjoavat opiskelijoille monia onnistumisen mahdollisuuksia.

Multisensory Space: Your story, my story, our story kokoaa yhteen niitä kokemuksia, joita moniaistisen tilan käyttö on sen monien kehitysvaiheiden aikana tehnyt mahdolliseksi. Toiminnassa korostuvat kielen ja kulttuurin välittäminen aistien, tarinoiden ja muistojen avulla. Menetelmän käyttö kannustaa yhteistyöhön ja tarjoaa monia kanavia yhteiselle ymmärrykselle silloinkin, kun yhteistä kieltä ei ole.

Artikkelissa **International Students Bring Multicultural Competence to the Institution and Local Economy** esitellään pähkinänkuoressa ulkomailta tulevien tutkinto-opiskelijoiden kiinnostuksen kohteita, arkisia haasteita ja Laurean keinoja tämän ryhmän tukemiseen. Kansainvälisten opiskelijoiden kohtaaminen voi kasvattaa monikulttuurisia taitoja niin ammattikorkeakoulussa kuin ympäröivissä yrityksissäkin.

Kokoelman päättää kahden terveysalan opiskelijan yhteen punoutuva kertomus siitä, kuinka he ovat tavoitteellisesti tukeneet toisiaan kielen, kulttuurin ja kulttuurienvälisen taitojen kartuttamisessa. **Developing intercultural competences through language and culture tandem** esittelee tandem-menetelmän tarjoamia oppimisen mahdollisuuksia ja opiskelijoiden kokemuksia niiden parissa. Ennakkoluulot karisevat, tieto omasta ammattialasta lisääntyy – ja syntyy ystävyys-suhteita ympäri maailman.

Eeva Haikonen & Minna-Kaisa Lehtilinna

VAPAAEHTOISVOIMIN DIGIAIKAAN

L aurean yhteistyö Hakunilan kirjaston kanssa on jatkunut jo pidemmän aikaa Teknologialainaamo[®]-toiminnassa. Vantaalla on järjestetty myös e-hetket -toimintaa eri Helmet-kirjastoissa. E-hetkissä kirjaston alueella asuvia, erityisesti seniori-ikäisiä ihmisiä pyritään auttamaan ja tukemaan erilaisissa tietotekniikkaan liittyvissä haasteissa ja pulmissa.

Laurean Teknologialainaamon harjoittelija on käynyt satunnaisesti pitämässä opastavaa päivystystä Hakunilassa e-hetkien aikataulun mukaisesti. Hakunilan e-hetket toiminnan pyörittämiseen ovat osallistuneet myös ENTER ry:n vapaaehtoiset. ENTER ry on Uudellamaalla toimiva senioreiden yhdistys, joka tarjoaa henkilökoh- taista ja maksutonta opastusta tietokoneiden, tablettien ja kännyköiden käytössä. ENTER ry:n toiminnassa olennaista on se, että ohjaajan ja ohjattavan ollessa samaa ikäluokkaa, löytyy helposti yhteinen kieli ja yhdessä oppiminen on vaivatonta.

Vapaaehtoistyö on myös Laurealle tärkeää. Laurean 2020-strategiassa on määritelty, että kaikki Laurean opiskelijat osallistuisivat opinnoissaan yhteiskuntaa ja hyvinvointia tukevaan vapaaehtoistoimintaan. Tämä asia tuli konkreettisesti näkyväksi vuoden 2016 aikana, kun puhe vapaaehtoistyöhön osallistumisesta oli Laureassa selvästi kasvussa.

”TEKNOLOGIA HARPPOO ETEENPÄIN, JOTEN TOIVOTTAVASTI E-HETKIÄ JÄRJESTETÄÄN MEILLEKIN VIELÄ VUONNA 2070.” HAYAT, AREZOO, SOFIA & NICO

Keväällä 2016 heräsi ajatus, että e-hetket -toimintaa haluttaisiin laajentaa, koska sille oli selvästi tilausta Hakunilassa. Toiveena oli,

Kuva 1. Seniorin apuna ja tukena

että e-hetkistä voitaisiin tehdä viikoittainen tapahtuma. Näin tietoisuus toiminnasta paransi ja siten asiakaskuntakin laajeni. Teknologialainaamon Anniina Honkonen, kirjaston Paula Puustinen ja tietojenkäsittelyn lehtorin Eeva Haikonen lähtivät selvittämään toteutusmahdollisuuksia.

Selvitysten perusteella päätettiin lähteä toteuttamaan e-hetkiä uusien tietojenkäsittelyn tradenomiopiskelijoiden kanssa heti opintojen alkajaisiksi. Hiukan opettajia mietitytti, miten uudet opiskelijat suhtautuvat tällaiseen ohjaustehtävään asiakasrajapinnassa ns. kylmiltään. Huoli osoittautui täysin turhaksi!

Sekä työvuorojen että ohjausaikojen varaus päätettiin molemmat organisoida ennakoon. Kirjaston asiakkaat saivat varata ajan e-hetkiin etukäteen kirjaston kautta. Kirjastossa tehtäisiin aktiivista e-hetkien markkinointia. Työvuorojen aikana voitaisiin palvella asiakkaita myös lennossa, mikäli ohjaajilla olisi vapaata aikaa. Kirjasto otti siis hoitaakseen asiakkaiden ajanvarauksen, opiskelijoiden työvuorot jaettiin Laureassa.

”KUTEN OSASIN ARVATA, HANKALINTA OLI ANTAA AUTETTAVAN TEHDÄ, JA NÄYTTÄÄ MITÄ TEHDÄ, EIKÄ TEHDÄ HÄNEN PUOLESTAAN.” JAAKKO

Asiakaspalvelun aakkoset

Moni opiskelijaan aloitteleva tuleva it-osaaja ajattelee, että tuleva työ on lähinnä istumista tietokoneen edessä ja ainoa ihmiskontakti on ruudusta heijastuva oman naaman kuva. Työelämässä kuitenkin korostuvat erilaiset viestintä- ja tiimityötaidot.

Erityisen tärkeää on osata kohdata asiakkaita. Asiakaspalvelussa mitataan yrityksen onnistuminen joka päivä. Hyvä asiakaspalvelija luo yrityksestä positiivista imagoa. Huono asiakaspalvelu taas kostaus yritykselle helposti, kun tyytymätön asiakas kertoo kokemuksistaan eteenpäin eikä enää tulevaisuudessa asioi kyseisessä yrityksessä. Sosiaalisen median myötä huonot kokemukset leviävät nopeasti.

E-hetkiin valmistauduttiin oppitunneilla kertaamalla asiakaspalvelun aakkosia. Mietittiin yhdessä, millaisia erityisiä haasteita iäkäs kohderyhmä toisi. Optima-työtilaan koottiin vielä muistutuksesi seuraavat pikaohjeet:

- Puhu rauhallisesti, kuuluvasti ja selkeästi.
- Käytä kuulijan ymmärtämää kieltä.
- Muista kunnioittaa asiakkaan yksityisyyttä. Käänny pois päin kun asiakas syöttää salaisia tietoja (esim. salasanan, sosiaaliturvatunnuksen tai pin-koodin).
- Neuvo ja anna asiakkaan tehdä, älä tee hänen puolestaan.
- Käytä tarvittaessa piirroksia tai muistiinpanoja apuna.
- Kerro rohkeasti, jos et osaa vastata asiakkaan ongelmaan. Lupaa kuitenkin selvittää asia. Sovi, miten asiaan palataan.
- Älä hermostu!

Viimeinen kohta oli tietenkin tärkeä, koska diginatiiveille moni asia on itsestään selvä eikä toisen neuvominen ole aina helppoa. Kuitenkin tarkoitus oli ohjata ja opastaa eikä tehdä asioita asiakkaan puolesta. Tärkeää on miettiä, miten selittää asiat yksinkertaisesti ja ennen kaikkea mieleenpainuvasti. Ohjeita pitää jaksaa kerrata, koska asiat harvoin omaksutaan yhdellä kerralla.

”MENIN HAKUNILAN KIRJASTOON E-HETKETAPAHTUMAAN POSITIIVISIN AJATUKSIN, AUTTAVAISELLA JA MYÖNTEISELLÄ ASENTEELLA SEKÄ ILMAN ENNAKKOLUULOJA.” EEMI

Tiimeillä oli kaksi haastetta voitettavanaan. Ensimmäinen liittyi tiimin toimintaan. Koska kyse oli opintojen aivan ensimmäisestä opintojaksosta, tiimien jäsenet

eivät vielä tunteneet toisiaan kovin hyvin. Toinen haaste oli se, että vaikka moni onkin neuvonut tuttuja it-asioissa, vieraiden neuvominen tuntui aluksi hiukan arveluttavalta.

Reippaasti e-hetkiin

Opiskelijat aloittivat opinnot Tikkurilan Laureassa maanantaina 29.8. ja heti saman viikon perjantaina lähdettiin jo porukalla tutustumiskäynnille Hakunilan kirjastoon. Näin ollen uusien opiskelijoiden ryhmä, 40 innokasta päiväpuolen opiskelijaa, kuului Hakunilan e-hetkistä heti ensimmäisen opiskeluvuikkonsa aikana.

Kuva 2. Vanhustenviikon teemapäivä

Oli vielä kaunis kesäpäivä, kun perjantaina 2.9. suuntasimme julkista liikennettä hyödyntäen ryhmänä kohti Hakunilaa. Mukaan lähti koko opiskelijajoukko ja Teknologialainaanamon Anniina Honkonen, ryhmän tutoropettaja Eeva Haikonen ja viestinnän lehtori Minna-Kaisa Lehtilinnä. Osalle opiskelijoista Vantaalla bussilla matkaaminen oli vielä ihan uutta. Muutto pääkaupunkiseudulle oli tapahtunut ihan vasta hiljan opintojen aloituksen myötä.

Hakunilassa meidät otettiin lämpimästi vastaan. Meille esiteltiin tilat ja sovittiin käytännön toimista työvuorojen aikana. Sovittiin, että kirjaston infotiskiltä opiskelijaryhmä saa aina vuoronsa alkajaisiksi ylleen Laurean liivit ja nimilaput. Vaikka oppitunneilla kerrattiinkin hyvän asiakaspalvelun perusasioita, opasti kirjaston henkilökunta opiskelijoita vielä lisää niin asiakkaiden kohtaamisessa kuin tilojen käytössäkin. Mietittiin myös tietosuoja-asioita, hiukan sitä, minkälaisissa asioissa senioreja voidaan auttaa ja missä ei tarvitse auttaa. Opiskelijoilla oli hyviä kysymyksiä ja innokkuus haastetta kohtaan oli selvästi havaittavissa heti ensi hetkistä.

Ensimmäinen työvuoro tulisi olemaan reilun kahden viikon päästä tutustumiskäynnistä, syyskuun puolivälissä. Etukäteen jännitettiin, mahdetaanko saada tekijät

heti ensimmäiseen vuoroon vai tuntuuko opiskelijoista, että ensimmäinen vuoro tulisi liian pian. Yllätys oli iloinen, kun huomattiin, että ensimmäiset työvuorot varattiin heti kättelyssä! Joukossa oli siis monta innokasta opiskelijaa, jotka halusivat päästä käärimään hihat ja pukemaan liivit ylleen pikaisesti. Innostusta jaettiin heti ensimmäisten työvuorojen jälkeen luokassa. Melko varmasti ensimmäisten opiskelijoiden positiiviset kokemukset luokassa kerrottuna hälvensivät tulevien työvuorolaisten epävarmuutta tai jännitystä omaa tehtävää kohtaan.

Työvuorojen jako kävi kaikkineen vaivatta. Jokaiselle opiskelijalle löytyi oma työvuoro. Jokaiseen työvuoroon nimettiin neljä opiskelijaa. Viimeiset vuorot menivät loppusyksyyn itsenäisyyspäivän tienoille. Opettajia ilahdutti erityisesti se, että vaikka muutama työvuoron vaihto sairastapauksen tai muuttuneiden suunnitelmien vuoksi tulikin (vuorojen vaihdot hoidettiin itsenäisesti ja hyvin tilanteesta tiedottaen), niin joka ikinen ryhmän opiskelija suoritti oman vuoronsa. Hakunilan kirjastossa kävi syksyn aikana 42 Laurean opiskelijaa.

”ASIAKKAIDEN ASENNE
OLI IHAILTAVA:
HALUTAAN OPPIA
UUTTA.”

HAYAT, AREZOO, SOFIA
& NICO

Osa e-hetkiin tulijoista oli varannut ajan jo etukäteen, osa tuli piipahtamaan paikalle ilman erillistä ajanvarausta. Opiskelijat tarkastivat

innokkaasti sähköisestä ajanvarauslistasta, kuinka paljon asiakkaita heille kullakin kerralla oli tulossa.

E-hetkien lisäksi opiskelijat valmistelivat kolme erillistä teemapäivää, jotka toteutettiin valtakunnallisen vanhustenviikon aikana. Yksi käsitteli tablettien ja älypuhelinien käyttöä. Osallistujia kiehtoi ajatus, että tietokone kulkee koko ajan vaikka taskussa mukana. Toisaalta taas mobiililaitteiden ongelmana on, että teksti on usein hyvin pientä ja siksi sitä on vaikea lukea. Toisena teemapäivänä oli luento erilaisista some-kanavista. Molemmat aiheet ovat sellaisia, jotka voivat aiheuttaa harmaita hiuksia käyttäjälle. Erilaisten some-kanavien kautta haluttiin pitää yhteyttä erityisesti perheenjäseniin – varsinkin lapsiin ja lapsenlapsiin. Opiskelijat keskittyivät käytetyimpiin kanaviin eli Facebookiin, Instagramiin ja Twitteriin, Skypeen ja YouTubeen. Kolmas aihe oli tietoturvasuhteisuus. Nykypäivänä siitä ei voi mitenkään huolehtia liikaa.

Loppu hyvin, kaikki blogissa

Kun opiskelijaryhmä oli pitänyt oman e-hetkensä, oli vuoro kirjoittaa blogikirjoitus kokemuksista. Blogi löytyy osoitteesta <http://teknologialainaamo.blogspot.fi/>. Tämän ryhmän kirjoitukset sijoittuvat syys-joulukuulle 2016.

Blogin avulla opiskelijat reflektoivat omia kokemuksiaan ja tunteuksiaan. Tietysti ennen kaikkea toivottiin, että blogista heijastuisi opittuja asioita. Reflektointi on oivallinen tapa kehittää omaa asiantuntemustaan.

Reflektiivisyys asiantuntijan työssä tarkoittaa toiminnan tarkastelemista eri näkökulmista. Reflektion avulla pyritään parantamaan toimintatapoja ja suoritusta. Kriittisen tarkastelun kohteena voi olla toiminnan kohde, oma suhde työhön, käytetyt työvälineet ja niiden sopivuus suoritettavaan työhön, oma toiminta työympäristössä tai kehittyminen ammattilaisena. (Tiuraniemi 2002, 2.)

Kaikkiaan e-hetket sujuivat ilman suurempia ongelmia. Opiskelijoita harmitti välillä se, että paikalla oli vähänlaisesti asiakkaita. Kuitenkin moni kommentoi, että ohjaaminen, neuvominen ja asiakaspalvelu yleensäkin oli odotettua mukavampaa. Erityisesti opiskelijat ilahtuivat siitä, kuinka innokkaita asiakkaat olivat oppimaan uutta ja kyselemään asioita. Opiskelijat korostivat, että auttamisesta tuli hyvä mieli. Sitähän vapaaehtoistyö on parhaimmillaan, niin auttaja kuin autettava saavat miellyttäviä kokemuksia. Jonkin verran jäi pohdituttamaan, osasiko opettaa riittävän hyvin, olisiko asioita voinut ilmaista selkeämmin tai saako asiakas jatkossa apua ongelmiinsa.

Kaiken kaikkiaan opiskelijat olivat tyytyväisiä kokemuksiinsa e-hetkistä. Kaikki oppivat hiukan asiakaspalvelua ja tiimitoimintaa. Moni sai ensikosketuksensa vapaaehtoistoimintaan. Kokemus oli kaikkien osapuolten mielestä erittäin onnistunut ja toimintaa ollaankin jatkamassa syksyllä 2017 uuden opiskelijaryhmän kanssa.

LÄHTEET

Tiuraniemi, J. Reflektiivisyys asiantuntijan työssä. Viitattu 13.6.2017.
<http://tiuraniemi.fi/Ammaref.pdf>

”YHTEENVETONA
MEILLE JÄI PÄIVÄSTÄ
POSITIIVINEN JA
ILOINEN FIILIS,
KOSKA ME PÄÄSIMME
AUTTAMAAN JA SIITÄ
TULI HYVÄ OLO!”
MIKA, HARRI, SAKARI &
JUUSO

Teemu Rantanen, Janika Lindström & Eeva Järveläinen

OSAAMISTA KEHITTÄMÄSSÄ - VALVOTUN KOEVAPAUDEN HYVÄT KÄYTÄNTEET JA KEHITTÄMISMAHDOLLISUUDET

Valvottu koevapaus on kohtuullisen uusi sekä nopeasti laajentunut osa suomalaista rikosseuraamusjärjestelmää, ja se sijoittuu ehdottoman vankusrangaistuksen loppuvaiheeseen. Siinä vanki voi asua kotonaan tai esimerkiksi kuntoutusyksikössä sekä toimia määritellyn viikko-ohjelman mukaisesti. Valvottuun koevapauteen sisältyy sähköistä valvontaa, tukipartioiden tekemiä valvontakäyntejä ym. valvonta- ja tukitoimia. Valvotun koevapauden taustalla ovat Rikosseuraamuslaitoksen strategiset linjaukset, erityisesti pyrkimys avoimpiin rangaistuksiin ja vankien asteittaiseen vapauttamiseen. Sen avulla pyritään helpottamaan vapautuvien vankien paluuta siviiliin.

Laurea on valtakunnallisesti ainoa rikosseuraamusalan koulutusta tarjoava ammattikorkeakoulu. Laurean rikosseuraamusalan koulutuksessa ja hanketoiminnassa korostuvat sosiaalisen kuntoutuksen sekä rikoksenteekijöiden yhteiskuntaan integroitumisen näkökulmat, ja siten valvotun koevapauden tutkiminen sekä sen käytäntöjen kehittäminen on luonteva osa Laurean tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Aiempia tutkimuksia valvotusta koevapaudesta on vain vähän (vrt. kuitenkin Mäkipää 2010; Rantanen ym. 2016). Laurean ammattikorkeakoulun

Valvottua koevapautta valmistelevan ja toteuttavan henkilöstön osaaminen -hankkeessa¹ (1.10.2016 - 31.12.2017) tutkittiin valvottua koevapautta valmistelevan ja toteuttavan henkilöstön osaamista Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöiden, sidosryhmien edustajien ja vankien haastattelujen kautta. Erityisesti tutkimuksessa kiinnitettiin huomiota siihen, miten kuntoutusosaamisen ja turvallisuusosaamisen välinen suhde rakentuu valvottua koevapautta valmistelevan ja tukipartioissa toimivan henkilöstön puheessa ja toimintakäytännöissä.

Varsinaiset tutkimushaastattelut on suoritettu teemahaastatteluina kevään 2017 aikana, ja niissä on hyödynnetty laadullisen asennetutkimuksen lähestymistapaa (Vesala & Rantanen 2007; Billig 1987). Mahdollisimman laajan kokonaiskuvan saamiseksi haastateltavia hankittiin eri toimijatahojen (Rikosseuraamuslaitos, Kriminaalihuollon tukisäätiö, Silta-valmennusyhdistys ry, Stop Huumeille ry, ViaDia ry, jne.) kautta.

Osana hanketta järjestettiin kevään 2017 aikana kaksi puolen päivän pituista työpajaa, jotka olivat suunnattuja kaikille valvotun koevapauden parissa toimiville ammattilaisille (kunnissa, järjestöissä ja Rikosseuraamuslaitoksessa yms.) sekä muille aiheesta kiinnostuneille. Työpajoissa tarkasteltiin valvotun koevapauden prosessin eri vaiheiden toiminta- ja yhteistyökäytänteitä. Työpajatyöskentely toteutettiin kehittämispohjaisen oppimisen (Learning by Developing, LbD) (Raij 2014) toimintamallin mukaisesti, ja rikosseuraamusalan sosionomi (AMK) -opiskelijat osallistuvat työpajoihin aktiivisina toimijoina osana opintojaan. Tässä artikkelissa tarkastelemme osaamisen näkökulmasta toteutettujen työpajojen LbD-toteutusta sekä työpajoissa esiinnoitettuja valvottuun koevapauteen ja sen kehittämiseen liittyviä tuloksia.

Delamare - Le Deistin ja Wintertonin kompetenssimalli

Hankkeessa ja työpajoissa teoreettisena lähtökohtana on Delamare - Le Deistin ja Wintertonin (2005) kompetenssimalli, jossa osaamista jäsenetään käyttäen jaoteltuja ammatillinen ja persoonallinen kompetenssi sekä toisaalta operatiivinen ja käsitteellinen kompetenssi (ks. taulukko 1). Kompetenssimallissa erotetaan toisistaan kognitiivinen kompetenssi (esim. rikoksista irrottautumisen prosessia koskeva ymmärrys), metakompetenssi (esim. jatkuvan oppimisen taidot), funktionaalinen kompetenssi (esim. työssä tarvittavat käytännön taidot) sekä sosiaalinen kompetenssi (esim. vuorovaikutustaidot, yhteistyövalmiudet).

¹ Hanke on rahoitettu Rikosseuraamusalan tutkimus- ja kehittämismäärärahoista.

Taulukko 1. Kompetenssimalli (Delamare - Le Deist & Winterton 2005)

	AMMATILLINEN KOMPETENSSI	PERSOONALLINEN KOMPETENSSI
KÄSITTEELLINEN	KOGNITIIVINEN KOMPETENSSI (ESIM. RIKOKSISTA IRROTTAUTUMISEN PROSESSIA KOSKEVA YMMÄRRYS)	METAKOMPETENSSI (ESIM. JATKUVAN OPPIMISEN TAIDOT)
OPERATIONAALINEN	FUNKTIONAALINEN KOMPETENSSI (ESIM. TYÖSSÄ TARVITTAVAT KÄYTÄNNÖN TAIDOT)	SOSIAALINEN KOMPETENSSI (ESIM. VUOROVAIKUTUSTAIDOT, YHTEISTYÖVALMIUDET)

Hankkeessa ja työpajatyöskentelyssä kompetenssimallia on käytetty eri yhteyksissä. Se on toiminut tutkimuksen teoreettisena lähtökohtana, opiskelijoiden oppimistehtävää jäsentävänä kehikkona sekä apuna opiskelijoiden osaamisen kehittymisen jäsentämisessä.

Rikosseuraamusalan toimintakäytänteiden kehittäminen työpajoissa

Hankkeen työpajat sisälsivät alustuksen ja ryhmämuotoista ammatillista keskustelua valvotun koevapauden kehittämiskohteista. Ensimmäiseen työpajaan (8.3.2017) osallistui 10 rikosseuraamuslaitoksen työntekijää, 11 sidosryhmien edustajaa, 2 koevapauden suorittajaa sekä ammattikorkeakoulun henkilökuntaa ja rikosseuraamusalan opiskelijoita. Työpaja alkoi aiempiin tutkimustuloksiin perustuvalla alustuksella ja päättyi esitykseen, jossa kuvattiin järjestötoimijan kokemuksia valvotun koevapauden toimivista käytänteistä (alustajina Kimmo Kumlander ja Reijo Kypärä Silta-Valmennusyhdistys ry:stä). Ryhmämuotoisen keskustelun teemat liittyivät valvotun koevapauden käytänteisiin ja vaikuttavuuteen sekä yhteistyön kehittämiseen. Työpaja sisälsi myös SWOT-työskentelyä, jossa arvioitiin vankiloiden, tukipartioiden ja sidosryhmien osaamistarpeita, osaamisen vahvuuksia ja kehittämisen kohteita valvottuun koevapauteen liittyen.

Toiseen työpajaan (1.6.2017) osallistui 16 rikosseuraamuslaitoksen työntekijää, 5 sidosryhmien edustajaa sekä ammattikorkeakoulun henkilökuntaa ja opiskelijoita. Työpajassa esiteltiin tutkimushankkeen alustavia havaintoja sekä ViaDia ry:ssä saatuja kokemuksia valvotusta koevapaudesta ja sen toimintakäytänteistä (alustajana Pekka Matilainen). Työpaja sisälsi ryhmäkeskustelua rikollisuudesta irrottautumista tukevasta sidosryhmäyhteistyöstä, Rikosseuraamuslaitoksen valvontaan ja tukeen liittyvien yhtenäisten käytäntöjen kehittämisestä sekä tulevaisuudessa

tarvittavasta osaamisesta. Rikosseuraamuslaitosta edustavien osallistujien toiveiden mukaisesti valvontakäytänteisiin liittyvä työpaja toteutettiin sisäisenä kehittämisenä, ja siihen osallistui vain rikosseuraamuslaitoksen työntekijöitä.

Työpajojen toteuttamisesta vastasivat rikosseuraamusalan sosionomiopiskelijat osana kuntouttavan sosiaalityön opintojaksoa. Opintojakso sisälsi luento-osuuden, ammatillisen artikkelin kirjoittamisen sekä LbD-toimintamallin mukaisen työpajatyöskentelyn. Opiskelijaryhmän opiskelijat olivat monimuoto-opiskelijoita, jotka toimivat opintojensa ohessa rikosseuraamusalan ja sosiaalialan työtehtävissä. Siten heillä oli jo entuudestaan työn kautta muodostunut ymmärrys alan kehittämistarpeista.

Työpajoissa tunnistetut kehittämishaasteet ja valvotun koevapauden valmisteluun sekä täytäntöönpanoon liittyvä osaaminen

Työpajoissa esiin nousseet kehittämiskohteet jäsenyivät kuntoutuksen ja rikollisuudesta irrottautumisen, vangin perheen ja lähiympäristön, ammattilaisten osaamisen sekä verkostoyhteistyön liittyvien teemojen ja näkökulmien kautta. **Kuntoutusta ja rikoksista irrottautumista** koskevassa keskustelussa tuli esille, että kehitettävää on erilaisten päihdekuntoutusjatkumoiden rakentamisessa, toimeentuloon sekä kuntoutukseen liittyvien päätöksenteon oikea-aikaistamisessa sekä palveluiden saatavuuden tasavertaistamisessa alueellisesti. Myös vankien yhdenvertainen mahdollisuus valvottuun koevapauteen pääsemiseen mainittiin kehittämishaasteena. Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöiden näkökulmasta kehittämishaasteina tunnistettiin tukipartioiden riittävä resurssointi sekä työkoekulujen valmisteluun liittyvän osaamisen kehittäminen.

TYÖNTEKIJÄN JA VANGIN VÄLISEN LUOTTAMUKSELLISEN SUHTEEN RAKENTAMISELLA ON TÄRKEÄ MERKITYS, JOTTA VANKI SITOUTUISI SUORITTAMAAN VALVOTUN KOEVAPAUDEN.

Henkilöstön roolissa oleellisenä tunnistettiin vangin desistanssiprosessin tukeminen siten, että henkilöstö ylläpitää toivoa ja motivoi muutosprosessiin muun muassa valvontatapaamisten yhteydessä. Keskusteluissa korostettiin, että työntekijän ja vangin välisen luottamuksellisen suhteen rakentamisella on tärkeä merkitys, jotta vanki sitoutuisi suorittamaan valvotun koevapauden. Myös vangin osallistumista valmisteluprosessiin pidettiin tärkeänä rikollisuudesta irrottautumisen kannalta. Erilaisiin riskeihin keskittyvä ajattelu koettiin haasteellisenä kuntoutuksen näkökulmasta. Sen sijaan toimijoiden keskinäisen luottamuksen koettiin motivoivan ja edistävän vangin sitoutumista kuntoutukseen. Järjestöillä nähtiin olevan tärkeä rooli vankien kuntouttamisessa. Huolellisen ja ajoissa aloitetun koevapauden valmistelun koettiin edistävän vangin yhteydenpitoa perheeseen sekä paluuta yhteiskuntaan.

Ryhmäkeskusteluissa korostui myös **vangin perheen ja lähiympäristön** kanssa tehtävän yhteistyön teema. Tällä yhteistyöllä nähtiin olevan suuri merkitys valvotun koevapausprosessin onnistumisessa. Toimijoilta toivottiin laajempaa ymmärrystä siihen, että perhe on yksikkö ja sen merkitys on todella suuri niin vankilassa olon aikana, valvotussa koevapaudessa kuin vapautumisen jälkeenkin. Tärkeinä asioina pidettiin perhesuhteiden vahvistamista, omaisten mukaan ottamista koevapauden valmisteluun sekä valvottua koevapautta koskevan tiedon lisäämistä. Ammatillaiset toivat esiin alaikäisen lapsen kuulemistilanteet, jotka tehtiin yhteistyössä lastensuojeluviranomaisten kanssa. Valvotun koevapauden merkitys perhesuhteiden vahvistajana tunnustettiin tärkeänä.

Osaamista koskevassa keskustelussa ammattihenkilöstön toiminnan lähtökohtina mainittiin rikosseuraamusalan arvot sekä sosiaalialan eettiset ohjeet. Rikosseuraamuslaitoksen strategia, jossa visiona on valmentaa vankeja rikoksetomaan elämään sekä turvallisesti kohti avoimempaa täytäntöönpanoa, koettiin yhteisenä päämääränä. Rikosseuraamuslaitoksen kokeneiden työntekijöiden vahvuutena tunnustettiin ”vankituntemus”. Vankituntemus karttuu työkokemuksen myötä ja sen avulla tunnustetaan erilaiset muutokset vangin käyttäytymisessä tai toiminnassa. Vankituntemus on tärkeää etenkin turvallisuuden näkökulmasta.

Vankien korostettiin olevan heterogeeninen ryhmä ja sen vuoksi pidettiin erittäin tärkeänä, että valvotun koevapauden aikaisissa suunnitelmissa sekä toimintavototeissa on tärkeää ottaa huomioon vankien yksilölliset tarpeet. Valvotun koevapauden suunnittelutyössä koettiin tarvittavan monipuolista osaamista sekä moniammatillista yhteistyötä. Yhteistyön näkökulmasta avoimuus, säännöllisyys sekä tietojen vaihtaminen eri tahojen välillä olivat tärkeitä ja yhteistyön onnistumista tukevia elementtejä. Hyvinä käytänteinä mainittiin vastuuvankilat sekä vastuutyöntekijät, joissa vastuullisiksi nimetyt tahot ja työntekijät tekevät yhteistyötä

HYVÄNÄ KÄYTÄNTÖNÄ PIDETTIIN TOIMIVAA VERKOSTOA JA VERKOSTOITUMISEN ALOITTAMISTA JO ENNEN KOEVAPAUDEN ALKUA.

moniammatillisesti koko valvotun koevapauden prosessin ajan. Henkilöstön vuorovaikutustaitoihin, moniammatilliseen verkostoyhteistyöhön sekä palvelujärjestelmien tuntemukseen toivottiin täydennyskoulutusta.

Verkostoitumisen ja yhteistyön näkökulmasta ammatillaiset toivat esiin sekä kehittämiskohteita että hyviä käytänteitä. Yhtenä yhteistyön hyvänä käytäntönä pidettiin toimivaa verkostoa ja verkostoitumisen aloittamista jo ennen koevapauden

alkua. Suunnitteluvaiheen yhteistyö ja tiedonvaihto nähtiin verkostossa toimivana, mutta haasteita oli päätöksenteossa ja sidosryhmäläisten tavoitettavuudessa. Yhteistyötä toivottiin tiivistettävän myös Rikosseuraamuslaitoksen yksiköiden välillä (vankilat – yhdyskuntaseuraamustoimistot). Kehittämistarpeena nähtiin teknologian hyödyntäminen verkostopalaverissa. Kaivattiin myös parannusta ajoittain yhteistyötä hankaloittavaan valvontatekniikkaan ja seurantajärjestelmään.

Toisaalta toivottiin, että sähköisen valvonnan kehittymisen myötä resursseja saadaan kohtaamistyöhön. Yhteistyötä edistävinä tekijänä voisi olla yhtenäinen valvotun koevapauden prosessimalli, jotta prosessi avautuisi paremmin sidosryhmätoimijoille. Perustoimeentulotuen siirtyminen Kelan hoidettavaksi vaikutti siihen, että yhtenä kehittämiskohteena työpajoissa tuli esille yhteistyön lisääminen Kelan kanssa. Myös työvoimahallintoon liittyvää yhteistyötä pidettiin tärkeänä vankien työmarkkinoille tukemisen näkökulmasta. Hyvänä käytänteenä mainittiin Vantaan vankisosaalityö, jossa kaikki asunnottomana vapautuvat vangit on keskitetty asiakkaiksi samalle sosiaalityöntekijälle ja -ohjaajalle. Yhteistyössä rikoksetomaan elämään (YRE) –yhteistyöryhmän koettiin olevan hyvä viranomaisyhteistyötä tukeva toiminta, joka edistää Rikosseuraamuslaitoksen ja eri tahojen välistä yhteistyötä sekä vankien jälkihuollon toteutumista.

Osana ensimmäistä työpajaa osallistujat arvioivat valvottuun koevapauteen liittyvää osaamista myös SWOT-analyysin avulla. Työskentelyyn osallistui yhdeksän kunta- ja järjestötoimijaa sekä kymmenen rikosseuraamuslaitoksen edustajaa. Tehtävänannossa osallistujia pyydettiin arvioimaan tarvittavaa osaamista (tiedot, taidot, asenteet) sekä osaamisen vahvuuksia ja puutteita valvotun koevapauden valmistelussa, tukipartioiden osalta sekä sidosryhmien osalta. Tämän SWOT-työskentelyn kautta tunnistetut osaamisen haasteet olivat pitkälti samansuuntaisia kuin ryhmäkeskusteluissa esiin nousseet kehittämiskohteet.

Työpajat opiskelijoiden ammatillisen kehittymisen ja osaamisen rakentajina

Valvottua koevapautta koskevan tiedonkeruun ja kehittämisen ohella työpajat toimivat myös oppimistilanteina rikosseuraamusalan AMK-opiskelijoille. Kuntouttavan sosiaalityön opintojaksolla esiteltiin hankkeen tavoitteet ja teoreettiset lähtökohdat, valvotun koevapauden prosessi sekä kevään aikana toteutettavien työpajojen tarkoitus. Jakson opiskelijat jaettiin pienryhmiin, joissa he sopivat työpajatyöskentelyyn liittyvistä vastuista. Opiskelijoiden tehtävät liittyivät ryhmäkeskusteluiden puheenjohtajina toimimiseen ja tuloksien dokumentointiin sekä tuloksien esittämiseen työpajojen päätteeksi. Työpajoissa opiskelijat pääsivät mukaan moniammatillisiin vuorovaikutustilanteisiin, joissa jäsennettiin valvottuun koevapauteen liittyvää ammatillista toimintaa eri näkökulmista.

Opiskelijat dokumentoivat ammattilaisten keskustelut työpajoissa. Pienryhmät kirjoittivat työpajojen pohjalta kokoavan esseetehtävän, jossa he jäsenivät valvottua koevapautta monipuolisesti ja eri näkökulmista. Lisäksi he analysoivat työpajojen perusteella valvotun koevapauden valmisteluun ja täytäntöönpanoon osallistuvan henkilöstön osaamista Delamare - Le Deistin ja Wintertonin (2005) kompetenssimallin mukaan.

Opiskelijoiden antaman palautteen perusteella työelämälähtöinen työpajatyöskentely koettiin mielekkäänä ja mielenkiintoisena sekä omaa tulevaisuuden ammatillista

osaamista haastavana toimintana. Työpajoissa opiskelijat pääsivät osallistumaan ammatilliseen vuorovaikutukseen, jossa eri ammattilaiset tekivät näkyväksi valvottuun koevapauteen liittyviä kehittämishaasteita. Työpajat tarjosivat opiskelijoille mahdollisuuden tunnistaa ja oppia tuntemaan rikosseuraamusalan verkostoja sekä sidosryhmiä. Myös työpajoihin osallistuneiden ammattilaisten monialaisuus sekä eri rikosseuraamusalueilta saapuneet toimijat tekivät näkyviksi alueellisia eroja sekä hyviä käytänteitä.

Myös opiskelijoiden osaamisen kehittyminen voidaan jäsentää Delamare - Le Deistin ja Wintertonin (2005) kompetenssimallin avulla. Työpajaan osallistuminen kehittäjän roolissa toi opiskelijoille käsitteellisellä tasolla syvempää ammatillista ymmärrystä valvotusta koevapaudesta ja rikollisuudesta irrottautumisesta (kognitiivinen kompetenssi) sekä valvottuun koevapauteen liittyviä käytännön työskentelyssä tarvittavia taitoja (funktionaalinen kompetenssi). Tämä edellytti kuitenkin teoreettisen tietopohjan omaksumista ennen työpajatyöskentelyn alkua, menetelmäosaamista työpajojen ohjaamiseen, ammatillista reflektiota sekä jatkuvan oppimisen orientaatiota (metakompetenssi). Oleellista oppimisprosessissa oli, että opiskelijat osasivat myös soveltaa osaamistaan. Työpajojen ohjaajina heille syntyi kokemusta ja ymmärrystä työpajaprosessin enenemisestä, mikä puolestaan toi valmiuksia vuorovaikutukselliseen työpajatyöskentelyyn ja verkostoyhteistyöhön (sosiaalinen kompetenssi). Opiskelijat pääsivät aktiivisina toimijoina keskustelemaan ammattilaisten kanssa autenttista koevapaustilanteista ja kehittämään heidän kanssaan rikosseuraamusalan ajankohtaisia käytänteitä. Samalla he rakensivat ammatillista osaamisista sekä tulevaisuuden asiantuntijuuttaan. (Vrt. Raij 2014; Kallioinen 2007; Kallioinen 2008.)

Lopuksi

Valvottuun koevapauteen liittyvän työpajatyöskentelyn merkitys näyttäytyi monitasoisena. Ensinnäkin se toimi yhtenä osana tutkimushankkeen tiedontuotantoa. Vaikka työpajatyöskentely ei tuotakaan laajaa systemaattista aineistoa, jonka pohjalta voitaisiin tehdä pitkälle meneviä tulkintoja, se kuitenkin tuottaa oheisaineistoa, joko tarjoaa reflektiopinnan tutkimustulosten tarkasteluun. Työpajakeskusteluissa esiinnousseet kehittämiskohteet liittyivät kuntoutuksen ja rikollisuudesta irrottautumisen, vangin perheen ja lähiympäristön, ammattilaisten osaamisen sekä verkostoyhteistyön teemoihin. Kiintoisia havaintoja ovat sekä vankien kohtaamiseen ja yhteistyöhön liittyvä kommentointi että ne reaktiot, joita vankien läsnäolo työpajoissa herätti. Vaikka rikosseuraamuslaitoksen työntekijöillä ja sidosryhmillä on yhteinen pyrkimys valvotun koevapauden kehittämiseen käytänteiltään toimivaksi ja vankien yhteiskuntaan integroitumista tukeväksi, rikosseuraamusalan toimintakulttuurissa on edelleen myös sellaista pohjavirettä, joka estää vangin kohtaamista ihmisenä.

Toiseksi työpajat toimivat kohtaamispaikkoina, jotka mahdollistivat rikosseuraamusalan ammattilaisten sekä kunta- ja järjestösektoria edustavien toimijoiden keskinäisen ajatustenvaihdon valvottuun koevapauteen liittyvissä kysymyksissä. Tämä oli erityisen keskeistä, koska tiedonkulut ja sidosryhmäyhteistyön katkokset ovat yksi keskeisistä valvotun koevapauden ongelmakohtista (Rantanen ym. 2016). Toteutuneet kaksi työpajaa ovat luonnollisestikin vain yksi etappi tässä yhteistyön rakentumisessa, ja tulevaisuudessa tarvitaan runsasta yhteistä keskustelua sekä yleisellä tasolla että paikallisesti ja asiakaskohtaisesti.

Kolmanneksi työpajat toimivat oppimistilanteina rikosseuraamusalan opiskelijoille. Niissä opiskelijoilla oli mahdollisuus oppia valvotun koevapauden käytänteistä ja kehittämishaasteista tavalla, joka ei olisi ollut mahdollista pelkästään kirjallisuuteen perehtymällä tai luentojen kautta. Eri laitoksia edustavien rikosseuraamuslaitoksen työntekijöiden ja sidosryhmien edustajien puheenvuorojen kautta valvotusta koevapaudesta sekä sen hyvistä käytännöistä ja haasteista muodostui moniääninen, monitasoinen ja osin ristiriitainenkin kuva. Kokonaiskäsityksen muodostaminen edellytti opiskelijoilta henkilökohtaista pohdintaa, jossa eri näkökulmia suhteutettiin toisiinsa. Tässä erityisesti Delamare - Le Deistin ja Wintertonin (2005) kompetenssimalli toimi opiskelijoiden apuna.

Kokonaisuutena työpajatyöskentely edusti toimintatapaa, jossa tutkimus, työelämän käytänteiden kehittäminen ja opiskelijoiden oppiminen yhdistyivät. Valvottuun koevapauteen liittyvä osaamisen teema yhdisti näitä näkökulmia. Tavoitteena oli sekä rikosseuraamusalan ammattilaisten että opiskelijoiden osaamisen kehittyminen, mutta myös tutkimustieto, joka voi välillisesti toimia osaamisen kehittämisen tukena. Osaamisen kehittämisen näkökulmasta kahden yksittäisen työpajan vaikuttavuus on tietysti rajallinen. Rikosseuraamusalan toimintakäytänteiden ja toimintakulttuurien kehittyminen on hidas prosessi, jossa muutos on nähtävissä usein vasta vuosien kuluttua, ja se edellyttää kehittämistoiminnan ja yhteisen vuoropuhelun jatkumista.

LÄHTEET

Billig, M. 1987. *Arguing and thinking. A Rhetorical Approach to Social Psychology*. Cambridge: Cambridge University Press.

Delamare – Le Deist, F. & Winterton, J. 2005. What is competence? *Human resource Developmental International*, 8 (1): 27-46.

Kallioinen, O. 2007. Tulevaisuuden asiantuntijuus Laurean opetussuunnitelmassa. Teoksessa O., Kallioinen (toim.) *Osaamispohjainen opetussuunnitelma Laureassa*. Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja B 22. Helsinki: Edita Prima, 30–40.

Kallioinen, O. 2008. *Oppiminen Learning by Developing –toimintamallissa*. Laurea julkaisusarja A61.

Mäkipää, L. 2010. Valvotun koevapauden toimeenpano ja sovellettavuus. *Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia* 249. Helsinki.

Raij, K. 2014. *Learning by Developing Action Model*. Laurea Publications 36.

Rantanen, T., Lindqvist, M., Lindström, J., Vuorinen, P. & Weckroth, A. 2016. *Yhteistyötä, valvontaa ja kokonaisvaltaista kuntoutusta – Tutkimus valvotun koevapauden ja päihdekuntoutuksen yhdistämisestä*.

Vesala, K.M. & Rantanen, T. 2007. *Argumentaatio ja tulkinta. Laadullisen asennetutkimuksen lähestymistapa*. Helsinki: Gaudeamus.

Auli Hietanen

ESTENOMIEN MINIPROJEKTEISSA KOHTAAVAT LUOVUUS JA REALISMI

L aureassa on vakiintunut oppimisen malli, Learning by Developing (LbD) eli kehittämispohjainen oppiminen, jossa opinnot toteutetaan aidoissa työelämän tilanteissa ja projekteissa. Oppimista tuetaan teoriaopinnoilla ja työpajoilla. Käytännön työ yhdistettynä teoriaan kehittää monipuolisesti opiskelijan osaamista kuten tietoja, taitoja, asenteita ja yleisiä työelämävalmiuksia. (Laurea 2017.)

Opiskelijat saavat projekteissa tärkeää oman alansa työkokemusta, ja yhteistyökumppanit saavat motivoituneet opiskelijat kehittämään toimintansa jotain osaluetta. Opiskelijaprojektit ovat usein laajoja opintokokonaisuuksina tai hankkeiden osia. Estenomikoulutuksessa projekteja toteutetaan kuitenkin myös osana opintojaksoa, ja projektin laajuus voi tällöin olla 2–3 opintopistettä. Pienissä projekteissa toteutuvat samat vaiheet kuin suuremmissakin projekteissa - suunnittelu, toteutus, arviointi ja raportointi. Suurimpina eroina isoihin projekteihin ja hankkeisiin voidaan nähdä kolme tekijää:

1. Opiskelijatiimit hankkivat toimeksiantajan ja projektin itse.
2. Projektit toteutetaan opintojakson aikataulun mukaisesti.
3. Projektista saadut kokemukset ja tehdyt tuotokset jaetaan koko ryhmälle.

Opettajan rooli on olla ohjaajana ja auttaa ongelmatilanteissa, joita onneksi harvoin ilmenee. Opiskelijat tarvitsevat tukea usein projektin alussa, kun he muodostavat tiimejä ja valitsevat yhteistyökumppania. Aikataulut voivat myös aiheuttaa haasteita. Voi esimerkiksi olla, että yrityksessä toteutuu jokin projektin kannalta oleellinen asia vasta opintojakson päätyttyä. Tällöin on tärkeää toimia toimeksiantajan aikataulun mukaan, mutta niin, että tiimi toimii myös ryhmän mukana. Oma tuotos voidaan esittää ryhmälle siinä laajuudessa kuin se aikataulun mukaisesti on valmiina. Jonkin verran opiskelijat tarvitsevat apua myös työhön sopivan teoreettisen viitekehyksen hahmottamisessa.

Projekti alkaa yhteistyökumppanin valinnalla. Se saattaa tapahtua yrityksen toimialan tai projektin sisällön mukaan. Opiskelijoita voi kiinnostaa vaikka digitaalisen markkinoinnin projekti. Ennen projektin alkua analysoidaan yrityksen lähtökohtatilanne, kuten liikeidea, kohderyhmä ja resurssit sekä laaditaan tavoitteet toteuttava projektisuunnitelma. Tämän jälkeen päästään käytännön työhön ja varsinaisen projektin toteutukseen. Valmis projektituotos esitellään paitsi yhteistyökumppanille myös opiskelijatovereille. Lopuksi palautetaan projektiraportti, joka kokoaa yhteen projektin vaiheet sekä sitä tukevan tietopohjaisen teorian.

Kuvio 1. Projektin vaiheet

Projektitehtävään liittyvä tehtävänanto on tärkeää jakaa heti opintojakson alussa. Opiskelijoita myös kehoitetaan hankkimaan projektin yhteistyökumppani mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Siitä huolimatta usein käy niin, että joku tiimi on lähtenyt liikkeelle liian myöhään, mikä kostautuu aikatauluongelmina. Aluksi kun aikaa näyttää olevan riittävästi. Hyvä ohje onkin, että tavallisesti aika loppuu aina kesken.

Palvelujen johtaminen -opintojaksolla toteutettiin kolmen opintopisteen laajuinen projekti. Projektin tavoitteena oli tarjota toimeksiantajalle markkinoinnillinen palvelu, jota opiskelijatiimi johtaa itseohjautuvasti. Minkä tyyppisiä projekteja opiskelijat sitten toteuttivat? Pääsääntöisesti lähes kaikki projektit liittyivät kauneushoitoalaan. Kuitenkin jokaisesta ryhmästä yleensä löytyy yksi, joka haluaa toteuttaa projektin jonkun muun alan yritykseen. Tällaiset projektit voidaankin nähdä piristävänä poikkeuksena ja tuulahduksena toiselta alalta. Ne myös osoittavat, miten samankaltaiset asiat toteutuvat eri alojen yrityksissä.

Kuva 1. Apteekkikosmetiikan markkinointiprojektin parissa. Kuva: Pauliina Ollari

Opintojaksolla toteutettiin yhteensä 14 projektia 13 yritykselle. Näistä toimeksiantajista viisi oli opiskelijoiden omia yrityksiä. Monet tiimit toteuttivat projekteja omille työpaikoille tai aikaisemmille kontakteilleen. Kaikki toteutetut projektit liittyivät markkinointiin.

Markkinoinnin projekteissa tarvitaan tiedon ja taidon lisäksi myös luovuutta ja rohkeutta nähdä ja toteuttaa asioita toisin. Se on myös se asia, joka usein projektin alussa on vaikeinta, mutta joka voi projektin edetessä viedä opiskelijatiimin tekemisen ytimeen ja flow'hun. Opiskelun yhtenä tavoitteena voidaankin pitää vallitsevien ajattelutapojen kyseenalaistamista.

Edward de Bono esitti jo 1960-luvun lopussa, että uudet ideat syntyvät todennäköisesti jonkun muun kuin loogisen ajatteluprosessin tuloksena. Koska kysymys on ajattelutavasta ja asenteesta, liittyy luovuus mielenlaatuun ja ajattelutapaan eikä niinkään älykkyyteen, loogiseen ajatteluun tai jonkun asian hallintaan. (Harisalo 2011, 103.) Taatilan ja Suomalain

LUOVUUS JA ROHKEUS VOIVAT PROJEKTIN EDESSÄ VIEDÄ OPISKELIJATIIMIN TEKEMISEN YTIMEEN JA FLOW'HUN.

Palvelujen johtaminen -opintojaksolla toteutetut projektit

Ihon kosteuden mittauspäivä apteekissa
Kauneushoitolan nettisivujen uudistaminen
Kauneushoitolan myynninedistämiskampanja
Webinaari apteekin Facebook-sivuille
Näyteikkunan teippausten suunnittelu kampaamolle
Markkinointivideo kauneushoitolalle
Facebook-sivujen uudistaminen kosmetiikkamyymälälle
Uuden kasvohoidon lanseeraussuunnitelma kauneushoitolalle
Markkinointikampanja kosmetiikkaliikkeelle
Facebookin sisältösuunnitelma K-markettiin
Markkinointimateriaalin suunnittelu ja toteutus hiusalan tukkuliikkeelle
Digitaalisen markkinoinnin toteutus kauneushoitolalle
Näyteikkunan suunnittelu ja toteutus kauneushoitolalle
Sidosryhmätapahtuma meikki- ja maskeerauspalveluja tuottavalle yritykselle

(2008, 27) mukaan jokaisella on kyky luoda uutta, mutta harvat toteuttavat ideoita käytännössä. Tämä johtuu siitä, että koulujärjestelmä ja kulttuuri tukevat enemmän mukautuvaa kuin luovaa oppimista. Koulutus on perinteisesti keskittynyt enemmän olemassa olevan tiedon jakamiseen kuin siihen, että oppijat ideoisivat ja loisivat uutta. Uusien toimintatapojen luominen kuluttaa energiaa ja vaatii myös jossain määrin rohkeutta ja itseluottamusta. Kehittyminen alkaa, kun ihminen on kiinnostunut asiasta ja tuntee sitä ainakin jonkin verran.

Voidaan myös nähdä, että ihmiset ovat luonnostaan kiinnostuneita uusista asioista ja ilmiöistä. Tällöin uteliaisuus suuntaa oppimaan ja hankkimaan uutta tietoa. Uusiin asioihin liittyy oppimishaasteita, jotka lisäävät itsearvostusta. (Paasivaara ym. 2008, 23.)

Oppimisen kannalta on myös tärkeää ymmärtää yrityksen ja projektin yhteensopivuus. Yrityksen liikeidea, kohderyhmä, tapa toimia ja resurssit yhdistettynä uusiin ideoihin voi haastaa tiimiä. Markkinoinnin projekteissa kohtaavat usein luovuus ja realismi.

Seminaaripäivänä opiskelijatiimit esittivät oman projektinsa muulle ryhmälle. Tavoitteena oli, että esitys olisi mahdollisimman visuaalinen. Näimmekin digitaalista markkinointia eri muodoissa, kuten videoina ja erilaisina nettisivuina, samoin kuvia tapahtumista, näyteikkunoista ja markkinointimateriaaleista. Opintojakson sisällä toteutettavat projektit mahdollistavat tiedon ja ideoiden jakamisen tehokkaasti isolle joukolla. Opiskelijat ovat myös kiinnostuneita näkemään, mitä muut tiimit ovat tehneet.

Miniprojektit tarjoavat pienille kauneudenhoitoalan yrityksille mahdollisuuden tutustua estenomiin osaamiseen ja hyödyntää sitä omassa yrityksessään. Näillä yrityksissä ei yleensä ole mahdollista osallistua hankkeisiin tai tarjota laajoja projekteja opiskelijoille. Pienet palveluyritykset kuitenkin edustavat kauneushoitolan perinteistä yrityssektoria, jonka kehittämiseen estenomeilla on tarvittavaa näkemystä ja osaamista.

LÄHTEET

Harisalo, R. 2011. Luovuuden teknologia. Innovaatiomenetelmät organisaatioiden luovuuden vahvistajana. Tampere University Press.

Laurea. 2017. Viitattu 12.9.2017. <https://intra.laurea.fi/fi/opetus/koulutuksen-suunnittelu/lbd/Sivut/default.aspx>

Paasivaara, L., Suhonen, M. ja Nikkilä, J. 2008. Innostavat projektit. Helsinki: Kaaripiste.

Taatila, V. ja Suomala, J. 2008. Innovaattorin käsikirja. Helsinki: WSOY oppimateriaalit.

Anu Hagman

”KIRJOITTAMINEN AVAA OVIA SELLAISEEN MAAILMAAN, JOSSA JOKAINEN ON HYVÄ JA RIITTÄVÄ”

KIRJALLISUUSTERAPEUTTINEN PROJEKTI OPPIMISKOKEMUKSENA

Laurean Tikkurilan kampuksella on pitkät perinteet luovien menetelmien käytöstä sosionomien opetuksessa – tällä hetkellä luovuus näkyy sekä opetusmenetelminä että opiskeltavana sisältönä opintojaksoilla. Lukuvuonna 2016 -2017 luovia menetelmiä opiskeli 239 opiskelijaa hieman yli 1800 opintopisteen verran. Keväällä 2017 sosionomiopiskelijoille tarjottiin mahdollisuutta osallistua myös kirjallisuusterapeutiseen ryhmän toimintaan. Ryhmä toteutettiin ns. projektiopintoina, eli opiskelijat hakeutuivat ryhmään vapaaehtoisesti ja saivat osallistumisestaan lisäopintopisteitä. Projektin sisältö rakentui ryhmätyöskentelystä, välitehtävistä sekä kirjallisesta palautteesta, jossa opiskelijat kuvasivat omia ajatuksiaan, tunteitaan ja kokemuksiaan kirjallisuusterapeutisesta ryhmästä. Kaikki opiskelijat tekivät samanaikaisesti opintoihinsa kuuluvaa ryhmänohjausprojektia mielenterveyskuntoutujien parissa, ja osa heistä pääsi soveltamaan ja kokeilemaan tehtyjä harjoituksia suoraan myös asiakasryhmien kanssa.

Ryhmätyöskentelyn aikana opiskelijat tutustuivat kirjallisuusterapeutisiin menetelmiin ja niiden ammatilliseen soveltamiseen erilaisten harjoitusten ja teorian

kautta. Kokoon-tumisilla oli aina omat teemansa, kuten sadut, runous, kuva ja kirjoittaminen, oma elämänhistoria, unelmat – ja näitä teemoja vahvistettiin kokoon-tumisten väliin sijoittuvilla kirjoitustehtävillä. Toiminnan tavoitteena oli tulla tietoisemmaksi itsestä, toisista ihmisistä, vuorovaikutuksesta ja ympäristöstä. Opiskelijat saivat toiminnan alussa tapaamisten välitehtävät sekä ohjeistuksen oman oppimispäiväkirjan pitämiseen.

Jokainen ryhmään osallistunut opiskelija teki 3 – 5-sivuisen kirjallisen koosteen omasta matkasta kirjallisuusterapiaan ja siitä, mitä he olivat oppineet itsestä tai ryhmästä ja ryhmän ohjaamisesta. Heitä pyydettiin myös kirjoittamaan ajatuksiaan tulevaisuuden sosionomin työstä ja siitä, miten kirjallisuusterapeutinen työskentely mahtuu tulevaisuuden visioihin. Koosteeseen tuli liittää sopivaksi katsottuja otteita päiväkirjasta. Nämä kirjalliset tuotokset, yhteensä 25 sivua, toimivat siten tiedonlähteenä tässä artikkelissa. Osallistujilta saatiin myös kirjallinen lupa heidän tekstiensä käyttämiseen tässä artikkelissa, siitä iso kiitos jokaiselle ryhmään osallistuneelle opiskelijalle.

Mitä kirjallisuusterapia on?

Kirjallisuusterapia kuuluu musiikki-, tanssi-, kuvataide-, draama- ja valokuvaterapian tavoin luovuusterapioihin. Kirjallisuusterapia voi olla hoidollista, kuntouttavaa, ennaltaehkäisevää tai henkilökohtaista kasvua edistävää toimintaa. Siinä käytetään lukemista, kirjoittamista ja tarinoiden kertomista tavoitteiden mukaisesti. Kirjallisuusterapiaa toteutetaan usein ryhmissä, mutta nykyään myös yksilöterapiassa sekä pari- ja perheterapiassa. (Ihanus 2002, 7.) Kirjallisuusterapiaa käytetään Suomessa mm. terveydenhuollossa, mielenterveystyössä, kuntoutuksessa, lastensuojelussa, terapiassa, saattohoidossa ja erilaisissa kasvuryhmissä (Linnainmaa 2009, 23). Tätä soveltamistaustan laajuutta ajatellen kirjallisuusterapia tarjoaa monia mahdollisuuksia myös sosiaalialalla ja soveltuu siten sosionomeiksi opiskelevien menetelmäreppuun työväliseksi.

Voidaanko kirjallisuusterapiaa ajatella oppimisprosessina? Hunt kuvaa luovan kirjoittamisen pitkäkestoiselle kurssille osallistuneiden opiskelijoiden kokemuksia. Osallistujat kuvasivat oppineensa avoimuutta, kehollisuutta ja spontaaniutta suhteessa oppimiseen ja kirjoittamiseen pelkän kognitiivisen ”päässä olemisen” sijaan. Kirjoittaminen auttoi tunnistamaan piilossa olleita tunteita sekä vapauttamaan unohduksissa olevia puolia itsestään. Osallistujat tunnistivat itsessään erilaisia samanaikaisia puolia; voi hyvin olla sekä analyttinen että luova ajattelija ja saada kirjoittamisen kautta integroitua näitä puolia itseensä. (2013, 15 – 25.) Myös Ihanus (2009, 24 – 26) kuvaa

**KIRJALLISUUSTERAPIA
TARJOAA MONIA
MAHDOLLISUUKSIA
SOSIAALIALALLA JA
SOVELTUU SITEN
SOSIONOMEIKSI
OPISKELEVIEN
MENETELMÄREPPUUN
TYÖVÄLINEEKSI.**

artikkelissaan kirjallisuusterapiaa reflektiivisen ja transformatiivisen prosessin kautta. Mitä transformatiivinen oppiminen ja reflektio ovat ja miten ne näkyvät kirjallisuusterapiaprosessissa?

Transformatiivisen oppimisen yhteydessä voidaan erottaa kaksi keskeistä prosessia. Ensimmäinen on merkityksien luomisen prosessi, jossa ulkoisista ja sisäisistä kokemuksista muodostuu merkityksiä. Havaintojen tekeminen on samalla myös tulkintojen tekemistä. Toinen transformatiivisen oppimisen prosessi tapahtuu metatasolla, jolloin merkitysten rakentamista konstruoidaan. Muutoksia voi tapahtua sekä merkityksissä että niissä tavoissa, joissa merkityksiä tehdään. (Kegan 2000, 52 - 53; Häkämies 2007, 71 - 72.) Merkitysperspektiiveillä on siten kaksi ulottuvuutta; toisaalta ne auttavat jäsentämään todellisuutta ja toisaalta ne valikoivat sitä, jolloin syntyy helposti itseään toteuttavia ennusteita. (Ahteenmäki-Pelkonen 1997, 188 - 189).

OSALLISTUJIEN VÄLINEN VUOROVAIKUTUS MAHDOLLISTAA UUSIEN LÖYTÖJEN JA OIVALLUSTEN TEKEMISEN, JA SEN KAUTTA TEKSTI SYNTYY UDELLEEN OSALLISTUJIEN MIELESSÄ.

Merkitysten antaminen ja merkitysperspektiivien muutos edellyttää reflektiivisyyttä. Reflektointi on jonkin objektin pohtimista jonkin tapahtuman jälkeen. Objekti voi olla ajattelua, tunnetta, asennetta, motiivia, ihmissuhdetta, tapahtumaa tai ilmiötä. Refleksiivisyys on edellistä välittömämpää, jatkuvaa ja dynaamista minuuden tiedostamista. Refleksiivisyys on prosessi, jossa jatkuvasti reflektoidaan tulkintojamme kokemuksista ja ilmiöistä ja muutamme aiempia käsityksiämme. Kirjallisuusterapiassa reflektiivisyys on osa elävää vuorovaikutuksellista prosessia, jonka perusteena on kirjoitettu teksti. Osallistujien välinen vuorovaikutus mahdollistaa uusien löytöjen ja oivallusten tekemisen, ja sen kautta teksti syntyy uudelleen osallistujien mielessä. (Linnainmaa 2009, 49 - 66.)

Tarkastelen kirjallisuusterapeuttiseen ryhmään osallistuneiden opiskelijoiden kirjoittamia koosteita heidän kokemuksilleen antamien merkityksenantojen kautta. Mitkä asiat muodostuivat merkityksellisiksi ryhmässä? Tekivätkö he uusia löytöjä tai oivalluksia ja ennen kaikkea: tapahtuiko muutosta merkitysperspektiiveissä, tavoissa tehdä merkityksiä?

Peilissä oppimiskokemukset

Merkittävä osa opiskelijoiden kokemuksista liittyi selkeästi itseen, johonkin uuteen havaintoon itsestä ja omasta toiminnasta. Hyvin monet merkityksenannoista liittyivät ryhmään, toisiin ryhmäläisiin ja asioiden jakamiseen ja yhteiseen tarkasteluun. Merkityksellisiksi nousivat myös erilaiset tunteisiin liittyvät kokemukset sekä oma ammatillinen kasvu ja kehitys. Tässä artikkelissa kuvataan erityisesti tunteisiin liittyviä kokemuksia ja opiskelijoiden pohdintoja omasta ammatillisesta kasvusta.

Opiskelijoiden kokemuksista tehdään näkyväksi useilla lainauksilla heidän kirjoituksistaan, osa lainauksista on suoria ja osaa on hieman lyhennetty pyrkien silti säilyttämään kommentin idea. Nämä lainaukset on tehty kursivoidulla tekstillä erotumisen vuoksi.

Uuden näkökulman löytyminen suhteessa itseen

Opiskelijoiden kokemuksissa on hyvin nähtävissä ajatus kirjoittamisesta asioiden työstämisen ja jäsentämisen menetelmänä. Kirjoittaminen pakottaa jäsentämään, etsimään rakennetta muuten jäsentymättömälle tai kaottiselle kokemukselle. Kirjoittamalla voidaan siirtyä kaaoksesta järjestykseen tai vanhasta jäykästä järjestyksestä uuteen, toimivampaan ja joustavampaan järjestykseen. Vaikeasti hahmoteltava mielen sisältö voi selkiytyä ja se voidaan ilmaista paremmin. (Lindquist 2009, 81.) ”Jokainen tarvitsee elämässään hetkiä, jolloin keskittyy vain itseensä tutustumiseen.” Myös oma rooli ja merkitys ryhmän jäsenenä selkiytyivät: ”olen oppinut taas lisää itsestäni ja minusta ryhmäläisenä tämän kurssin ansioista. Olen oppinut ehkä vähän paremmin kuuntelemaan muita ja huomioimaan erilaisia näkökantoja elämään. Ja arvostamaan niitä, vaikkein itse olekaan samanlainen.” Useassa kirjoituksessa kuvattiin myös oman kirjallisen tai sanallisen ilmaisun helpottumista ja vahvistumista prosessin myötä: ”esiintymisjännitykseenkin koin saaneeni apua, omien tekstien ääneen lukeminen ja keskusteleminen niin, että ohjaaja piti huolen puheen-vuorojen jakautumisesta kaikkien kesken, auttoi paljon”. Toisten tarinoiden, havaintojen ja liittymisten kuuleminen laajensivat omaa tapaa nähdä asioita ja maailmaa ”erilaiset näkemykset ja tavat ajatella herättelivät mielenkiintoista ja tärkeää keskustelua ja haastoivat myös katsomaan asioita ja ilmiöitä uusin silmin”. Kaikkia näitä kokemuksia voidaan pitää olennaisena kompetensseina tulevaisuuden työssä.

Merkilliset ja merkitykselliset tunteet

Kirjoittaminen ja kirjoitusten jakaminen lukemalla tai kertomalla sekä toisten kertomuksiin liittyminen herätti osallistujissa monenlaisia tunteita. Jokaisen osallistujan kokemuksissa ryhmän aloitus tuntui jännittävältä, vaikka osallistujat olivatkin tuttuja toisilleen. Jännitystä toivat luonnollisesti myös ryhmässä tehtävät kirjallisuusterapeuttiset harjoitukset ja niiden herättämät tunteet. Myös se pohditutti, minkä verran voi tai pitää jakaa itsestään tai omista ajatuksistaan muille. ”Ensimmäisten tuntien jälkeen hieman pelotti avautua. Koska kurssilla käsitellään aika henkilökohtaisia juttuja ja sitä miltä maailma minusta näyttää tai tuntuu. Pelkäsin ehkä olla liian avoin.” Huoli tai jännitys liittyi osittain siihen, millaisia tunteita harjoitukset itsessä herättivät. ”Jakaminen jännitti alussa myös siksi, että pelkäsin millaisia tunteita kirjoitukset voisivat nostaa pintaan.” Toisaalta oli myös vahvoja valmiuksia käsitellä omia asioita, mutta se omien tekstien herättämät reaktiot toisissa huolettivat ”en niinkään pelännyt tehtävien herättämiä tunteita tai ajatuksia itsessäni... mutta mietin muiden reaktioita ja suhteutumista kirjoituksiini, jotka koin hyvin vahvasti itseni jatkeeksi”. Jokainen ryhmäläinen kuvasi jännityksensä helpottuneen kurssin edetessä. Joillekin se tapahtui jo ensimmäisellä kerralla, ”olin hyvin hermostunut, mutta kerran aikana kiinnostuin ja innostuin aiheesta” joitakin auttoi kun jännityksestä puhuttiin

Kirjoittamiseen virittäytymiseen käytettiin erilaisia materiaaleja, kuten musiikkia ja kuvia. Opiskelijat toivat yhdelle tapaamiskerralle kuvia itseään puhuttelevista seinäkirjoituksista / graffiteista.
Kuva: Kerttu Hannula.

yhdessä. ”Oli helpottavaa kuulla, etten ollut ainoa ryhmässä jota jännitti tekstien lukeminen ja jakaminen muiden kanssa.” Toisilla se vei vähän enemmän aikaa, mutta tapahtui silti. ”Kirjoitusten jakaminen on ehdottomasti helpottunut projektin edetessä”.

Ryhmään ei aina ole helppo tulla, varsinkaan sellaiseen ryhmän toimintaan, jossa on tarkoitus käsitellä ja jakaa kokemuksia omasta elämästä. Kertomisen ja kirjoittamisen avoimuus pakottaa vakavuuteen ja totuudellisuuteen ryhmän edessä. Se voi tuoda paineita, mutta se voi myös puhdistaa – edellyttäen, että henkilö on lähtenyt mukaan prosessiin. Jossakin ryhmäprosessin vaiheessa omat korvat ja sisin ikään kuin avautuvat toisten kuuntelemiselle. Pelkkä puhe ei riitä, tarvitaan myös kuulemista ja kuulluksi tuleminen kokemusta. Kirjoittajan on antauduttava kuuntelemaan itseään ja toisia ja uskallettava tarkastella omia totuuksiaan juuri niin kuin sillä hetkellä ymmärtää. Itsensä ymmärtäminen uudestaan on todellisen muutoksen kokemus. (Reinikainen 2009, 216 - 223.)

Jännityksen helpottuminen ei koskenut pelkästään omien tekstien lukemiseen, vaan myös omien kokemusten ja ajatusten jakamiseen. ”Huomasin kuitenkin kurssin edetessä, että avautuminen, itseni reflektointi, tekstieni lukeminen oli vapauttavaa ja melko helppoa minulle.” Myös toisten kirjoituksiin ja kokemuksiin liittyminen oli merkittävää. ”Itselleni koko kurssista jäi parhaiten mieleen kirjoitusten yhteinen jakaminen. Minulla oli tippa linssissä useita kertoja ja nauratti aidosti muiden kertomukset. Lähdin aina hyvällä mielin kotiin jokaisen tunnin jälkeen.”

Oman toiminnan säätely muodostui tärkeäksi osaksi työskentelyä, mikä näkyy hyvin näissä jakamiseen liittyvissä pohdinnoissa. Lindquist (2009, 79 – 80) esittelee artikkelissaan useita tutkimustuloksia siitä, miten kirjoitettaessa ajatukset, tunteet ja kokemukset tulevat esiin ja kirjoittaja voi vapaasti säädellä, milloin ja miten hän aikoo kirjoittamalla purkaa omia tuntojaan. Hänen ei tarvitse ilmaista sellaista,

mihin ei ole vielä valmis. Nykytutkimuksen mukaan jo tunteen nimeäminen voi vähentää tunteen intensiteettiä. Kirjoittaminen muuttaa tunteen kielelliseksi ilmaisuksi ja nimetty tunne tulee konkreettisempaan muotoon.

Myös kirjallisuusterapeuttiset harjoitukset herättivät paljon erilaisia tunteita. Innostusta ja iloa lapsuuden satuihin palaamisesta, riemua yhdessä tehdyistä ryhmärunoista, ja luonnollisesti harjoitukset herättivät myös vaikeaksi koettuja tunteita läheisten menetyksistä, ikävästä, yksinäisyyden kokemuksista ja surusta. ”Ryhmästä sain voimaa ja rohkeutta tuoda esiin itseäni ja käsitellä vaikeitakin asioita.” Vaikka ryhmän osallistujamäärä oli pieni, sai osallistujien kokemuksista hyvän käsityksen siitä, miten eri harjoitukset resonoivat eri tavalla ihmisten mielissä ja tunteissa. Jollekin osallistujalle runojen kanssa työskentely oli vaikeinta, jollekin toiselle taas antoisinta ja mukavaa. Näin oli useiden eri harjoitusten kohdalla. Merkittävää oli se, että osallistujat pystyivät näkemään harjoitusten käyttökelpoisuuden myös toisten kokemusten kautta. ”Vaikka harjoitus (kolme kirjettä) oli minulle vaikea, oli hyvä nähdä miten sama harjoitus oli osalle meistä voimaannuttava ja asioita selkeyttävä.” Erääksi merkittäväksi yksittäiseksi harjoitukseksi opiskelijoiden kokemuksissa nousi silmukointi ja sen mahdollisuudet. ”Silmukointi oli ensimmäisellä kerralla hyvin pelottavaa, kun teksti luovutettiin toisten käteen. Ajatuksia ohjaavana menetelmänä se on kuitenkin ilmiömäinen ja jännittävä seikkailumatka kohti itseä. Erilaiseksi ja mahdollisesti oivalluksia herättäväksi tekee se, että joku muu astuu puikkoihin ja päättää reitin.” Harjoitus ikään kuin patistaa ajattelemaan jotenkin toisin, kuten yksi osallistujista kuvaa. ”Kirjoittamisen avulla voidaan saada yhteys sellaiseen, mihin ei löydy sanoja, ja sen avulla voidaan myös tarkastella asioita, merkityksiä tai tunteita turvallisen välimatkan päästä.”

Osallistujat tekivät projektin aikana useita pienryhmäharjoituksia. Nämä osoittautuivat myös antoisiksi. ”Yhteistyössä tehdyt tehtävät suuntasivat katsetta uusiin suuntiin ja monipuolistivat ajatteluprosessia vieden toisinaan yllättäviinkin paikkoihin ja tunnetiloihin. Oli rikastava elämys ja hieno henkinen tuki kokea tuo kaikki osana yhteistä ryhmää voiden jakaa yhteinen kokemus.” Taas palataan ryhmän merkitykseen ja toisten tuomiin rikastaviin näkökulmiin asioissa.

Tunnekokemusten merkityksellisyydestä tuli hyvin monenlaista pohdintaa. ”Kurssin aikana huomasin itsestäni, että pystyn kirjoittamaan leikkimielisesti pilke silmäkulmassa, mutta myös hyvinkin vakavasti itseäni läheisistä asioista... oli ilo saada jakaa näitä tunteita kirjoittamisen avulla ryhmässä.” Myös kirjoittamisen herättämä tunteiden kirjo pohditutti ”itse huomasin, että tietyt aiheet herättelevät erilaisia tunnetiloja. Minä tiedostan jokseenkin hyvin tunteitani ja mistä ne johtuvat. En koe niitä negatiivisiksi vaan tunteiksi. Mutta olisiko juurikin kirjoittaminen hyvä tapa kohdata tunteet ja oppia tiedostamaan mistä mikäkin tunne johtuu?” sama opiskelija jatkaa ja syventää myöhemmin ajatustaan: ”Tiettyjen tunteiden sietäminenkin voi olla joidenkin pelastus arkeen”. Vastaavanlainen merkityksenanto tunteille näkyi myös toisen opiskelijan kirjoituksessa ”Minä koen, että tunteita laajassa kirjossa on pystyttävä kohtaamaan ja kirjoittaminen on hyvä väline siihen”.

Näiden merkityksenantojen kautta näyttää siltä, että kirjoittamalla asioihin, tunteisiin ja kokemuksiin voi ikään kuin lisätä välimatkaa. Lindquistin (2009, 81- 83) mukaan kielen avulla voimakkaita kokemuksia voi eritellä ja niihin voi saada objektiivisemmän suhteen. Kirjoittamalla ilmiö tulee konkreettiseen ja helposti käsiteltävään muotoon ja kun etäisyyden kokemus syntyy, voi olo tuntua entistä turvallisemmalta. Kirjoittamista voidaan ajatella eräänlaisena zoomina ajatusten ja tunteiden esille ottamisessa. Yksilö säätelee uskalluksensa ja voimiensa mukaan sitä, mihin huomio milloinkin kohdennetaan. Kirjoittamalla voi etäännyttää kauemmaksi tai tuoda suurennuslasin alle sitä, mitä juuri sillä hetkellä haluaa elävöittää, käsitellä

KIRJOITUSPROSESSISSA MINÄN KOKEVA JA HAVAINNOIVA PUOLI OVAT VILKKAASSA VUOROVAIKUTUKSESSA KESKENÄÄN.

ja muokata. Kirjoitusprosessissa minän kokeva ja havainnoiva puoli ovat vilkkaassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kun yksilö kertoo jotain kokemustaan voi tunne viedä mukanaan, kunnes havainnoiva puoli jäsentelee ja saa kokemukseen etäisyyttä. Jos ihminen kirjoittaa itselleen tuskallisesta kokemuksesta, hän ottaa kertojan roolin ja muuttaa asennoitumistaan sekä kokemukseensa, että siihen miten sitä prosessoi ajassa. Ihmiselle on tärkeää säilyttää jäsentynyt kokemus minuudesta, joka on toiminnan alkuunpanija eikä ole omien emootioidensa uhri. Liitettäessä sanat tunteisiin syntyy uusia näkökulmia ja merkityksiä, jolloin ihmisen hallinnantunne lisääntyy.

Kirjoittaminen voidaan ymmärtää asioiden purkamiskanavana. Kirjoittamalla voidaan ilmaista omia ajatuksia, tunteita, kokemuksia, ja mikä tärkeintä – tätä ilmaisu voi tehdä omaan tahtiin, sitä mukaa kuin mieli on valmis asioiden käsittelyyn. Erityisesti tunteiden sanoittamisella on huomattu olevan monia myönteisiä vaikutuksia. Ensinnäkin kehossa epämääräisenä vellova tunne saa muodon kielellisen nimikkeen kautta. Tunteen nimeäminen voi jo vähentää tunteeseen liittyvää intensiteettiä. Kirjoittamalla voi myös saada mieltä vaivaavat asiat itsestä ulos paperille; Kirjallisuusterapiatutkija Pennebaker käyttää tästä hauskaa nimitystä pölynimuri-ilmiö. (Lindquist 2009, 80.) Paperi ikään kuin imaisee ne häiritsevät tai hämmäntävät ajatukset pois mielestä pyörimästä.

Tunteet opastavat. Tunteet pysäyttävät. Tunteiden tunnistaminen mahdollistaa jonkin uuden näkökulman avautumisen. ”Olen saanut vahvistuksen sille, minkä jo tiesinkin. Kirjoittamalla voin käsitellä itselleni tärkeitä asioita pintaa syvemmillä, kirjoittaminen avaa oven tunteiden käsittelyyn tasolla, joka jää puheessa piiloon.” Tässä kommentissa on kirjallisuusterapeuttisen prosessin ydin. Kirjoittamalla voi tunnistaa ja tarkastella asioita, ja mitä enemmän tunnevastetta teksti itsessä herättää, sen kiinnostavammaksi tulee omien tunteiden ja ajatusten tarkastelu suhteessa ryhmän toisten jäsenten ilmaisemiin ajatuksiin ja tunteisiin. Tämä voi johtaa omakohtaiseen soveltamiseen ja itsetajunnan laajenemiseen; mikä vaikutus tällä reaktiolla on elämään? Prosessin vaiheet eivät aina etene kaavamaisesti, vaan ne voivat limittyä toisiinsa. Mikäli kyseessä on itse tuotetun tekstin käsittely, vaiheet menevät selkeästi päällekkäin, sillä tunnevasteet ja pohdinnat syntyvät osittain jo tekstiä luottaessa. (Linnainmaa 2005, 22 – 23.)

Näkökulmia omaan ammatilliseen kasvuun

Sosionomin työssä tarvitaan hyvin monenlaista osaamista, kuten yksi osallistujista kirjoitti. ”Tulevaisuuden sosionomilta vaaditaan paljon tunneälyä, vuorovaikutustaitoja, ryhmänohjaustaitoja, kykyä hallita kokonaisuuksia ja löytää vahvuuksia, puheeksi ottamiskykyä, menetelmien hallintaa, tietoa ihmisten hyvinvoinnista ja siihen vaikuttavista tekijöistä, hyviä yhteistyötaitoja.” Kaikki ryhmään osallistujat kokivat, että he voivat hyödyntää kirjallisuusterapeuttisia menetelmiä sekä tulevissa harjoitteluissaan että tulevaisuuden sosionomin työssä. Osa ryhmäläisistä pääsi jo projektin aikaan kokeilemaan harjoituksia mielenterveyskuntoutujien kanssa. ”Menetelmäosaamisessa pääsin luovan kirjoittamisen ryhmään, joka tarkoitti sitä, että pääsimme oikean asiakasryhmän kanssa tekemisiin ja kokeilemaan erilaisia luovia menetelmiä asiakastyössä... kursista oli siis myös paljon ammatillista hyötyä.” Opiskelijoille tuli paljon konkreettisia ideoita siitä, minkälaisien ryhmien kanssa ja miten he voisivat kirjallisuusterapiaa hyödyntää. ”Uskon, että kirjallisuusterapeuttisia menetelmiä voi käyttää hyvin monipuolisesti eri asiakasryhmien kanssa aina päihdekuntoutujista koululaisiin ja mielenterveyskuntoutujista harrasteryhmiin” sekä ”Sain projektin aikana vahvistusta sille, että kirjallisuusterapeuttiset menetelmät soveltuvat hyvin monenlaisiin tilanteisiin niin yksilö- kuin ryhmätyössäkin” kuvaavat hyvin näitä soveltamisajatuksia.

Ideota tuli myös sen suhteen, millaisia teemoja tai aiheita olisi luontevaa tutkia kirjoittamalla. ”Monet harjoituksista ovat varmasti erittäin käyttökelpoisia asiakastyössä. Voisin ajatella käyttäväni niitä esimerkiksi osana asiakkaiden omakuvan tarkastelussa ja ajatustapojen laajentamiseen pyrkivissä työskentelyssä. Itsestä kirjoittaminen erilaisten teemojen pohjalta voisi auttaa asiakasta/asiakkaita löytämään omia vahvuuksiaan ja näin

parantamaan itsetuntoa.” Muutamalla osallistujalla ajatukset soveltamisesta liittyivät jo omaan asiakasryhmien ohjaamiseen: ”Pidin paitsi kirjoittamisesta myös siitä, että pääsin projektin aikana peilaamaan omaa ohjaajuuttani. Millaiselle ryhmälle kukin kirjoitustehtävä soveltuisi, miten itse ohjaisin kirjoitusharjoituksia muille ja miten niitä käsiteltäisiin.” ja ”Olen menossa harjoitteluun xxx- osastolle tulevana syksynä ja minulle on jo selvää, että tulen käyttämään sekä kokeilemaan kirjoitusta yhtenä menetelmänä niin yksilöohjauksessa, kuin ryhmissäkin” kuvaavat hyvin tätä avointa ja innostunutta työotetta. Jollekin osallistujalle kirjallisuusterapia näyttäytyy siten jo nyt keskeisenä työvälineenä tulevaisuuden työssä.

Pohdinta

Laureassa toteutettu kirjallisuusterapeuttinen projekti oli kohtalaisen lyhyt, 24 tuntia. Silti siinä oli nähtävissä monia transformatiivisen oppimisen piirteitä. Opiskelijoiden kuvaukset omista havainnoistaan, kokemuksistaan, tunteistaan ja ajattelunsa rakentumisesta olivat rikkaita ja tunnekokemuksia monipuolisesti tarkastelevia. Havainnoille ja kokemuksille annettiin paljon erilaisia merkityksiä, jotka mahdollistivat kokijoilleen jonkin uuden näkökulman löytymisen, uuden merkitysperspektiivin rakentamisen. Kokemuksien pohdinnassa näkyi niiden uudelleen tulkitseminen ja vaikutus asioiden ymmärtämiseen tai arvottamiseen, mitä pidetään

**ITSETUNTEMUS,
REFLEKTIOKYKY
SEKÄ ITSEILMAISU JA
VUOROVAIKUTUSTAJAIDOT
OVAT OLENNAINEN
OSA AMMATILLISTA
OSAAMISTA.**

transformatiivisen oppimisen ytimenä. Myös projektille asetetut tavoitteet tuntuvat toteutuneen hyvin; osallistujat kokivat tulleen tietoisemmaksi itsestä, toisista ihmisistä ja vuorovaikutuksestaan toisten kanssa.

Opiskelijoiden oppimiskokemukset näyttävät merkityksellisinä ja tärkeinä, paitsi henkilökohtaista kasvua, myös tulevaa ammatillisuutta ajatellen. Kirjallisuusterapiaa voisi käyttää enemmänkin sosiaali- ja terveysalan koulutuksessa. Itsetuntemus, reflektiokyky sekä itseilmaisuus ja vuorovaikutustaidot ovat olennainen osa ammatillista osaamista. ”Näkisin kirjallisuusterapian opinnot tärkeänä laajempaanakin kokemuksena. Teoriaopinnot, käytännön harjoitukset ja asiakasprojekti kirjallisuusterapian omana kursikokonaisuutena antaisi varmasti hyviä eväitä sosionomin ammatilliseen eväsrasiaan” oli erään osallistujan ilmaus asiasta. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetensseissa mainitaan mm. taito luoda asiakkaan osallisuutta tukevan vuorovaikutus ja yhteistyösuhde. Myös reflektiokyky sinällään on tärkeä osa ammatillisuutta. Sosionomin tulee kyetä sosiaalialan ammattien edellyttämään eettiseen reflektioon. Kaikkia näitä osa-alueita voi hyvin vahvistaa kirjallisuusterapeuttisen työskentelyn kautta. Artikkelin päättyy erään ryhmäläisen pohdintaan, jota siteerataan myös otsikossa. ”Olen saanut vahvistuksen sille, että kirjoittaminen on minun menetelmäni, minun väyläni ja minun työkaluni tulevaisuudessa olla ohjaamassa ihmisiä löytämään elämäänsä tarvitsemiaan voimavaroja ja voin jo nähdä itseni ohjaamassa kirjoitusharjoituksia. Kirjoittaminen avaa ovia sellaiseen maailmaan, jossa jokainen on hyvä ja riittävä.”

LÄHTEET

Ahteenmäki – Pelkonen, L. 1997. Kriittinen näkemys itseohjautuvuudesta. Systemaattinen analyysi Jack Mezirovin itseohjautuvuusnäkökulmasta. Väitöskirja. Helsingin yliopisto.

Hunt, C. 2013. Transformative learning through creative life writing. Exploring the Self in the Learning Process. London: Routledge.

Häkämies, A. 2007. Metodilla on merkitys, muodolla on mieli. Draamatyöskentely mielenterveyshoitotyön ammattikorkeakouluopinnoissa. Väitöskirja. Tampereen yliopisto.

Ihanus, J. 2002. Koskettavat tarinat. Johdantoa kirjallisuusterapiaan. Teoksessa Ihanus, J. (toim.) Koskettavat tarinat.

Ihanus, J. 2009. Sanat, että hoitaisimme: kirjallisuusterapia ja kertomukset. Teoksessa Ihanus, J. (toim.) Sanat että hoitaisimme. Terapeuttinen kirjoittaminen. Duodecim.

Lindquist, A. 2009. Kirjoittaminen itsehoitona ja psykoterapeuttisena menetelmänä. Teoksessa Ihanus, J. (toim.) Sanat että hoitaisimme. Terapeuttinen kirjoittaminen. Duodecim.

Linnainmaa 2009. Reflektiivisyys ja refleksiivisyys kirjallisuusterapiassa. Teoksessa Ihanus, J. (toim.) Sanat että hoitaisimme. Terapeuttinen kirjoittaminen. Duodecim.

Kegan, R. 2000. What “Form” Transform? A constructive-developmental approach to transformative learning. Teoksessa Mezirow & Associates: Learning as transformation. Critical perspectives on a theory in Progress. San Francisco: Jossey-Bass.

Reinikainen, P. 2009. Elämänkaarikirjoituksen dialogia. Teoksessa Ihanus, J. (toim.) Sanat että hoitaisimme. Terapeuttinen kirjoittaminen. Duodecim.

Leena Kuosmanen

ONKO JULKISISSA KOHTEISSA HELPPO LIIKKUA?

”Esteetön palveluympäristö on useimmiten ilo silmälle selkeine opasteineen, värikkäine maalipintoineen, sopivine kalusteineen, kontrastiraitoineen ja hyvine valaistuksineen. Siitähän hyötyvät kaikki, eikä siitä ole kenellekään haittaa. Myönteinen asenne on tärkeintä.” (Aulio, Hyttinen ja Ticklen 2017.)

L aurean kansainväliset ja suomalaiset eri koulutusohjelmien opiskelijat tekivät palveluympäristöjen Reality Check -esteettömyyskartoituksia ja käyttäjäarvioita pääkaupunkiseudun kohteissa keväällä 2017. Projekti kuuluu Accessible Service Environments -opintojaksoon, jonka pääteemat ovat esteetön ja käyttäjäystävällinen toimintaympäristö, palveluketjut, asiakaspalvelu ja asiakasturvallisuus eri toimialoilla. Opintojakson keskeisiä sisältöjä ovat esteettömyyskäsitteet, Esteettömyyskeskus ESKE:n Helppo liikkua -kriteeristö, EU- ja kansallinen lainsäädäntö, organisaatiot, tutkimusraportteihin tutustuminen ja alan käytänteiden benchmarkkaaminen sekä opintokäynnit.

Asiantuntijoina kartoituksissa olivat Vantaan VANIN ry:stä Heikki Aulio ja Haaga-Heliasta IT-alan opiskelija Joel Hyttinen, joka on aiemmin ollut Laurean asiantuntija ja testikäyttäjä. Näkövammaisten liitto ry:n (NKL) asiantuntija Raisa Ticklen luennoi näkövammaisten asiakaspalvelusta ja esitteli IIRIS- talon tilat opaskoira Celtsin tuella. Lisäksi opiskelijat tekivät tutustumiskäyntejä eri toimialojen työpaikoille, esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan julkisiin palvelutiloihin, kirjastoon, hotelleihin, ravintoloihin ja Helsinki-Vantaan lentokentälle FINAVIAN ammattilaisvieraana.

Kuva 1: Kokemusasiantuntijat Heikki Aulio (VANIN ry.), Raisa Ticklen (NKL ry.) Celtsi-opaskoiran kanssa ja Joel Hyttinen Haaga-Heliasta. Kuva: Leena Kuosmanen.

Esteettömän palveluympäristön, sujuvien palveluketjujen ja myönteisen asiakaspalvelun tarkoituksena on saada erilaisille ihmisille yhtäläiset ja tasa-arvoiset mahdollisuudet hankkia tietoa, saavuttaa kohde, matkustaa ja nauttia palveluista turvallisesti. Esteettömistä palveluista hyötyvät kaikki, mutta erityisen tärkeitä ne ovat niille, joiden toimintakyky on pysyvän tai tilapäisen haitan vuoksi heikentynyt. Mieleen tulee hitaasti liikkuva vanhus, pyörätuolin tai valkoisen kepin käyttäjä, koska heillä on näkyvä toimintakyvyn vaje ja näkyvä apuväline. Näkymättömiä haittoja ovat esimerkiksi huonokuuloisuus, aivovammat, oppimisvaikeudet, hengityssairaudet ja allergiat.

Esteettömyydestä hyötyvät myös lapsiperheet vaunuineen, ikäihmiset, asiakkaat ostoskärryjen kanssa sekä lyhytkasvuiset tai pitkät ihmiset. He voivat kuitenkin pärjätä itsenäisesti tai avustajan kanssa, kunhan palveluympäristö on edes osittain esteetön. Palveluympäristön tärkeimpiä asioita ovat kohteen turvallisuus, asiantunteva asiakaspalvelu sekä sujuvat palveluketjut eli siirtymiset paikasta toiseen. Useille kansainvälisille opiskelijoille esteettömyyskäsitteet ja -kartoitukset ovat uusi asia. Monikulttuurisessa opiskelijaryhmässä kartoitusten haasteena olivatkin demokraattisen infrastruktuurin ymmärtäminen ja kulttuuriset erot esteettömyys-käsitteen ymmärtämisessä. ”Meillä on opiskelijoita, joiden kulttuurissa vammaiset eivät näy katukuvassa eivätkä kouluissa, ja tällä kursilla apuvälinettä käyttävä asiantuntija voi olla ensikosketus vammaiseen yhteisön tasavertaisena jäsenenä”, opiskelijoita ohjaava opettaja toteaa.

Tutkimusmenetelmät, kohteet ja kriteerit

Esteettömyyskartoitukset suoritettiin laadullisena tutkimuksena ESKE:n kriteeristön mukaan. Arviointikohteet liittyvät kohteen opasteisiin, kulkuväylien ja sisäänkäyntien pintoihin, luiskiin ja valaistukseen, portaisiin, kaiteiden ja levähdysistuinten sijaintiin, wc-tiloihin, asiakaspalvelutilojen kalusteisiin ja varusteisiin (IT-laitteet, induktiosilmukka, pistekirjoitus, hätänapit) sekä pysäköintipaikkojen sijaintiin ja turvallisuuteen. Menetelmiä olivat strukturoitu havainnointi, apuvälineiden käyttäjien haastattelut, mittaukset mittanauhalla (ovet, kynnykset, raot) ja dokumentointi kameralla tai videolla.

Parilla ryhmällä oli joukossaan testikäyttäjä. Ryhmien kokoama aineisto analysoitiin teemoittain: kohde on esteetön itsenäisesti tai avustajan kanssa tai kohde ei ole esteetön. Tutkimuksen kohteet valikoitiin laajasti, ja ne edustivat erilaisia palveluympäristöjä, joista mainittakoon Pirkkolan uimahalli, Kauppakeskus Sello, Helsingin rautatieasema ja Leppävaaran rautatieasema lähistöineen sekä Laurean Leppävaaran ravintolat ja kirjasto. Otos oli suppeahko, sillä tutkimuksen suorittaminen oli tarkkuutta vaativaa, aikaa vievää ja se tehtiin opintojakson aikarajoissa. Opiskelijat oppivat käyttämään ovenpainon mittaria, digitaalista vatupassia luiskien kaltevuuden mittaamiseen ja mittanauhaa hälytysnappien korkeuden ja ovileveyksien mittaamiseen. Huoneilman mittaukset, valaistus ja ruoka-allergiat rajattiin tutkimuksen ulkopuolelle.

Silmämääräisesti kohteiden esteettömyys on enimmäkseen kunnossa, ja tulosten mukaan kohteissa on samankaltaisia kehittämistarpeita. Palvelutilat ovat yleensä esteettömiä siirrettävien huonekalujen ansiosta. Palvelu- ja tarjoilutiskit sekä tietokonepöydät ovat yleensä liian korkeita lyhytkasvuisille tai pyörätuolin käyttäjille. Pysäköintipaikat, erityisesti sisähallit ja sisäpihat, ovat melko sokkeloisia

Kuva 2: Opiskelijat aineiston analyysin parissa Heikki Aulion tuella. Kuva: Joel Hyttinen.

ja hankalia. LI-pysäköintipaikan löytäminen onnistuu LI-tunnuksen avulla. Kulkuväylät ovat usein turvallisia ja esteettömiä, mutta niitä voi olla tukittu polkupyörillä ja muilla tavaroilla. Levähdyspaikkoja ja istuimia on harvoin kohteen ulkopuolella, koska erilaiset rakennusmääräykset kieltävät ne.

Sisäänkäyntien ovet toimivat joko automaattisesti tai manuaalisesti, ja käsin vedettävät ovet voivat olla painavia ja hankalia pyörätuolin ja lastenvaunujen kanssa. Joissakin tapauksissa kohteen pääsisäänkäynnin löytäminen on vaikeaa, koska opasteita ei ole tai ne ovat epäsovivia paikoissa. Sisääntulon vieressä oleva kohteen ilmoitustaulu on usein epäsiisti ja hankalasti luettavissa. Tuulikaapin ja eteisen irtomatot ja mainostelineet ovat häiritseviä. Kohteen tuloaula on yrityksen ensivaikutelma, jota vahvistaa siisteys ja järjestys, kun taas sitä heikentää huono valaistus ja sotkuinen vastaanottotiski.

**ESTEETTÖMYYDEN
LAIMINLYÖNNEISSÄ
KYSEESSÄ VOI OLLA
MYÖS TIETÄMÄTTÖMYYS,
EI NIINKÄÄN
VÄLINPITÄMÄTTÖMYYS.**

Hissit ovat yleensä tilavia, mutta tavallisesti niissä ei ole audiopalvelua. Pistekirjoitusta esiintyy joissakin julkisissa tiloissa. Tikkurilan Toimisto ja -liikekeskus, matkakeskus Dixi, on hyvä esimerkki pisteopasteista ja audiopalveluista. Esteettömän WC:n suurin puute on hälytysnarun löytäminen: joissakin kohteissa se oli sidottu kiinni. Varauloskäyntejä on yleensä useita, mutta niiden opasteissa ja löydettävyydessä on parantamisen varaa. Kohteiden yleinen siisteys ja turvallisuudentunne eivät virallisesti kuulu ESKE:n kriteeristöön, mutta ne nousivat selkeästi esille viihtyvyystekijänä.

Huomiota esteettömyysasioihin

Kohteissa esiintyvät esteettömyyspuutteet voidaan korjata ilman suurempia lisäkustannuksia. Asiantuntijoiden arvion mukaan vammattomat eivät osaa kiinnittää huomiota esteettömyysasioihin: ”Kyseessä voi olla myös tietämättömyys, ei niinkään välinpitämättömyys. Asiantunteva asiakaspalvelu ja myönteinen asenne korvaavat osittain palveluympäristön puutteita.”

Opiskelijat esittivät tuloksensa ja kehittämissuhteensa seminaarissa, johon osallistui myös tutkimuksessa mukana olleita asiantuntijoita. VANIN ry:n asiantuntija Aulio ja testikäyttäjä rohkaisevat palveluntuottajia käyttämään hyväkseen heidän osaamistaan: ”Kysykää rohkeasti testikäyttäjiä VANIN ry:n kautta, kun esteettömyysarviointeja tehdään taas ensi vuonna.” He myös muistuttivat, että Helppo liikkuu -tunnuksen saaminen vaatii Invalidiliiton tekemän kartoituksen.

Seminaariin osallistui myös Japanin partneriyliopiston Tohoku Fukushi Universityn opettajavieras Michiaki Shibata, joka puolestaan jakoi hyviä esteettömyyskäytänteitä Sensain kaupungin julkisista tiloista ja älypuheliiniin ladattavista applikaatioista. ”Japanissa applikaatiot varoittavat maanjäristyksistä, ja esteettömät pelastusreitit

julkisissa tiloissa ja kouluissa ovat elintärkeää asia.” Näkemykset esteettömyydestä ovat vahvasti sidoksissa paikalliseen infrastruktuuriin ja kulttuurisiin käsityksiin.

Opintojakson sisältöä kehitetään asiantuntijoiden arvioiden sekä opiskelijapalautteen perusteella. Tärkein kehittämiskohde on suunnitella kartoituskohteet ja -reitit yhdessä testikäyttäjien kanssa. Plussana opiskelijapalautteissa mainitaan monialainen yhteistyö Laurean sisällä ja kumppaniyritysten kanssa. Vammaisjärjestöjen mukaan Laurea tekee osansa esteettömyyssoihdun kantajana: ”Hyvä, että asioita ja tietoisuutta kehitetään kokemusasiantuntijoiden kanssa.”

KIRJALLISUUTTA

Buhalis, D. and Darcy, S. 2011. Accessible Tourism. Concepts and Issues. Channel View Publications

Buhalis, D., Darcy, S. and Ambrose, I. 2012. Best Practice in Accessible Tourism Inclusion, Disability, Ageing Population and Tourism. Channel View Publications.

Heiskanen, J.-J. 2014. Istanbul Inspiration. A Study on the Accessibility of Historical Attractions. Bachelor's Thesis. Laurea University of Applied Sciences.

United Nations World Tourism Organization (UNWTO) 2016. World Tourism Day 2016 ”Tourism for All - promoting universal accessibility” Good Practices in the Accessible Tourism Supply Chain.

Internet:

EU-Commission. European Accessibility Act 2016. Viewed on 20.9.2017. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1202>

EU-Commission 2017. Travel Rights. Viewed on 20.9.2017. http://europa.eu/youreurope/citizens/travel/passenger-rights/air/index_en.htm

European Network for Accessible Tourism ENAT 2017. Viewed on 20.9.2017. <http://www.accessibletourism.org/>

The Finnish Association of People with Physical Disabilities DSPD 2017. Viewed on 20.9.2017. <https://www.invalidiliitto.fi/finnish-association-people-physical-disabilities>

Haastattelut:

Aulio, H. 2017. Asiantuntija. Vantaan Invalidit ry. VANIN.

Hyttinen, J. 2017. Tietotekniikan opiskelija ja testikäyttäjä. Haaga-Helia-ammattikorkeakoulu.

Leivo, H. 2017. Asiantuntija. Esteettömyyskeskus. Invalidiliitto.

Ticklen, R. 2017. Näkövammaisten assistentti, kielenkääntäjä. Näkövammaisten liitto ry.

Hannele Niiniö & Timo Järvensivu

VERKOSTOJEN MERKITYS HOIVAN DIGITALISAATIOSSA – CASE HOIVADIGI

Hoivapalveluissa digitalisaatio on pitkään aiheuttanut monenlaista epävarmuutta tulevaisuudesta. Vaarana on vastakkain asettelu asiakaskeskeytyksen ja automaation ja hoivassa käytettävien sähköisten järjestelmien välillä. HoivaDigi-hankkeessa on pohdittu Työterveyslaitoksen Kumous-hankkeen (2015 - 2018) tavoin, voisiko digitalisaatio mahdollistaa siirtymisen käyttäjien kanalta ’palvelujen viidakosta palvelujen puutarhaan’. Mitä se voisi olla ja kuinka sinne päästään? Tässä artikkelissa esitellään joitakin HoivaDigi-hankkeessa kokeiltuja keinoja.

Digitaalisuus hoivapalveluissa on erityisesti haaste johtamiselle, onhan kyse koko henkilöstön uuden oppimisesta ja asennoitumisesta automaatioon ja sähköisiin järjestelmiin. Uudistuminen ja ajantasaisuus digitalisaatioissa ovat myös kannattavuuden, kilpailutuksessa menestymisen ja tulevaan Sote-uudistukseen varautumisen edellytys.

Verkostojen merkitys hoivayritysten digitalisaation kehitysprosessissa on suuri ja oikeiden yhteistyötahojen löytäminen tuntuu case-yritysten kanssa käytyjen keskustelujen perusteella hankalalta. Verkostoitumiseen vaikuttaa osaltaan sote-uudistukseen liittyvä epäselvä tilanne markkinoilla. Toisaalta hoivayritykset ovat kilpailijoita, toisaalta samassa veneessä ja miettimässä yhteistyön muotoja, jotka vahvistaisivat asemaa soten käynnistyessä. Onkin ollut havaittavissa, että

OPPIMISVERKOSTOT
TOIMIVAT
PARHAIMMILLAAN
AVOIMESTI, TOIMIJOIDEN
AUTONOMIAA
KUNNIOITTAVASTI,
OSAAMISEN JAKAMISTA
KANNUSTAEN JA
LUOTTAMUKSEEN NOJATEN.

yrittäjät verkostoituvat sitä aktiivisemmin, mitä paremmin he tunnistavat syitä ja mahdollisuuksia.

HoivaDigi-hankkeen tavoitteena on yritysten verkostoituminen palvelujen digitalisoinnin mahdollistamiseksi ja siihen liittyvän tiedon haltuun ottamiseksi. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi avoimen HoivaDigi-verkoston rakentaminen on ollut keskeistä. Verkoston rakentamisessa on hyödynnetty tutkimustietoa siitä, miten oppimisverkostot parhaimmillaan toimivat: avoimesti, toimijoiden autonomiaa kunnioittavasti, osaamisen jakamista kannustaen ja luottamukseen nojaten. Hankkeen muina tavoitteina ovat johtamisosaamisen, oman työn johtamisen ja työssä jaksamisen edistäminen.

haimmillaan toimivat: avoimesti, toimijoiden autonomiaa kunnioittavasti, osaamisen jakamista kannustaen ja luottamukseen nojaten. Hankkeen muina tavoitteina ovat johtamisosaamisen, oman työn johtamisen ja työssä jaksamisen edistäminen.

Verkoston rakentumisen prosessit HoivaDigi-hankkeessa

Avoimen HoivaDigi-verkoston rakentaminen aloitettiin heti hankkeen alussa syksyllä 2015 kontaktoimalla niitä yrityksiä, mitkä ovat olleet mukana Laurea-ammattikorkeakoulun koordinoimissa Active for Life - ja Hyver -hankkeiden verkostoissa sekä CIDE-clusterissa. HoivaDigi-verkoston rakentui prosessina, teemaverkostotapaamisten ja verkostoseminaarien jatkumona. Ensimmäisten verkostoseminaarien teemat olivat 2.12.2015 Digiloikka hoivapalveluissa ja 3.5.2016 Kokeilukulttuuri ja sen mahdollisuudet hoiva-alan digitalisaation kehittämisessä. Kolmas avoin verkostoseminaari pidettiin 1.11.2016 teemalla Tiedon digitalisaatio palvelujen tuottamisessa. Verkostoseminaarien myötä näistä teemoista kiinnostuneet yritykset tunnistettiin ja motivoitiin osallistumaan.

Verkostotyötä tiivistettiin teemaverkostotapaamisissa. Näiden tapaamisten ideana oli tarjota keskustelevala foorumi, jonka myötä osallistujat saattoivat jakaa tietoa ja osaamista keskenään. Teemoina olivat vuosina 2016 - 2017: 1) Palvelujen kustannusrakenne, luvut pöytäan, 2) Hoivatyöntekijän roolit ja työhyvinvointi, 3) Johtajuus ja digitalisaatio sekä 4) Verkostoitumiseen keskittynyt seminaari, jota kuvaamme tarkemmin tuonempana. Viidennen teemaverkostotapaamisen 19.5.2017 teemana oli Automaatio ja robotit ikääntyneiden hoivassa.

Seminaarien ja verkostotapaamisten teemat oli valittu niin, että niistä muodostuu kokonaiskuva digitalisaation mahdollisuuksista, haasteista, prosesseista ja tulevaisuuden visioista. Tärkeä rooli prosessissa oli HoivaDigin mentoriyrityksillä, jotka esityksillään ja aktiivisella panoksellaan muokkasivat positiivista kuvaa automaation ja sähköisten järjestelmien mahdollisuuksista.

Laurean tietojenkäsittelyn opiskelijat olivat tärkeä osa verkostoa tuomalla siihen oman osaamisensa esimerkiksi kouluttajina, case-yritysten tietojärjestelmien sekä koko Uudenmaan hoivapalveluyritysten digitalisaatiota kuvaavien selvitysten

tekijöinä. Myös case-yritysten kanssa tehtävässä räätälöidyssä kehittämistyössä he ovat olleet avaintoimijoita Learning by Developing -mallin mukaisesti. Katariina Raijn (2014, 93-105) mukaan LbD-toimintamallia luonnehtivat autenttisuus, kumppanuus, luottamus, luovuus ja kehittävä ote. Myös verkostomainen toiminta ja hankkekehittäminen edellyttävät samoja ominaisuuksia.

Digiosaamisen kehittyminen ja verkoston kehittyminen kulkevat käsi kädessä; on helpompi solmia kumppanuuksia oikeiden yritysten kanssa, kun tiedetään omat tarpeet ja tavoitteet ja kun tiedetään, minkälaisia omiin tarpeisiin osuvaa osaamista muilta yrityksiltä löytyy. Seminaarien yleisemmän tason lisäksi HoivaDigi on tarjonnut sekä räätälöityjä, yritysten tarpeista lähteviä koulutuksia että linkittänyt työhyvinvointiosaamiseen taidelähtöisiä menetelmiä.

Sähköinen partnerityökalu - mitä kokeilimme ja mitä opimme?

Partnerityökalu syntyi HoivaDigi-verkoston yritysten tarpeeseen verkostoitua verkossa. Esite kuvaa Partnerityökalua näin: sen avulla voit tutustua helpommin verkoston muihin toimijoihin ja löytää omiin tarpeisiisi sopivan kehittämiskumppanin. Timo Järvensivun kehittämä työkalu oli alkuvaiheen verkostoitumisessa tärkeä. Sen avulla sekä it-yritykset että hoivayritykset saattoivat selata, mitä on tarjolla ja mitä muut yritykset etsivät. Myös 9.3.17 Verkostoitumistapaamisen suunnittelussa,

esimerkiksi osallistujien jakamisessa sopiviin pöytäryhmiin, se oli korvaamaton. Ilman tasapainoista pöytäjakoa osallistujat olisivat saattaneet kokea, ettei tapahtuma anna heille sitä, mitä he ovat hakemassa.

Toimiakseen paremmin partnerityökalu vaatisi isomman volyymin sekä automaation, joka tekisi juuri omaan tarpeeseen liittyvän kumppanin löytymisen helpommaksi. Partnerityökalun käytettävyydessä oli myös kehitettävää ja sitä kehitettiin tietojenkäsittelyn opiskelijoiden projektityönä.

SNA-verkostoanalyysien tekeminen - mitä tutkimme ja mitä siitä hyödyimme?

HoivaDigi-verkoston rakenteen analyysia tehtiin Social Network Analysis eli SNA-menetelmällä. Joulukuun 2015 verkostoseminaariin osallistujille lähetettiin SNA-kysely, jolla pyrittiin hahmottamaan HoivaDigi-verkoston rakennetta. Toimijoita pyydettiin kuvaamaan keskinäisiä yhteyksiään: kenen kanssa teet yhteistyötä ja minkälaista yhteistyötä? SNA-tutkimuksissa verkoston rakenteen ajatellaan syntyvän sosiaalisten suhteiden kautta. SNA:ssa kerätään tietoa kunkin verkostoon kuuluvan henkilön suhteista muihin verkoston jäseniin. Tulokset SNA-analyysistä visualisoitiin sosiogrammin muotoon, jolloin toimijoiden väliset yhteydet tulivat näkyviin ja niistä muodostui HoivaDigin kehittyvä verkostorakenne, joka paljasti paitsi toimijoiden välisiä yhteyksiä, myös selkeitä aukkoja verkostossa. (Borgatti ym. 2013; Järvensivu & Kallio & Pyykkönen 2014, 12.)

Parhaimmillaan verkoston rakennekuvat tiiviine yhteyksineen ja yhteistyöaukkoineen auttavat toimijoita löytämään perusteita ja paikkoja yhteistyön tiivistämiselle. Rakennekuvien hyödyntäminen vaatii kuitenkin toimiakseen hyvän vastausprosentin, jotta verkostorakenteesta saadaan selvä ja luotettava kuva. HoivaDigi-hankkeen verkostokyselyn vastausprosentit jäivät sen verran mataliksi, ettei luotettavaa kuvaa verkoston tilanteesta saatu muodostettua. Näin rakennekuvia ei ole saatu hyödynnettyä hankkeessa parhaalla mahdollisella tavalla. Toisaalta epätarkkojenkin rakennekuvien myötä toimijat tulivat tietoisemmiksi tarpeesta rakentaa verkostoa tietoisesti. Tämä motivoi toimijoita tutustumaan toisiinsa paremmin ja hyödyntämään esimerkiksi partnerityökalua. (Brass ym. 2004; Hibbert ym. 2008; Järvensivu ja Möller 2010; Järvensivu ym. 2012.)

Verkostoitumistyöpaja

Verkostoitumistyöpajaan mennessä digitalisaatiota oli käsitelty seminaareissa ja verkostotapaamisissa sekä koulutuksissa eri tavoin ja monella tasolla. Osa verkoston jäsenistä oli 'kasvotuttuja' ja tavoitteena olikin auttaa hoivayritysten ja it-yritysten edustajia löytämään oikeat kumppanit kehittämistyöhön. Apuna käytettiin partnerityökalua, jonka perusteella seminaariin ilmoittautuneet jaettiin neljään eri pöytään. Jokaisessa oli tasapuolisesti sekä hoiva-alan yrityksiä ja toimijoita sekä

it-alan yrittäjiä ja erilaisten sähköisten palvelujen tarjoajia. Jokaisessa pöydässä oli myös HoivaDigi -hankkeen työntekijä fasilitoimassa keskustelua.

Tilaisuus alkoi alustuksella verkostoista ja niiden syntyminen edellytyksistä. Työskentely aloitettiin Kohtaamistaitteen virittäytymisellä, jonka yhtenä tavoitteena oli tuoda osallistujat siihen hetkeen ja paikkaan ja auttaa palautumaan aamupäivän asioista. Kaikki osallistuiivat työskentelyyn ja se loi hyvän pohjan luottamuksellisen ja vapaamuotoisen keskustelun aloittamiselle. Jokaisessa ryhmässä lyhyesti esiteltiin taidetyöskentelyn tuotokset, mikä helpotti osallistujien välisiä kohtaamisia.

Seuraavaksi esittäytymistä varten kukin osallistuja kirjoitti fläpille kolme asiaa:

1. Kuka olen ja mistä tulen
2. Mitä toivon saavani verkostoitumisen kautta
3. Mitä palvelua voin tarjota verkostolle/Mitä voin tarjota?

Pöytäkunnittain kukin esitteli itsensä ja yrityksensä, jonka jälkeen keskusteltiin, millaista yhteistyötä voisi lähteä rakentamaan ja kenellä toimijoilla voisi olla hyvät yhteistyön edellytykset. Esittelykierroksen aikana heräsi paljon keskustelua ja verkostoitumista, ja yhteistyön aloittamista käynnisteltiin jo hyvin nopeasti.

Tämän pöytäkunnittain tapahtuneen työskentelyn jälkeen jokainen seminaariosallistuja esitteli itsensä ja sen, millaista yhteistyötä tarjoo ja millaisia kumppaneita etsii. Tämän kautta pääsi sisään pienryhmissä tapahtuneisiin keskusteluihin, ja kaikki osallistujat tulivat tutummiksi. Mielenkiintoista oli, että pienryhmäkeskustelujen jälkeen osallistujat olivat vapautuneempia esittämään koko ryhmälle.

Tämän jälkeen siirryttiin työskentelyn kolmanteen vaiheeseen, jossa seitsemän minuutin lyhyiden keskusteluiden avulla sai tutustua kolmeen kiinnostavaan henkilöön edellisten esittelyiden perusteella. Verkostotapaamisen vetäjä toimi aikataulutajana. Vapaamuotoinen keskustelu toimi hyvin ja osallistujat hakeutuivat keskustelemaan herkemmin uusien tuttavuuksien kanssa. Tunnelma oli intensiivinen ja keskustelu jatkui pitkään ohjatun toiminnan päätyttyä.

Ilmapiiri verkostoitumispaikassa oli innostunut, toiminta dynaamista ja osallistujat sopivat runsaasti tapaamisia toistensa kanssa tuleville viikoille. Tapahtuman aikataulutus salli nopeat keskustelut useiden potentiaalisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Kaikilla hoivayrityksillä oli useita sovittuja tapaamisia tapahtuman jälkeen. Tapahtuman ajoitus HoivaDigi -hankkeen prosessissa oli onnistunut, sillä moni oli jo tavannut toisensa hankkeen seminaareissa, koulutuksissa ym. tapahtumissa ja luottamuksen rakentuminen oli alkanut jo aiemmin.

Verkostotyö ei koskaan valmistu

Digimaailma ja sen käsitteet ovat monelle hoivatyöntekijälle outoja, uusia ja pelottavia. Yhteisen kehittämistoiminnan alussa olikin tärkeää saada positiivisia 'me

osaamme ja opimme' -kokemuksia. Tällaisina HoivaDigi-hankkeessa toimivat työntekijöiden ja yritysten tarpeista lähtevät it-koulutukset sekä sähköisten järjestelmien kytkeminen esimerkiksi Ohjausosaaminen ja luovuus -koulutukseen.

Asennemuutoksen jälkeen ja tiedon lisääntyessä seminaarien ja verkostotaamisten kautta verkostoituminen on helpompaa. Tämä näkyi myös 3.9.17 Verkostoitumistapaamisessa, jossa osa hoiva- ja it-yrityksistä oli ollut mukana hankkeessa jo puolitoista vuotta. Yritysten edustajat lähtivät avoimesti tutustumaan toisiinsa valiten itselleen mahdollisia kumppaneita esittelyjen pohjalta. Hyvä ilmapiiri kertoi siitä, että tapaaminen koettiin mahdollisuutena verkostoitua.

Verkostoitumisen haasteet ovat ilmeiset ja moninaiset, eikä ole helppo löytää toimivia työkaluja verkostoitumiseen. Tarvitaan erilaisia työkaluja. Mikään tässä hankkeessa kokeilluista välineistä ei ollut täydellinen tai kokonaisvaltainen ratkaisu, mutta kaikesta oli omalla tavallaan hyötyä. Ehkä keskeisin oppi oli ihmisten päästäminen ääneen keskenään - verkostoitumistyöpaja oli menetelmistä kaikkein innostavin ja ihmisläheisin, ja tämä on verkostoitumisessa aina tärkeää.

EHKÄ KESKEISIN OPPI OLI IHMISTEN PÄÄSTÄMINEN ÄÄNEEN KESKENÄÄN - VERKOSTOITUMISTYÖPAJA OLI MENETELMISTÄ KAIKKEIN INNOSTAVIN JA IHMISLÄHEISIN.

Luottamus on rakentunut kohtaamisten kautta verkostoseminaareissa ja yhteisissä koulutuksissa. Kasvualustan rakentaminen on ollut keskeinen ja toimiva lähestymistapa. Hanke ei tue vain joitain tiettyjä it-yrityksiä, vaan antaa mahdollisuuden kaikille päästä esiin. Kasvualustan tarjoaminen ei kuitenkaan yksin riitä, vaan lisäksi yrityksiltä vaaditaan omaa aktiivisuutta. Esimerkkinä yritysten osallistamisesta ja aktivoimisesta tässä hankkeessa on kilpailu it-yrityksille päästä syksyn 2017 teemaverkostoseminaarin minimessuille esittelemään tuotteitaan ja palveluitaan.

Verkosto laajeni 19.5.2017 Automaatio ja robotit ikääntyneiden hoivassa -seminaarin ansiosta, joka järjestettiin yhdessä ROSE-hankkeen kanssa. Seminaarissa esiteltiin mm. asenteita automaatioon ja robotteihin suomalaisessa kotihoidossa. Vertailukohdan tarjosi esitys automaatiosta ja robottien käytöstä japanilaisissa hoivayrityksissä. Luento robotologian etiikasta herätti runsaasti keskustelua ja seminaarin minimessuilla oli kaksi robottia ja robottipeli esittelyssä. Teema kiinnostoi laajasti, tunnelma oli innostunut ja palautteissa nousi vahvasti esiin robottien tuloon liittyvän huolen väheneminen.

HoivaDigi-verkoston vahvuutena on monimuotoisuus; siihen on liittynyt erilaisia hoivapalveluyrityksiä, julkisia toimijoita sekä erilaisia ratkaisuja ja tuotteita tarjoavia it-yrityksiä. Yhteistyön vahvistuminen on ollut ilmeistä ja siihen on vaikutettu eri keinoin. Hanke voi toimia alustana, mahdollistaa prosesseja, innostaa ja tukea, mutta varsinaisen verkostoitumisen tekevät kuitenkin verkoston jäsenet, ja tämä on jatkuva prosessi.

HoivaDigi-verkoston vahvuutena on monimuotoisuus; siihen on liittynyt erilaisia hoivapalveluyrityksiä, julkisia toimijoita sekä erilaisia ratkaisuja ja tuotteita tarjoavia it-yrityksiä. Yhteistyön vahvistuminen on ollut ilmeistä ja siihen on vaikutettu eri keinoin. Hanke voi toimia alustana, mahdollistaa prosesseja, innostaa ja tukea, mutta varsinaisen verkostoitumisen tekevät kuitenkin verkoston jäsenet, ja tämä on jatkuva prosessi.

LÄHTEET

Borgatti, S., Everett, M. G. & Johnson, J. C. 2013. Analyzing Social Networks. E-kirja. London: SAGE Publications.

Brass, D. J., Galaskiewicz, J., Greve, H. R., & Tsai, W. 2004. Taking stock of networks and organizations: A multilevel perspective. *Academy of Management Journal*, 47, 795 - 817. <http://dx.doi.org/10.2307/20159624>

Hibbert, P., Huxham, C., & Ring, P.S. 2008. Managing Inter-organizational Relations. In S. Cropper, M. Ebers, M., C. Huxham & P.S. Ring (Eds.), *The Handbook of Inter-organizational Relations*, 391 - 416. Oxford: Oxford University Press.

Järvensivu, T., & Möller, K. 2009. Metatheory of Network Management: A Contingency Approach. *Industrial Marketing Management*, 38(6), 654 - 661. <http://dx.doi.org/10.1016/j.indmarman.2009.04.005>

Järvensivu, T., Nykänen, K., & Rajala, R. 2012. A Holistic Model of Innovation Network Management: Action Research in Elderly Health Care. In H. Melkas and V. Harmaakorpi (Eds.), *Practice-Based Innovation: Insights, Applications and Policy Implications*, 369 - 392. Berlin: Springer. http://dx.doi.org/10.1007/978-3-642-21723-4_19

Palvelutalouden vallankumous – Ihminen digitalisaation keskiössä (KUMOUS). Työterveyslaitos. Luettu 18.10.2017. <https://www.ttl.fi/tutkimushanke/palvelutalouden-vallankumous-ihminen-digitalisaation-keskiossa-kumous/>

Raij, K. 2014. Entrepreneurship education in the LbD action model. In Publication Raij, K. (Ed.) *Lerning by Developing Action Model*. Laurea Publications: 36. Vantaa: Laurea UAS, 93 - 105.

Janika Lindström, Kimmo Kumlander & Jonna Laine

”SELLAISTA VANKIA EI OLE OLEMASSA, JOLLE EI LÖYTYISI SOPIVIA JA MIELEKKÄITÄ TYÖTEHTÄVIÄ”

NÄKÖKULMIA VANKIEN PARISSA TEHTÄVÄÄN YHTEISTYÖHÖN

Tiedon puute sekä erilaiset ennakoasenteet rikostaustaisista henkilöistä saattavat vaikuttaa työnantajien valintaan palkata joku toinen. Työ- ja koulutushistoriaan jäävien aukkojen voidaan ajatella heikentävän hakijan ammattitaitoa, työkykyä ja työelämätaitoja.

Monilla järjestöillä on vahva rooli vankien tukemisessa takaisin työelämään. On tärkeää, että järjestöissä toimivat tunnistavat ja edelleen vahvistavat vankien omia vahvuuksia tukiessaan heitä kohti avoimia työmarkkinoita. Sopeutumista yhteiskuntaan ja paluuta työelämään tukee positiivinen ja ennakkoluuloton suhtautuminen työmarkkinoilla sekä uudenlaisten mahdollisuuksien tarjoaminen erilaisten työkykyä tukevien toimintojen parissa. Vahvuuksien esiintuominen kohottaa rikostaustaisten itsetuntoa ja ehyttä minäkuvaa. Näiden kautta rikostaustainen oppii luottamaan enemmän itseensä ja omiin kykyihinsä tehdä töitä.

Muun muassa Kriminaalihuollon tukisäätiö ja ViaDia ovat palkanneet rikostaustaisia esimerkiksi järjestötoiminnan työtehtäviin sekä erilaisiin vertaistuen ja ohjauksen tehtäviin. Silta-Valmennusyhdistys järjestää vangeille ja rikostaustaisille perusopetusta, oppimisvalmiuksia vahvistavaa koulutusta sekä toisen asteen tutkintoon johtavaa koulutusta. Silta ja sen tytäryhtiö Silta Monitori palkkaavat rikostaustaisia eri ammattialojen tehtäviin ja etsivät vapautuville työpaikkoja välityömarkkinoilta ja avoimilta työmarkkinoilta. Järjestötoimijoiden työllistymisvaihtoehtojen kynnyks on matalalla, ja erilaisia tehtäviä on tarjolla lähes kaikenlaisille osaajille heidän yksilölliset vahvuutensa huomioiden. Matalan kynnyksen järjestötoiminnan kautta työelämään totuttautuminen sekä lopulta siirtyminen avoimille työmarkkinoille on näin yksilölle helpompaa silloin, kun ovet avoimille työmarkkinoille eivät aukea suoraan.

Silta-Valmennusyhdistys on päätoteuttaja kansainvälisessä ESR-rahoitteisessa yhteistyöhankkeessa Vierto (VIERTO - vapautuva itsenäistä elämää rakentamaan, työhön ja osalliseksi). Hankkeen tavoitteena on kehittää rikostaustaisille yhteiskunnallista osallisuutta lisäävä valmennusmalli monialaisena yhteistyönä Rikosseuraamuslaitoksen, Silta Monitorin ja Laurea-ammattikorkeakoulun kanssa. Kehittämishankkeessa huomioidaan erityisesti rikosseuraamusasiakkaan omat vahvuudet ja kehitetään taitoja, jotka edesauttavat hänen työllistymistään vankeuden jälkeen. Vankien työllistyminen edellyttää uudenlaisia ja innovatiivisia työtapoja sekä heidän vahvuuksiensa tunnistamista. Helsingin vankilassa toimi aikoinaan työmestarina Martti Anjala. Hänen tunnuslauseensa oli: ”Sellaista vankia ei ole olemassa, jolle ei löytyisi sopivia ja mielekkäitä työtehtäviä.” Anjalan ajatuksessa on viisautta vielä tänäänkin. Vangit tarvitsevat uusia mahdollisuuksia, kokeilukulttuuria, jossa uusi ovi avautuu edellisen sulkeuduttua.

Tässä artikkelissa esitellään aluksi rangaistusaikasuunnitelmiin liittyvää työskentelyä vankilassa. Tämän jälkeen esitellään näkökulmia vankien osallisuuden, työllistymisen ja digiosaamisen tukemiseen Vierto-hankkeessa.

Valmennuksella irti ennakkoluuloista

Vierto-hanke on Silta-Valmennusyhdistyksen toteuttama hanke, jonka osatoteuttajina toimivat Laurea-ammattikorkeakoulu, Silta Monitori oy sekä Rikosseuraamuslaitos. Hankkeen kansainväliset kumppanit mallintavat rikostaustaisten paluuta yhteiskuntaan ja työmarkkinoille muun muassa Belgiassa ja Saksassa. Hankkeella vastataan rikosseuraamusasiakkaiden tuen tarpeeseen erityisesti osallisuuden, asumisen, digitaitojen ja työllistymisen näkökulmista. Hankkeen työmuotoina on yksilö- ja ryhmävalmennus, joita järjestetään rikostaustaisille tuen tarpeiden mukaisesti niin vankeusaikana kuin vapautumisen eri nivelvaiheissakin kiinteässä yhteydessä yleisesti käytettävissä oleviin työllistymisen tuen palveluihin.

Vierto-hanke on tarkoitettu ensisijaisesti vankeusrangaistusta suorittaville pitkäaikaisvangeille ja niistä vapautuville, jotka sijoittuvat rangaistuksen jälkeisiin

palveluihin. Pitkäaikaisvangeilla tarkoitetaan hankkeessa vankeja, joilla on ollut tai on yli 12 kuukauden vankeustuomio. Työskentely voidaan aloittaa siviilissä, vankilassa tai vankeuden jälkeen. Parhaimmillaan työskentely aloitetaan jo vankeusaikana, ja se jatkuu vaiheittaisen vapautumisen periaatteiden mukaisesti siviiliin. Hanke itsessään ei tuota valmennuksen lisäksi muita palveluita, vaan tuo olemassa olevan palveluverkoston yhteen varmistaen, että oikeat palvelut ovat asiakkaan tukena oikea-aikaisesti saumattomasti ja asiakkaan omia tavoitteita ja elämäntilannetta kunnioittaen. Hankkeeseen hakeutuminen on mahdollista myös esimerkiksi koevapauden, työkokeilun tai kuntouttavan työtoiminnan aikana. Länsi-Suomen rikosseuraamusalue toimii hankkeen toteutusaiheisena toimintaympäristönä.

HANKE TUO OLEMASSA OLEVAN PALVELUVERKOSTON YHTEEN VARMISTAEN, ETTÄ OIKEAT PALVELUT OVAT SAUMATTOMASTI ASIAKKAAN TUKENA.

Vierto-hankkeessa kehitetään rikostaustaisille osallisuutta lisäävä valmennusmalli, joka vähentää koulutukseen ja työhön osallistumisen esteitä. Hankkeen tavoitteina on kehittää vankilan ja avointen palvelujen välistä yhteistyötä, lisätä työelämässä väärittävää osaamista ja auttaa rikostaustaisia henkilöitä työllistymisessä. Hankkeessa korostuu vaiheittaisen vapautumisen kehittäminen. Hanke tukee myös uutta henkilöstöä avoimilla työmarkkinoilla rekrytoivia työnantajia koulutuksen ja valmennuksen keinoin. Tavoite on varmistaa mm. valmennuksen ja koulutuksen keinoin työnantajien positiiviset kokemukset heidän palkatessaan hankkeen asiakkaita ja näin vahvistaa myös jatkossa vapautuvien onnistuneen paluun edellytyksiä työmarkkinoille.

Suunnitelmallisesti takaisin yhteiskuntaan

Rangaistusajan suunnitelma on väline, joka edesauttaa saavuttamaan rangaistuksen täytäntöönpanon tavoitteen, jossa pyritään parantamaan vangin valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan. Rangaistusajasuunnitelma koskee koko rangaistusajaa mukaan lukien valvotun koevapauden ja ehdonalaisten vapauden. Vapauttamissuunnitelma sekä valvontasuunnitelma ovat osa rangaistusajan suunnitelmaa. (Hallittu vapauttaminen 2012, 11.)

Suunnitelmallisuus on ollut hallinnon vaalima paradigma, jossa kysymys on ollut erilaisten toimintojen kokonaisuuden hallinnasta monimuotoisten palveluiden näkökulmasta. Tämän tyyppinen orientaatio on tunnistettavissa sekä sosiaali- että työllisyyspalveluissa, mutta myös rikosseuraamusalalla. (Rantanen & Toikko 2014, 124.) Suunnitelmallisen asiakastyön suuntaus näyttäytyy Rikosseuraamuslaitoksella erityisesti Lähityöhankkeessa, jossa keskitytään vuorovaikutuksen merkitykseen vankilan henkilökunnan ja asiakkaiden välillä. Hankkeen tavoitteena on huomioida myös ne vangit, jotka ovat vetäytyneet pois vankilan tarjoamista toiminnoista. (Rikosseuraamuslaitos 2017.)

Rangaistusajaa tähtää alusta loppuun vangin vapautumisen sekä siviilissä selviytymisen edellytysten parantamiseen. Riittävän varhain aloitettu ja hyvin suunniteltu vapauttaminen voi parantaa vapautumistilannetta ja siten vähentää myös rikoksen uusimisen riskiä. (Hallittu vapauttaminen 2012, 11.)

Työllistymistavoitteen edistämiseksi vapauttamissuunnitelman onnistunut valmistelu on hyvin keskeistä. Hankkeen tavoitteita silmällä pitäen on, milloin mahdollista, tarkoituksenmukaista perehtyä asiakkaan tilanteeseen jo valvottua koevapautta tai ehdonalaisten vapauden valvontaa suunniteltaessa.

RANGAISTUSAIKA TÄHTÄÄ ALUSTA LOPPUUN VANGIN VAPAUTUMISEN SEKÄ SIVIILISSÄ SELVIYTYMISEN EDELLYTYSTEN PARANTAMISEEN.

Vierto-hankkeessa ei ole tarkoituksena huomioida vain asiakkaan poluttamista työelämän suuntaan, vaan työtä tehdään asiakkaan kokonaisvaltainen hyvinvointi huomioiden. Hankkeen tavoite on rakentaa vankeuslainkin tarkoittama kokonaisvaltainen malli, joka tukee asiakkaan yhteiskuntaan takaisin integroitumista.

Voimavarakeskeinen työskentely itsetunnon vahvistajana

Maruna (2011) on tarjonnut standardisoiduille riski-instrumenttien käytölle näkökulmaksi edistykseen ja yksilölliseen muutokseen huomioivaa orientaatiota. Riskiparadigmaan perustuva tarkastelu ei myöskään tue vankeinhoidon näkökulmaa, jossa muutos nähdään mahdollisena. GLM (Good Lives Model) on voimavarapohjainen yksilön kuntoutustapa, joka on kehitetty täydentämään Riski-tarvestaavuus teoriaa ja sen heikkouksia. (Ward & Maruna 2007, 107.) GLM käyttää pohjana RNR:n (Risk-Need-Responsivity) vahvuuksia, mutta keskittyy etenkin muutosmotivaatioon, vahvuuksiin, tulevaisuuden tavoitteisiin sekä työntekijän ja asiakkaan väliseen allianssiin (Lavikkala 2011, 128). Hyvän elämisen malli, voimavarakeskeisenä kuntoutusorientaationa, huomioi myös asiakkaan vahvuudet ja saavutukset yhtä tärkeinä kuin rikokseen liittyvät tarpeet. Arvioinnin tuloksista keskustellaan yhdessä asiakkaan kanssa, ja niistä tehdään yhteenveto. (Ward, Mann & Gannon 2007, 95.)

Vierto-hankkeen työntekijä voi tukea vankien vahvuuksien tunnistamisessa ja samalla edistää erilaisia vankeusaikaisia tavoitteita. Samalla prosessissa tunnistettuja työllistymisen esteitä voidaan purkaa hankkeessa erilaisten tukitoimien avulla. Valmennustyöllä on keskeinen rooli hankkeen toteuttamisessa. Hankkeessa mallinetaan käytännön työn kautta valmennuspaketteja, joissa käsitellään muun muassa työelämään ja arjen hallintaan painottuvia kokonaisuuksia. Valmennuksen edetessä yksilöiden vahvuudet alkavat näyttäytyä paremmin, ja niihin pystytään kiinnittämään yhä enemmän huomiota. Parhaassa tapauksessa ryhmävalmennuksen jälkeen

asiakkaita jää vielä yksilöllisen ohjauksen piiriin, jolloin suunnittelutyötä pystytään tekemään jo esille nousseiden vahvuuksien ympärille.

Hankkeesta järjestetään erilaisia infotilaisuuksia sekä vangeille että vankiloiden kuntoutus-, koulutus- ja sosiaalityössä toimiville ammattilaisille. Vangeille suunnatuissa infotilaisuuksissa työllistymiskokemuksiaan jakavat myös Silta-Valmennusyhdistyksen ja Silta Monitorin avulla työllistyneet rikostaustaiset. Infotilaisuuksien avulla toimintaa tehdään näkyväksi sidosryhmille sekä ohjeistetaan, miten asiakkaat voivat hakeutua hankkeeseen tai miten heitä voi ohjata hankkeen palveluiden piiriin.

Hankkeeseen hakeutuminen on mahdollista koko hankkeen toteutusajan. Vangit voivat ottaa yhteyttä vankilan työntekijään tai suoraan hankkeen työntekijöihin. Kaikille hankkeeseen osallistuville tehdään alkuhaastattelu, jonka kautta jokaisen yksilöllinen tuen tarve selvitetään. Alkuhaastattelun avulla tutustutaan sekä hankkeen toimintaan että asiakkaan tilanteeseen ja tulevaisuuden suunnitelmiin. Ideaalitalanteessa yhteistyö aloitetaan 4-6 kuukautta ennen vapautumista tai valvotua koevapautta, mutta hankkeen asiakkaaksi voi hakeutua missä tahansa vapautumisen tai sen jälkeisen elämän suunnittelun vaiheessa. Hankkeen valmennus alkaa mahdollisuuksien mukaan jo vankeusaikana, ja se toteutuu yksilö- ja ryhmätyöskentelynä. Vankeusaikana vangit saavat hankeosallistumisesta toimintarahaa. Siviiliaikana yhdessä asiakkaan kanssa varmistetaan toimeentulon edellytykset yksilöllistä valmennuspolkua suunniteltaessa. Vierto-hanke pystyykin olemaan myös siviilissä asiakkaan tukena, kun rikosseuraamusasiakkuus loppuu.

Sukellus digimaailmaan

Töiden etsiminen ja hakemusten täyttäminen vaatii digitaitoja. Omien asioiden hoitamisen ensisijainen kanava on nykyään internetin sähköiset palvelut, oli sitten kyse ajanvarauksesta terveysasemalle tai passin uusimisesta. Myös oppilaitokset ja työelämä hyödyntävät entistä enemmän sähköisiä työkaluja. Hallituksen kärkihankkeetkin on tehty pitkälti digitalisaation teeman ympärille. Jos Vierto-hankkeen asiakkaalla on taustallaan pitkä vankeustuomio, hänen digitaaliset valmiutensa eivät ole välttämättä nyky-yhteiskunnan edellyttämällä tasolla. Vierto-hankkeen tavoitteena on parantaa asiakkaiden digiosaamista, jotta heillä olisi yhtäläiset mahdollisuudet muidenkin rinnalla pystyä käyttämään sähköisiä työkaluja ja palveluja sekä oppia työnhaun vaatimukset.

Myös digitaitoja kehittävä valmennus tehdään yksilöllisesti ja asiakaslähtöisesti – suunnitelmaa laadittaessa huomioidaan muun muassa se, kuinka paljon digitaalisia laitteita kuten puhelinta ja tietokonetta on totuttu käyttämään ja mitkä tekijät vaikuttavat digitaalisten laitteiden mahdolliseen vähäiseen käyttöön. Joillakin asiakkailla on suoranaista pelkoa tai vahvaa epäluuloa tietoteknisiä laitteita kohtaan, jolloin niiden käyttäminen saatetaan kokea epämiellyttäväksi. Vierto-hanke tuo tietotekniset laitteet rikostaustaisten tueksi sillä ajatuksella, että laitteet helpottavat

asioiden hoitamista ja niiden käyttäminen on hyödyllistä. Digivalmennus on jollain tasolla ajatuspuolen valmennusta – digimaailma ei ole vihollinen vaan itsenäisyyden vahvistaja. Valmennuksen suurin tavoite on vahvistaa niitä kansalaisen perustaitoja, joita yhteiskunnassa yleisestikin peräänkuulutetaan.

Hankkeessa kerätään tietoa vankien tietoteknisestä osaamisesta, ja tiedon kautta rakennetaan tietoteknistä valmennusmateriaalia. Digivalmennusta annetaan vankiloissa tietotekniset resurssit huomioiden. Asiakkaiden pitää itse päästä kokeilemaan ja testaamaan verkkomaailmaa, jotta asioimisen kynnys internetissä madaltuisi. Hankkeessa toteutettava digiryhmä on suunniteltu tässä vaiheessa tietokoneille, sillä asioiden hoitaminen onnistuu niillä vielä kaikkein kätevimmin. Myös erilaiset mobiilisovellukset ja -laitteet ovat aktiivisena osana valmennusta. Tietoteknisten laitteiden ja sähköisten palveluiden tuominen lähemmäksi rikostaustaisia lisää heidän yhteiskunnallista osallisuuttaan ja tukee heidän itsenäistä selviytymistään. Valmennuksen tueksi on kehitetty ilman internet-yhteyttä toimivia harjoitteluympäristöjä. Valmennusmalli ja sen materiaalit laaditaan helposti päivitettävään muotoon, koska digiympäristöjen muutos on jatkuvaa.

Oma osaaminen näkyville portfolioityöskentelyllä

Vankeusaikana monet vangit suorittavat opintoja tai erilaisia työtehtäviä. Myös Rikosseuraamuslaitoksen ohjelmatoiminnat voivat olla osa vankien suunnitelmallista rangaistusaikaa. Ohjelmatoiminnat kehittävät vankien sosiaalisia ja kognitiivisia taitoja monin eri tavoin. Vankeusajan mahdollisuuksia tulisikin tehdä näkyväksi myönteisinä aikaansaannoksina. Vahvuuksien etsintä ja kartoittaminen vaatii perspektiivin ottamista – missä kaikessa oma osaaminen voikaan näyttäytyä?

Koulu- ja ohjelmatoimintatodistusten lisäksi vankien kädentöitä sekä muita työsuoritteita on tärkeää todentaa kuvaamalla niitä tai dokumentoimalla niihin liittyviä työvaiheita sähköiseen portfolioon tai perinteiseen kansioon. Portfolio toimii työvälineenä, jonka avulla vangeilla on mahdollisuus tunnistaa itse omia vahvuuksiaan ja tehdä niitä näkyviksi sekä itse seurata omaa edistymistään. Portfolioprosessin avulla vankien osallisuus vahvistuu. Vierto-hankkeessa osallisuuden käsitteellä tarkoitetaan toimintakykyä sekä erilaisia toimintamahdollisuuksia suhteessa työn tekemiseen.

Portfolio tekee näkyväksi erilaisia vankeusaikana toteutuneita positiivisia asioita vastapainoksi viranomaisten rikostaustaisista tekemille rekisterimerkinnöille. Portfolioprosessi vankeusaikana vahvistaa myös vankien itsetuntoa sekä minäkuvausta, kun tarkastelun kohteena on heidän vahvuksiensa sekä positiivisten saavutustensa tunnistaminen. Portfolion voidaan ajatella olevan positiivissävytteinen kirjallinen palaute tehdystä työstä.

Vierto-hankkeen valmennusryhmät vankeusaikana sisältävät työnhaun ja työelämätaitojen opettelua sekä tutustumiskäyntejä erilaisiin kohteisiin, joihin

VIERTO-hankkeen asiakkaat voivat työllistyä. Valmennusryhmien tavoitteena on, että vangit oppivat hakemaan työtä portfoliota hyödyntäen ja oppivat esittelemään omia vahvuuksiaan työnhakijoina. Myös valmistautumista työhaastatteluun harjoitellaan sekä opetellaan työntekijän oikeudet ja velvollisuudet työsuhteessa.

Kohti hyvää työelämää

Työelämätaitojen opettelussa hyödynnetään Rikosseuraamuslaitoksen ATT-, ajattelutaitoa työpaikalle -yleisohjelmaa. Yleisohjelma on peräisin Englannista, jossa ohjelma kehitettiin osana Equal-hanketta. Ohjelmaan sisältyy ongelmanratkaisutaitojen käsittelyä, kriittisen ajattelun opettelemista ja työpaikan sosiaalisten taitojen harjoittelua. Ohjelma pyrkii vahvistamaan työllisyystaitoja ja työmyönteisiä ajatuksia. Valmennukseen sopivat kaikki henkilöt, joilla on kouluttautumiseen tai työllistymiseen liittyviä tavoitteita ja joilla on kehittämistarpeita työelämävalmiuksissa. Ohjelma on suunniteltu rikostaustaisille henkilöille. Ohjelman taustaideologioina on kriminogeenisten tekijöiden huomioiminen sekä Hyvän elämän malli (GLM, Good Lives Model; Ajattelutaitoa työpaikalle -ohjelmakäsikirja 2013.)

Kohderyhmän työelämätaidoissa täytyy huomioida kaksi eri kokonaisuutta: ammatillinen osaaminen ja työllistyyvyyshaidot. Asiakkaan ammatillinen osaaminen saattaa esimerkiksi olla ajan tasalla ja sen suhteen kaikki on hyvin, mutta niin sanotut työllistyyvyyshaidot voivat olla puutteellisia. Työllistyyvyyshaidoilla tarkoitetaan vuorovaikutuksellisia ja toiminnallisia taitoja, joita ei opi oppikirjan avulla vaan

työyhteisössä toimimalla. Näitä ovat erilaiset kognitiiviset taidot, kuten esimerkiksi ongelmanratkaisutaidot ja ryhmässä toimimisen taidot. Ne perustuvat yksilön toimimiseen yhdessä muiden kanssa niin, että yksilö pystyy samalla refleктоimaan omaa toimintaansa suhteessa muihin. (Ajattelutaitoa työpaikalle -ohjelmakäsikirja 2013.)

Silta-Valmennus on järjestänyt Viero-hankkeen kautta ATT-koulutuksen, johon osallistuminen tarjosi työkalun puolistrukturoidun ryhmätoiminnan pitämiseen. Viero-hanke järjestää ATT-ohjelman pilottiryhmän syksyllä 2017 Kylmäkosken vankilassa. Ryhmän toiminnassa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan digitaalisia valmennusympäristöjä, jolloin turvallisessa ympäristössä edistetään samalla useita opiskelu- ja työelämävalmiuksia. Ryhmäkokeilu tarjoaa tietoa siitä, miten rikostaustaiset kokevat työelämätaitojen opetteluun sekä minkälaisia taitoja heidän kanssaan täytyy huomioida. Ohjelman perusteella voidaan kehittää muitakin valmennuskokonaisuuksia palautteiden ja ohjaajien kokemusten pohjalta.

Askel kerrallaan kohti omaa työpaikkaa

Uuden työn aloittaminen on suuri asia jokaiselle. Pitkän ajan työmarkkinoiden ulkopuolella olleille töihin sopeutuminen voi olla haasteellista. Ennen varsinaista työelämään siirtymistä on perusteltua käsitellä asioita, jotka työllistymisessä mietittyvät.

Työmaailmaan ja työn tekemiseen kuuluu haasteita, joiden käsittely voi olla vierasta rikostaustaisille. Viero-hankkeessa pyritään käsittelemään myös työmaailmassa vastaan tulevia haasteita tai epäonnistumisia ja selvittämään, mistä haasteet johtuvat ja mitä niiden voittaminen edellyttää. Oma kokemusmaailma ja varsinainen käytäntö voivat poiketa toisistaan, joten itse havaittuja ongelmakohtia on tärkeä käsitellä keskustellen. Jos asiakas huomaakin tietynlaisen työn olevan hänelle sopimatonta, Viero pystyy myös tukemaan ohjautumisessa uusiin töihin. Työelämä ei yleensä ole päivästä toiseen mielekästä – jokaisen täytyy oppia tunnistamaan, onko mielekkyyden puute hetkellistä vai pysyvä olotila. On tärkeä ymmärtää, että epäonnistuminenkaan ei tarkoita ihmisenä epäonnistumista, vaan omien vahvuuksien kautta voidaan edetä uusiin onnistumisiin.

**JOKAISEN TÄYTYY OPPIA
TUNNISTAMAAN, ONKO
MIELEKKYYDEN PUUTE
TYÖELÄMÄSSÄ HETKELLISTÄ
VAI PYSYVÄ OLOTILA.**

Rikostaustaisilla on rikosrekisterinsä takia este päästä joihinkin työpaikkoihin. Esteet koskevat kuitenkin varsin rajallista osuutta työelämästä. Tietyt rikokset estävät esimerkiksi työllistymisen turvallisuusallalle tai lasten ja nuorten parissa tehtävään työhön. Ihmisen yksilöllisten tavoitteiden ja vahvuuksien läpikäynti auttaa kuitenkin lähes poikkeuksetta löytämään realistiset tavoitteet, joita kohti työllistymisessä voidaan suunnata.

Varsinkin pidempien rangaistusten jälkeen työllistyminen voi edellyttää vaihteista paluuta avoimille työmarkkinoille. Alkuvaiheessa käytössä voi olla esimerkiksi työkokeilu tai palkkatuettu työ, jonka aikana tarvittaessa myös vahvistetaan ammatillista osaamista esimerkiksi tutkinnon osia suorittaen. Näin rakennetaan myös uudelleen keskeytyksetöntä työhistoriaa ja vahvistetaan tärkeitä työelämätaitoja sekä ammatillista itsetuntemusta.

Matalan kynnyksen työpaikkoja tarjoavat muun muassa monet järjestöt, säätiöt ja kunnat. Tuettuun työhön voidaan yhdistää hankkeen tarjoama valmennus sekä esimerkiksi Valo-Valmennusyhdistyksen mallin mukainen ammatillinen koulutus työskentelyn ohessa (Valo-valmennus). Vierto-hanke etsii asiakkaiden kanssa hänen omien tavoitteidensa mukaisen, realistisen polun kohti työelämää. Aina se ei ole ensimmäisenä mieleen tullut haave, vaan senhetkiseen tilanteeseen realistinen seuraava askel kohti oman elämän unelmia. Valmentaja kulkee ihmisen rinnalla matkalla kohti tuota unelmaa.

Ketään ei jätetä yksin

Opiskelu- tai työpaikan saamisen lisäksi onnistunut yhteisössä toimiminen saattaa vaatia tukea. Työssä koetut vastoinkäymiset tai arkiset sosiaaliset tilanteet voivat aiheuttaa epävarmuutta tai väsymystä kenelle tahansa, ja pitkä poissaolo työelämästä voi lisätä työssäjaksamisen tuen tarvetta. Hankkeen tavoitteiden kannalta onkin tärkeää, että osallistujat voivat osallistua työnohjaukselliseen toimintaan siirtyessään kohti koulutusta ja avoimia työmarkkinoita.

Osana työnantajille tarjottavaa valmennuspakettia vahvistetaan käsitystä työnohjauksen ja vertaistuen merkityksestä työhyvinvoinnille ja työssäjaksamiselle. Hankkeen työntekijät luovat yhdessä työnantajien ja hankkeeseen osallistujien kanssa toimivia malleja ammattilaisten toteuttamaan sekä vertaistyönohjaukseen. Molemmilla on selkeästi omat tavoitteensa ja vahvuutensa ihmisen hyvinvoinnin tukemisessa.

Parhaimmillaan hankkeen osallistujat, työnantajat ja työntekijät luovat yhdessä yritykseen pysyvän toimintamallin, joka tarjoaa kaikille työyhteisön jäsenille tukea ja hyvinvointia arjen työelämän keskelle. Malli pystytään hankkeen tuella toteuttamaan siten, että sen toteuttaminen ei maksa yritykselle mitään, vaan hankkeen aikana koulutetut työntekijät toteuttavat mallia yrityksessä lisäten koko yhteisön hyvinvointia ja varmistaen toimintamallin kehittymisen myös jatkossa.

Hyvä yhteiskunta huolehtii jäsenistään

Vierto-hankkeen tavoite on mallintaa toimintatapoja, jotka toimivat tulevaisuudessa ilman erillistä hanketta. Miten vapauteen ja työelämään valmennus olisi vankeusaikana suunnitelmallisempaa ja automaattisempaa? Miten eri tahojen välinen yhteistyö sujuisi ilman päällekkäistä työskentelyä? Mikä saa asiakkaan tuntemaan itsensä osaavaksi ja arvokkaaksi, yhdeksi toimijaksi muiden joukossa? Miten yhteiskunnan palveluverkosto saadaan toimimaan kokonaisuudessaan yksilön elämäntilanteen huomioivasti oikea-aikaisesti?

Hankesuunnitelman lähtökohta on vakiintumisen kannalta terveellä pohjalla: hanke ohjaa asiakkaita olemassa oleviin palveluihin ja mallintaa yhdessä niiden kanssa toimintamallia, joka pystyy myös jatkossa rakentamaan yksilöllisiä polkuja vankeudesta onnistuneeseen asumiseen, koulutukseen, työelämään ja osallisuuteen. Hankkeen tavoitteiden kannalta hankkeen toteutusaika on mitä otollisin: käynnissä on lähihistorian suurin sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalveluiden uudelleenmallinnus. Hankkeen toteuttaja Silta-Valmennusyhdistys onkin aktiivisesti mukaan rakentamassa tätä uudistusta erilaisten kehittämishankkeiden, kuulemisten ja lausuntojen sekä yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumisen kautta. Vähintään yhtä tärkeää on kuitenkin olla läsnä siinä yksittäisen ihmisen arjessa, jossa tärkeintä on aito läsnäolo ja arvostava kohtaaminen.

Nykyisellään rikostaustaisten työllistymisen ja hyvinvoinnin esteinä on usein palvelujärjestelmän sirpaleisuus, eri toimijoiden palveluiden eriaikaisuus ja usein epätarkoituksenmukainen vaiheistus sekä kiinnipitävän työtteen puuttuminen, kun vastuutahoja on monia, usein kymmeniä. Hankkeen toteuttajat Silta-Valmennusyhdistys ja Rikosseuraamuslaitos edeltäjinään ovat kymmeniä vuosia rakentaneet päämäärätietoisesti vaiheittaisen vapautumisen jatkumoa, jossa ihmistä kunnioittaen varmistetaan hänelle mahdollisuus palata yhteiskuntaan

seuraamuksen jälkeen. Laurea-ammattikorkeakoulu tukee tätä mallintamistyötä omalla tutkimustoiminnallaan ja huomioi myös saadut kokemukset alan uusien ammattilaisten koulutuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Muutokset tapahtuvat yksilön kannalta hitaasti, mutta pidemmällä perspektiivillä muutos on merkittävä: jo nykyään vankeusajan alussa voidaan suunnitella koulutus, jonka asiakas voi suorittaa vankeusaikana ja jonka mukaisista työtehtävistä hän voi hankkia työkokemusta. Vaiheittaisen vapauttamisen kautta pystytään tukemaan tarvittaessa oman asunnon löytämisessä ja matalan kynnyksen periaatteella juuri itselle sopivan työpaikan saamisessa ja oman arjen onnistumisissa. Tämänkaltaisten polkujen näkyväksi tekeminen ja vahvistaminen valtakunnallisesti tarjoaa ihmisarvoisia mahdollisuuksia asiakkaille ja vahvistaa koko yhteiskuntaa ihmisten yhteisönä.

Vierthanke kertoo hankkeen tuloksista aktiivisesti hankkeen toiminnan edistyessä. Oppia otetaan niin onnistumisista kuin sivuaskelistakin siten, että kaikki toimijat ympäri maata ja Eurooppaa voivat oppia toisiltaan. Mielenkiinnolla tutustutaan myös kansainvälisten kumppaneiden erityispiirteiden mahdollisuuksiin suomalaisessa yhteiskunnassa, esimerkiksi yhteisöllisen kaupunkiviljelyn mahdollisuuksiin kuntoutumisen ja kaupunkiyhteisön rakentamisen tukena. Hankkeen tavoite onkin vahvistaa niin yksilön kuin yhteisönkin hyvinvointia, itsetuntemusta ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Pysyvän ja yhteiskunnan muutosten myös jatkuvasti kehittyvän toimintamallin rakentuminen luo lisää turvallisuutta ja osallisuutta yhteiskuntaan ja sen jäsenille.

LÄHTEET

Ajattelutaitoa työpaikalle -ohjelmakäsikirja 2013.

Hallittu vapauttaminen 2012. Rikosseuraamuslaitoksen käsikirjoja 2012. Luonnos 20.7.2012.

Lavikkala, R. & Linderborg, H. (toim.) 2011. Rikosseuraamustyön kehittämisen kysymyksiä. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Maruna, S. 2011. Why Do They Hate Us? Making Peace between Prisoners and Psychology. *Int J Offender Therapy and Comparative Criminology* 55 (2011), 671 - 675.

Rantanen, T & Toikko, T. 2014. Näyttöön perustuva käytäntö: Suomalaisen rikosseuraamusalan keskustelun ja sosiaalityön keskustelun vertailua. Teoksessa Linderborg, H., Suonio, M. & Lassila, T. (toim.) *Sosiaalityö ja sosiaalinen tuki rikosseuraamusalalla*. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 1/2014, 113 - 135.

Rikosseuraamuslaitos. 29.3.2017. Etusivu. Ajankohtaista. Hankkeet. Viitattu 3.8.2017. <http://www.rikosseuraamus.fi/index/ajankohtaista/hankkeet.html>

Ward, T., Mann, R.E. & Gannon, T.A. 2007. The good lives model of offender rehabilitation: Clinical implications. *Aggression and Violent Behavior* 12 (2007), 87 - 107.

Ward, T. & Maruna, S. 2007. *Rehabilitation. Beyond the Risk Paradigm*. Routhledge.

Ville Saarikoski

VERKKO-OPPIMISEN YLEISTYMISEN YMMÄRTÄMINEN VAATII MONITIETEELLISTÄ NÄKÖKULMAA

Teknologioiden leviämisen tutkiminen (Rogers 2003) on erityisen kiehtovaa, koska siinä yhdistyvät luonnontieteet ja ihmistieteet. Tiivistäen ja yksinkertaistaen: teknologian on toimittava ja lisäksi ihmisten tulisi haluta käyttää sitä. Yhtälö ei kuitenkaan ole näin yksinkertainen. Vaikeudet voivat olla varsin yllättäviä.

Verkko-opettamisen yhteydessä käydään usein keskustelua siitä, oppiiko ihminen parhaiten luokassa keskustellen asiantuntijan kanssa vai verkossa itsenäisesti opiskellen. Tässä kysymyksessä luonnontieteisiin pohjautuva teknologia kohtaa ihmistieteet.

Teknokraatti osaa kertoa, että virtuaaliluokan osallistujamäärälle ei ole rajoitetta, ja väittää sen perusteella yksinkertaistaen, että verkko-opetus on tehokasta ja sillä saadaan merkittäviä mittakaavaetuja eli tehokkuushyötyjä. Ihmistieteisiin kuuluva kasvatustieteilijä osaa puolestaan kertoa, että mekanistisesta (behavioristisesta) oppimiskäsityksestä luovuttiin jo ajat sitten. Keskustelu pysähtyy liian usein umpikujaan – siihen, että nämä kaksi maailmaa eivät kohtaa eivätkä tavoittele toistensa ymmärtämistä.

Kannattaa sivuttaa teknokraatti ja pedagogi ja antaa ääni opiskelijalle ja tämän kokemukselle. Verkkokurssilla opiskelija kohtaa molemmat edellä mainitut maailmat: teknologian ja oppimisen. Tämä artikkeli antaa äänen opiskelijoille ja antaa heidän kertoa, miten he kokevat teknologian ja oppimisen ja miten he näkevät tulevaisuuden verkkokorkeakoulun. Pelkkä ”äänen antaminen” ei riitä, vaan kuulijan (tutkijan) on osattava katsoa ja tulkita ilmiötä monitieteellisesti.

Opiskelijat verkkokurssilla

Kevään 2017 kurssille Service as Business osallistui kaikkiaan 53 opiskelijaa. Kurssi oli opiskelijoille osa palveluliiketoiminnan moduulia ja opiskelijoille pakollinen. Kaiken kaikkiaan 45 opiskelijaa suoritti opintojakson.

Kurssi toteutettiin toista kertaa. Ensimmäisellä kerralla opiskelijat olivat tietotekniikan opiskelijoita, joskin mukana oli ainakin yksi terveydenhoitoalan opiskelija. Tässä toisessa toteutuksessa oli mukana pääsääntöisesti liiketaloutta projektimuotoisesti opiskelevia nuoria. Tosin mukana oli ainakin yksi aikuisopiskelija, jonka aiempi kokemus verkon käytöstä opiskelussa oli vähäisempää. Lisäksi oli mukana myös ainakin kaksi estenomiksi opiskeleva kauneudenhoitoalan opiskelijaa.

Opiskelijoiden tehtävänä oli annetun aineiston, kurssin opiskelukokemuksen ja aiempien verkko-opiskelukokemuksien pohjalta laatia essee vaihtoehtoisesti siitä, minkälainen on digiaikakauden korkeakoulu tai pohtia, kuinka toteutetaan hyvä yksittäinen verkkokurssi. Työ oli ryhmätehtävä, ja opiskelijoita oli ohjeistettu ryhmänä nostamaan esiin keskeiset havaintonsa ja keskustelemaan ryhmässä sekä kirjaamaan kokemuksensa. Opiskelijoita ohjeistettiin myös käyttämään erilaisia ideointimenetelmiä uusien ajatusten löytämiseksi.

Opiskelijoille luotiin kurssi eliademy.com-alustalle (Eliademy 2016). Eliademy.com osoittautui kustannustehokkaaksi vaihtoehdoksi. Sen osallistujajoukkoa saattoi rajata vain kutsuttaviin opiskelijoihin. Se ei ole osa nykyistä korkeakoulujärjestelmää ja sen nykyisiä rakenteita. Näin opiskelijoille saatettiin mielikuvituksen herättämiseksi luoda oma ”ankkalamikko”, joka on riittävän irrallaan nykyisistä rakenteista.

Kannattaa pitää mielessä myös tämän ankkalammen rajoitteet. Opiskelijoille tarjottiin tälle rajatulle alueelle vain yksi kurssi. Tulevaisuudessa toisenlaisessa ekosysteemissä on mahdollista esimerkiksi se, että koko opiskelu ja tutkinto muodostuisivat eri instituutioiden mahdollistamista yksittäisistä verkkokurseista. Tällöin voitaisiin vaikkapa tutkia, mikä saa opiskelijan valitsemaan kurssinsa kahden eri instituution samansisältöisen kurssin välillä.

Tämän kirjoituksen analysoitavana aineistona ovat nämä edellä mainitut opiskelijoiden esseet.

Teknologiainnovaatioiden diffuusio

Positivistinen tiede, johon kuuluvat luonnontieteet ja siitä usein johdettu teknologia, perinteisimmillään toimii ja edistyy falsifioinnin kautta. Todistetaan, että jokin aiemmin totuutena pidetty asia ei pidä paikkansa. Esimerkiksi aikanaan uskottiin, että maa on litteä. Asian saattoi todistaa vääräksi lähtemällä yhteen suuntaan, vaikka länteen, ja palaamalla maapallon kierrettyään idästä. Usein vääräksi todistamisessa ja uuden totuuden esittämisessä tarvitaan luovia ja oivaltavia todistamiskeinoja. Luonnontieteet ovat positivistinen tiede, ja teknologia rakentuu pitkälti luonnontieteiden oivalluksiin.

Ihmistieteissä puhutaan käyttäytymisestä ja yhteisössä syntyneistä käyttäytymistä ohjaavista erilaisista rakenteista aina kulttuurista, organisaatorakenteisiin ja lainsäädäntöön. Ihmistieteissä voi olla samanaikaisesti useita totuuksia. Äärimmillen vietyä totuus on esimerkiksi se, mitä yhteisö tai yksilö kokee. Voi esimerkiksi olla, että yksi yhteisö näkee ensi kevään muotivärinä keltaisen ja toinen punaisen. Ihmistieteiden totuus käsitys poikkeaa luonnontieteiden totuus käsityksestä.

Teknologiselle kehitykselle on ominaista, että toimintaa pyritään jollain mittarilla tehostamaan: auto kulkee nopeammin kuin hevonen ja tietokone laskee ihmistä nopeammin. Käytännössä ajan saatossa usein käy niin, että teknologia löytää tavan haastaa yhteisössä syntyneet toimintatavat, käyttäytymismallit, kulttuurit, rakenteet ja lainsäädännön. Autosta, matkapuhelimesta ja tietokoneesta tulee globaali ilmiö.

Aina näin ei kuitenkaan käy. On varsin tunnettua, että teknologisesti tehokkain ratkaisu ei aina leviä käyttöön. Tunnetuin esimerkki on Dvorak-näppäimistö (ks. Casingham 2004 - 2015). Kirjoittaminen olisi nopeampaa, jos näppäimet olisi toisessa järjestyksessä. Nykyjärjestys on peräisin mekanisten kirjoituskoneiden ajoilta, jolloin piti varmistaa, etteivät usein peräkkäin käytetyt kirjaimet olisi vierekkäin näppäimistöllä, jotta mekaninen näppäimistö ei jumittuisi. Dvorak-näppäimistö ei ole koskaan yleistynyt.

Matkapuhelimet keksittiin Yhdysvalloissa, mutta ne yleistyivät vasta, kun Pohjoismaissa ymmärrettiin, että teknologia pitää standardoida ja siten varmistaa, että samat matkapuhelimet toimivat riittävän laajalla alueella. Tähän oivaltavaan hetkeen mennessä myös teknologia oli siinä määrin edelleen kehittynyt, että saatettiin asettaa tavoite Pohjoismaat kattavasta peitosta.

Teknologian leviäminen voi estyä myös kulttuurisista (cultural relativism) syistä (Rogers 2003, 441). Esimerkiksi em. matkapuhelimet eivät alussa yleistyneet Japanissa, koska kulttuurissa ei ollut sopivaa soittaa matkapuhelimella ja ilmoittaa myöhästävnsä. Toisaalta Japanin kaltaisessa tiheästi asutussa maassa löytyi lisäksi puhelinkioski lähes jokaisesta kadunkulmasta.

Myös vallitseva lainsäädäntö voi estää teknologian leviämistä. Amerikassa verkkokurssit ovat levinneet yksityisten korkeakoulujen ansiosta. Suomessa yksityiset korkeakoulut eivät ole sallittuja. Jos Suomessa olisi vapaus perustaa korkeakoulu, yksityinen korkeakoulu olisi varmasti perustettu jo ajat sitten. Lisäksi yksityinen korkeakoulu olisi tarttunut verkon mahdollisuuksiin ja verkkokursseihin asiakaspotentiaalinsa kasvattamiseksi.

Verkkokurssien leviämistä tutkittaessa tilanne on siinä mielessä erikoinen, että amerikkalaisilla yliopistoilla on jo omat organisaatiot kuten edx.org, jonka kurssitarjonta on varsin laaja. Niihin voi kuka tahansa mistä tahansa päin maailmaa osallistua. Tarjonta ei rajoitu amerikkalaisille, vaan myös Suomesta voi em. kurseja suorittaa ja kokeilla. Verkkokurssiteknologiaa voi käyttää kaikkialla. Myös Suomessa on luokassa aina joku, joka on käynyt edX:n tai Courseran verkkokurssin tai työpaikalla suorittanut työnantajansa hankkiman kurssin verkossa (ks. edX 2012 - 2017; Coursera 2017). Tuoreimpana ilmiönä on se, että joillakin opiskelijoilla on edX:n applikaatio kännykässä.

Amerikkalaisilla on verkkokurssien ympärille rakentumassa uudenlainen ekosysteemi ja uudenlaiset liiketoiminta- ja kilpailumallit. Kirjallisuudessa puhutaan sekä ekosysteemeistä että alustataloudesta (Parker, Van Alstyne & Choudary 2016). Suomesta tämä verkkokurssiekosysteemi puuttuu. Suomessa ei ole saatu verkkokurssi-infrastruktuuria kuntoon. Suomessa ei ole luotu uusia liiketoimintamalleja

eikä uusia kilpailurakenteita (Saarikoski 2015, 2017). Hiukan samaa pohtii myös Helsingin Yliopiston emerituskansleri Kari Raivio Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksessa (22.8.2017), joka oli otsikoitu ”Avoimen yliopiston väylä tulisi avata ammolleen”.

Tämä kirjoitus ei kuitenkaan keskity näihin korkeakoulujärjestelmämme rakenteellisiin esteisiin, vaan pyrkii katsomaan esteiden yli ja kysymään minkälaisena nykyopiskelijat, joista useat ovat nettisukupolven edustajia, näkevät tulevaisuuden digikorkeakoulun? Tutkimalla pelkästään käyttäjiä voi myös ennakoita, missä määrin he mahdollisesti ovat valmiita hylkäämään vanhat järjestelmät ja missä määrin he ovat jo siirtyneet uusien toimintatapojen piiriin.

Aineisto

Opiskelijat saattoivat valita esseen aiheeksi tulevaisuuden digikorkeakoulun tai tulevaisuuden verkkokurssin. Kaksitoista opiskelijaryhmää valitsi aiheekseen digikorkeakoulun ja vain kolme ryhmää verkkokurssin. Tässä keskitytään ensisijaisesti opiskelijoiden näkemyksiin digikorkeakoulusta.

Visio

Monessa opiskelijaesseessä tuotiin näkyviin, miten korkeakouluopiskelu voisi muuttua. Luotiin visio tulevaisuuden korkeakoulusta.

”Digitaalisen vallankumouksen ansiosta myös korkeakoulut ovat voineet kehittää toimintaansa ja kehitys jatkuu edelleen. Tulevaisuuden korkeakoulu tulee toimimaan lähes täysin verkossa. Digitaalisen teknologian ansiosta tulevaisuudessa koulun suorittamiseen ei tarvita muita välineitä kuin tietokone tai mobiililaitte. Opiskelupaikan hakemiseen, opiskelujen suorittamiseen ja valmistumiseen on luotu yksi yhtenäinen nettiportaali, jota pystyy käyttämään milloin vain ja missä päin maailmaa tahansa. Tulevaisuuden korkeakoulussa opintosuunnitelmat muuttuvat käytännönläheisemmiksi ja yksilöllisiksi. Opiskelijat voivat valita opintojaan sekä kotimaan korkeakouluista, että ulkomaan arvostetuista yliopistoista. Jokainen opiskelija luo oman opintosuunnitelmansa ja lähtee toteuttamaan omaa unelmaansa.”

”Digiaikakauden korkeakoulu tulee mullistamaan tämän hetkisen koulujärjestelmän. Se mahdollistaa opiskelijoille pääsyn kansainvälisille markkinoille, kannustaa oma-aloitteiseen työskentelyyn sekä se on ympäristöystävällisempää.”

”Koulux on verkossa toimiva sovellus, jonka kautta voi opiskella eri opintokokonaisuuksia eri aloilta. Koulux toimisi samalla tavalla kuin suosittu Netflix. Kiinteällä kuukausihinnalla opiskelija voi opiskella haluamia opintoja. Yhdessä opintojaksossa voisi olla esimerkiksi 10 ”jaksoa”, jotka opiskelijan tulisi katsoa. Jokaisen jakson jälkeen olisi pieni välikoe, joka testaisi opiskelijan tietoa.”

”Nykyajan korkeakoulussa verkkokurssien tärkeys on selkeä, sillä niitä käytetään yhä enemmän oppimiseen. Sen takia niiden helppokäyttöisyys opiskelijalle on hyvin tärkeä. Haluaisimmekin tulevaisuudessa niiden olevan nykyistä helpompia käytettävyyden osalta. Verkkokursseilla opettaja ei samalla tapaa pysty opettamaan, kuin luokan edessä, sillä siitä koituu erilaisia ongelmia kurssin sisällön kannalta. Kurssin ohjeet tulisivat olla hyvät ja selkeät. Kurssilla olisi hyvä olla aktiivointia melkein jopa viikottain, jotta kurssi pysyisi mielenkiintoisena.”

”Tulevaisuudessa erillisten korkeakoulujen määrä vähenee. Ne jakaantuvat muun muassa sen mukaan minkä maiden korkeakoulujen kurseille pääsee osallistumaan. Korkeakouluun haetaan pääsykokeella, joka mittaa opiskelijan ajattelukykyä, motivoituneisuutta, oma-aloitteisuutta ja soveltuvuutta alalle. Tulevaisuuden korkeakoulu vaatii vastuun ottamista opiskelijalta sekä halua oppia ja kehittyä.”

Tulevaisuuden pohdinnan voi tulkita siten, että nykyopiskelijat olisivat valmiita tarttumaan visionsa mukaiseen korkeakouluun, mikäli se olisi olemassa. He eivät pohdinnassaan pohdi esimerkiksi sitä, mitä tulevaisuuden visio tarkoittaisi nykytoimijoille tai mitä käytännön haasteita tulevaisuuden korkeakoulu toisi opiskelijalle.

Valmiudet ja motiivit

Opiskelijoiden esseissä korostuivat syyt, joiden vuoksi opiskellaan. Esseissä paneuduttiin motiivien tärkeyteen. Opiskeluvalmiuden osalta ei nähty verkon olevan luokkaa haastavampi ympäristö. Tämä on yllättävää. Toisaalta nuoret käyttävät nettiä luontevasti, mutta verkko-opiskelu näyttää vaativan kurinalaisuutta. Tätä itsensä johtamisen taitoa monella nuorella ei välttämättä ole. Jossain määrin yllättävää on se, että opiskelijat pitivät englannin kielen taitoa yleisenä opiskelutaitovaatimuksena. Nettisukupolvi on tottunut englannin kieleen.

”Opiskelun motiiveilla tarkoitetaan syitä, miksi joku opiskelee. Motiivit voivat vaihdella paljonkin henkilöstä riippuen ja ne jaetaan yleensä kolmeen ryhmään: ulkoisiin, sisäisiin ja sosiaalisiin motiiveihin. Opiskelijan ulkoisena motiivina voi olla, että hän haluaa edetä urallaan ja saada enemmän vastuuta sisältäviä työtehtäviä. Sisäinen motiivi voi olla itsensä kehittäminen tai kiinnostus koulutusta kohtaan oman harrastuksen tai osaamisen kautta. Opiskelijan halu tavata uusia ihmisiä ja ryhmään kuulumisen voivat olla sosiaalisia motiiveja opiskelulle.”

”Opiskelijan ja korkeakoulun kohtaamiset ovat enimmäkseen järjestelmän kautta tapahtuvia. On kuitenkin tärkeitä, että esimerkiksi opinto-ohjaajia pääsee tapamaan kasvotusten.”

”Korkea-asteen koulutusta koskevat yleensä yleiset opiskeluvalmiudet. Näihin valmiuksiin lukeutuvat esimerkiksi essee-vastauksen kirjoittaminen ja tiedonhakutaidot. Opintojen suorittaminen vaatii riittävää kielitaitoa. Esimerkiksi englannin kielen osaaminen korostuu yhä enemmän opintojen aikana erilaisissa opintokokonaisuuksissa.”

Palvelu, palvelupolku ja erikoistuminen

Opintojakson nimi oli Service as Business. Tätä taustaa vasten oli varsin ymmärrettävää, että monet nuoret näkivät koulun myös palveluna. Koulua palveluna on myös pohtinut Aalto-yliopisto yhdessä Espoon kaupungin kanssa. He ovat antaneet konseptille nimen (School as a Service – SAAS). Tämän kurssin toteutuksen alkaessa em. konsepti ei ollut kurssin opettajan tiedossa, ja konseptia ei siten tuotu esiin opiskelijoille.

Yksi ryhmä kehitti palvelun ”Koulux – tulevaisuuden koulutuspalvelu”: ”Tästä johdun kehitimme palvelun joka palvelisi kaikkia. Sen avulla kuka vain voi opiskella omaan tahtiin ja silloin kun itselle sopii.”

”Tulevaisuuden korkeakoulussa keskitytään enemmän erikoistumiseen. Erikoistumisen painotus näkyikin vapaasti valittavien opintojen opintopisteiden kasvussa.”

”Opiskelujen suunnittelu toteutettaisiin paljon yksilöllisemmin kuin nykyään. Yksilöllinen suunnittelu auttaa opiskelijaa hakeutumaan juuri sille alalle, mille haluaa.”

”Digitaalisuuden kehitymisestä huolimatta Euroopassa koulutus tapahtuu kuitenkin hyvin perinteisin menetelmin ja yliopistojen väliset verkostot tai verkkoon siirretyt koulutukset ovat vielä kovin harvassa.”

Prosessit, hakeminen, hyväksyminen ja valmistuminen

”Kurssille ilmoittautuminen tapahtuisi koulun internetsivuilla ja kurssille voisi ilmoittautua kuka tahansa korkeakoulun opiskelija. Tämä laskisi kynnystä valita kursseja toisistakin kouluista. esim Laurean opiskelija voisi valita kurssin Metropoliasta. Voisi myös olla sellaisia kursseja, joille ilmoittautuminen ei edellytä korkeakoulun sisäänpääsyä, vaan ne olisivat kaikille avoimia...Osa kursseista olisi ilmaisia kaikille, joten kaikilla olisi mahdollisuus sivittää itseään. Esimerkiksi kaikki perustason kurssit olisivat ilmaisia, mutta jatkokurssit maksullisia...Suoritetuista kursseista ja niiden arvosanoista pystyisi tulostamaan todistuksen suoraan koulun internetsivuilta.”

”Verkkokurssien ”markkinointi” opiskelijalle pitäisi olla helpompaa, koska tietoa verkkokursseista ei ole helppoa löytää.”

”Digiaikakauden korkeakouluun hakiessa hakija luo oman profiilin, minne hän pystyy liittämään muun muassa aiempien koulutuksien todistukset... Korkeakoulujen pääsykoemateriaalit ovat verkossa ja ne julkaistaan samassa nettiportaalissa, missä on oma profiili. Pääsykoe järjestetään digiaikakauden korkeakoulussa verkossa. Pääsykoe tehdään kaikkien kokelaiden kesken samaan aikaan, jotta kaikki ovat tasavertaisessa asemassa eikä koe pääse leviämään hakijoiden kesken.”

”Kun tarvittavat opintopisteet on saatu kasaan ja opinnot suoritettu hyväksytysti, todistus jaetaan verkossa.”

”Tulevaisuuden korkeakoulussa valmistuminen on suhteellinen käsite. Kaikki perustuu jatkuvaan kehittymiseen ja uusien taitojen oppimiseen”

Keskustelua

Kysyntää nettikorkeakoululle on, tarjonta laahaa perässä. Opiskelijoiden visioista päätellen opiskelijat ovat valmiita hyppäämään mukaan ja kokeilemaan uutta, mikäli sellaista olisi tarjolla. Tämän opiskelijoiden muutosvalmiuden puolesta puhuu mm. se, että tuore verkossa tarjottava tradenomitutkinto oli erittäin suosittu: 35 opiskelupaikkaa haki 729 opiskelijaa. Opiskelijat ovat osin nykyistä koulujärjestelmäämme valmiimpia muutokseen ja oppimaan uudella tavalla. Nuoret oppivat verkossa, ja verkkokurssit ovat varsin yleisiä jo muun muassa työelämässä. Tässä on voinut käydä niin, että korkeakoulu on viimeinen, joka huomaa oppimisen muuttuneen.

Segmentointi on tärkeää. Kaikkea ei kuitenkaan pidä laittaa kaikille verkkoon. Nuorilta saattavat kuitenkin puuttua valmiudet verkon vaatimaan täysin itsenäiseen opiskeluun, ja aikuisopiskelijoilla voi puolestaan olla puutteita valmiudessa käyttää teknologiaa. Mitä ja miten verkossa opiskellaan, on kiinni myös toimialasta. Ryhmässä mukana olleet yksittäiset sairaanhoito-opiskelijat kokivat

verkko-opiskelun vieraammaksi ja toisaalta yksittäiset estenomiopiskelijat kokivat, että verkko-opiskelulla voitaisiin varmistaa, että opinnot ovat riittävän kansainvälisiä heti alusta alkaen. Verkko-opinnoissa korostuu tarve segmentoida asiakaskuntaa sekä toimialan tarpeet että opiskelijakunnan verkkovalmiudet huomioiden. On hyvin tärkeää pohtia, mitä tarjotaan, kenelle ja miten.

Markkinointi korostuu. Kurssien löydettävyyttä on helpotettava. Tämä on tehtävissä siten, että koko korkeakoulun tarjonta on nopeasti löydettävissä, ja tarjontaa voi opiskelija rajata sopivilla kriteereillä vaikkapa etsien vain liiketalouden verkko-kursseja. Hakujen helpottaminen ei riitä. Kursseja pitää eri välineiden kautta markkinoida opiskelijalle ja viime kädessä myös helpottaa ilmoittautumista siten, että opiskelija tietää mielellään välittömästi myös päässeensä kursseille.

Yksittäinen korkeakoulu voi tehdä paljon prosessiensa tehostamiseksi ja siten muuttua digikyvykkäämmäksi nettikorkeakouluksi. Johtoajatuksena tässä on se, että opiskelijat voisivat tuoda tekemisensä ja suorituksensa ulkopuolisten nähtävälle yhä varhaisemmassa vaiheessa: esimerkiksi yksittäisten kurssien suoritukset olisi helposti liitettävissä CV:hen tai LinkedInin kaltaisiin kolmannen osapuolen ylläpitämiin CV-pankkeihin. Yksittäinen korkeakoulu voi muuttua digikyvykkäämmäksi ilman, että sen ympärillä olevien muiden korkeakoulujen on muututtava samanaikaisesti. Tästä muutoksesta ovat jo esimerkkinä Xamk (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu), jonka tunnuksena on ”kampuksena koko maailma” ja Jamk, joka on erityisesti kunnostautunut avoimien opintojen tarjoajana. Korkeakoulujen strategiat ovat erilaistumassa, ja haasteeksi voi muodostua korkeakoulujen välinen yhteentoimivuus.

Opintojen maksullisuus on Suomessa arka aihe. Vaikea on myös keskustelu opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulujen rahoitusmallista. Tabun asemassa on myös ammattikorkeakoulujen aluepoliittinen asema: tarvitaanko ”verkkoaikakautena” koulutusta ”jokaisessa niemessä ja notkossa”. Voi yksinkertaisesti olla niin, että opiskelijat menevät verkkoon. Ammattikorkeakoulujen on muututtava.

Tässä kirjoituksessa tasapainoiltiin luonnontieteiden (teknologian) ja ihmistieteiden totuuksien välillä. Mukaan olisi voitu ottaa myös taloustieteen totuus ja kysyä opiskelijalta, paljonko opiskelijat ovat valmiita maksamaan verkkokurssista ja paljonko luokkatoteutuksesta ja sitten markkinakoon ja kustannusrakenteen perusteella päätellä, minkälainen korkeakoulu tulisi rakentaa.

LÄHTEET

Cassingham, R. 2004 – 2015. The Dvorak Keyboard – a Primer. This is True Inc. Viitattu 28.8.2017.
<https://www.dvorak-keyboard.com/>

Coursera. 2017. Coursera Inc. Viitattu 28.8.2017.
<https://www.coursera.org/>

edX. 2012 – 2017. edX Inc. Viitattu 28.8.2017.
<https://www.edx.org/>

Eliademy. 2016. CBTEc. Viitattu 28.8.2017.
<https://eliademy.com/>

Parker G., Van Alstyne M., Choudary, S. 2016. Platform Revolution - How Networked Markets are Transforming the Economy and How to Make Them Work for You. London: Castle House.

Raivio, K. Avoimet korkeakouluopinnot pitää tehdä maksuttomiksi. Mielipidekirjoitus. Helsingin Sanomat 23.9.2017.

Rogers, E. M. 2003. Diffusion of Innovations. Fifth edition. New York: Free Press.

Saarikoski, V. 2017. Nettiaikakausi tarvitsee uudenlaisen korkeakoulun. AMK-lehti 1/2017. Viitattu 28.8.2017.
<https://uasjournal.fi/puheenvuoro/nettiaikakausi-tarvitsee-uudenlaisen-korkeakoulun/>

Saarikoski, V. 2015. Miksei Suomeen ole syntynyt nettiaikakauden korkeakoulua? Teoksessa Innovaatiohöttö hemmettiin – tarinoita mielenmalleista & kulttuuri-muutoksesta. Jyväskylä: Business Arena.

Marja Vellonen & Irene Latva-Korpela

OPINTOPIIRI EDISTÄÄ YHTEISÖLLISYYTTÄ JA OPPIMISTA

Laura-ammattikorkeakoulun Tikkurilan kampuksella käynnistettiin keväällä 2017 kehittämisprojekti ”Opintopiirityöskentely yhteisöllisyyden ja oppimisen edistäjänä”. Projektin tavoitteena oli edistää alkuvaiheen opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja yhteistoiminnallista oppimista opintopiirin kautta. Artikkelissa kuvataan opiskelijoiden kokemuksia opintopiirityöskentelystä ja sen taustalla olevaa pedagogista viitekehystä. Työskentelyn teoreettisena viitekehystenä olivat Learning by Developing -malli (LbD) sekä yhteisöllisen ja yhteistoiminnallisen oppimisen menetelmät.

Opintopiirityöskentely ja toiminnan kuvaus

Tässä artikkelissa opintopiirillä tarkoitetaan kevätlukukaudella 2017 aloitaneista hoitotyön opiskelijoista muodostettuja neljän hengen pienryhmiä. Opintopiirityöskentelyssä sovelletaan kehittämisohjaisen oppimisen mallia (LbD) sekä yhteisöllisen- ja yhteistoiminnallisen oppimisen menetelmiä. Yhteisöllisellä oppimisella tarkoitetaan toimintakulttuuria, jossa pyritään oppimaan yhdessä. Yhteistoiminnallinen oppiminen ymmärretään toimintatapana tai vuorovaikutusrakenteena. (Toivola, Peura & Humaloja 2017.) LbD-mallissa yhdistyvät autenttisuus, kumppanuus, luovuus, kokemuksellinen oppiminen ja tutkimus. Kaikki opiskelijat nähdään opintopiirityöskentelyn aikana vastuullisina toimijoina. Vuorovaikutus ja

yhteistyö perustuvat avoimuuteen, tasavertaisuuteen ja luottamukseen. (Raij ym. 2011.) Opintopiiri mahdollistaa ammattikorkeakoulun yhteisiin kompetensseihin kuuluvien työyhteisötaitojen kehittymisen (Arene 2010).

Opintopiiri on ryhmä, jonka jäseniä yhdistää samanlainen tilanne, opintojen aloitus uudessa yhteisössä. Piirissä opiskelijan on mahdollista saada apua ja vertaistukea ryhmän jäseniltä. Sen tarkoituksena on työskennellä ryhmässä yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Opintojen ohjauksessa opettajatutor voi säästää aikaa ja voimavaroja ohjaamalla ryhmää opintopiireittäin. (Vehviläinen 2014.) Ohjauksessa vertaisryhmässä voi tukea yksilöohjausta tai jopa korvata sen (Penttinen 2011). Pienryhmässä opiskelu edistää syväoppimista enemmän kuin pintaoppimista. Se sitouttaa myös kaikki ryhmäläiset aktiiviseen oppimisprosessiin ja edistää reflektoinnin taitoa. (Jones 2007.)

Opettajatutorit jakoivat opiskelijat heti opintojen alussa neljän hengen ryhmiin, opintopiireihin, heidän opiskeluhistoriansa perusteella. Opintopiirin tarkoituksena oli edistää alkuvaiheen opiskelijoiden yhteisöllisyyttä. Lisäksi tarkoituksena oli, että opiskelijat voivat yhteistoiminnallisesti tutustua ammattikorkeakoulun yhteisiin käytänteisiin, opiskella verkkokursseja ja tehdä ryhmätehtäviä. Tavoitteena oli myös toteuttaa opintojen ohjausta ja tutorointia opintopiireissä opettajatutorin johdolla.

**OPINTOPIIRI TARJOSI
RYHMÄLLE TUEN JA
TURVAN, JONKA AVUIN OLI
TURVALLISTA ALOITTA
OPINNOT.**

Opintopiireissä toimineet hoitotyön opiskelijat (N=19) vastasivat huhtikuussa 2017 yksilöllisesti ja anonyymisti avoimiin kysymyksiin, joissa kartoitettiin opiskelijoiden kokemuksia työtavasta. Opiskelijoita informoitiin kyselyn alussa sen vapaaehtoisuudesta. Opiskelijoilta kysyttiin, miten opintopiirityöskentely edisti oppimista ja integroitumista ammattikorkeakoulun yhteisöön. Aineistoa kertyi yhteensä neljä sivua, ja tämä aineisto teemoiteltiin samankaltaisuuksien perusteella (Tuomi & Sarajärvi 2009).

Opintopiiri tukipilarina

Kyselyn perusteella opiskelijat kuvasivat opintopiirityöskentelyn edistävän integroitumista ammattikorkeakoulun yhteisöön erityisesti ensimmäisten opiskelupäivien ja viikkojen aikana. Opintopiiriä kuvattiin ammattikorkeakoulussa ensimmäisenä sosiaalisena yhteisönä, joka esti yksinäisyyden ja osattomuuden tunnetta. Se oli erityisen tärkeä niille opiskelijoille, jotka muuttivat vieraalta paikkakunnalta. Opintopiiri tarjosi ryhmälle tuen ja turvan, mikä koettiin ”tukipilarina”, jonka avulla oli turvallista aloittaa opinnot. Kuvauksissa korostui vertaistuen merkitys. Yhteydenpitoa opiskelijoiden välillä edistivät perinteiset ja digitaaliset kommunikointivälineet, kuten tapaamiset koululla ja WhatsApp-sovelluksen käyttö. Opiskelijat kuvasivat opintopiirin edistävän vuorovaikutus- ja kohtaamistaitoja.

Kuvauksissa kävi ilmi, että opintopiirityöskentely ei ollut kuitenkaan kaikille mieluista kokemus ja se saattoi edistää ”kuppikuntien” muodostumista. Vaarana saattoi olla se, että automaattisesti hakeudutaan aina opintopiiriin, ja silloin piirin ulkopuoliset suhteet saattavat jäädä vähäiseksi.

Oppimisen vahvistaja

Opintopiirin merkitys korostui opiskelijoiden kuvausten perusteella erityisesti opintojen alkuvaiheessa. Pienemmässä ryhmässä oli helppo päästä alkuun opinnoissa ja sen kautta tutustua vähitellen koko ryhmään. Opintopiirin koettiin olevan tuki ja turva, jonka jäseniltä saa vertaistukea ja apua ja jonka avulla voi ratkoa ongelmia yhdessä.

Opintopiirissä ongelmia ratkotaan yhdessä. Kuva: Heidi-Hanna Karhu, Laurea.

Opiskelijat kuvasivat opintopiirissä opiskelun ja keskustelujen vahvistavan oppimista. Oppimisen koettiin syvenevän ja asioiden selkiintyvän sekä omien näkemysten laajentuvan ja monipuolistuvan. Esimerkiksi haasteelliseksi koetuissa Anatomian ja fysiologian verkko-opinnoissa yhdessä opintopiirin kanssa tekeminen koettiin olevan merkityksellinen tekijä sille, että opiskelija sai opintojakson suoritettua. Opintopiirityöskentely edisti opiskelijoiden ryhmätyötaitoja ja osamista työskennellä erilaisten ihmisten kanssa. Osassa opintopiireistä muodostui ystävyys-suhteita, ja aikaa vietettiin koulun ulkopuolella, minkä koettiin vaikuttavan positiivisesti opiskeluun. Opiskelukaveri saattoi soittaa opintopiirin jäsenen perään, jos ei tätä kuulunut kouluun aamulla.

Osa opiskelijoista ei kokenut opintopiiriä hyödylliseksi, vaikka monet kuvasivat sen olevan hyvä idea. Näissä tapauksissa työskentely opintopiirissä ei ollut lähtenyt käyntiin erilaisten henkilökemioiden ja työskentelyyn liittyneiden aikatauluhaasteiden vuoksi.

Pohdinta

Suurin osa opintopiireihin osallistuvista opiskelijoista koki opintopiirityöskentelyn edistävän erityisesti alkuvaiheen opintojen aikana ammattikorkeakoulu-yhteisöön integroitumista. Osa opiskelijoista puolestaan suhtautui epäilevästi sen hyötyyn oppimisen edistäjänä. Toisaalta opiskelijat kokivat, että verkkokurssien suoritukset eivät olisi valmiit ilman opintopiiriä. Lahtisen ja Nevgin (2014) tutkimuksen mukaan pienryhmätyöskentelyssä syntyy parhaimpia oppimiskokemuksia ja oivalluksia. Opintopiirityöskentelyä kuvattiin myös hauskaksi ja vuorovaikutteiseksi (vrt. Ollila, Raisio & Vartiainen 2012,) ja valtaosa oli tyytyväisiä ryhmätyöskentelyyn (vrt. Kilgour Grundy & Monrouxe 2016). Opintopiirin kautta mahdollistui vertaistuki.

Osallisuus opintopiirissä auttoi opiskelijoita integroitumaan opiskelijayhteisöön. Pieneen ryhmään oli alussa helpompi kiinnittyä ja sen kautta tutustua muuhun ryhmään ja koko opiskelijayhteisöön. Opintopiirin toiminta oli sen omalla vastuulla ja voisi ajatella, että opiskelijat toimivat ryhmässä itselleen tyypillisessä roolissa. Opintopiirityöskentelyä voisi jatkossa tietoisesti hyödyntää haastamalla opiskelijat tunnistamaan roolinsa, haastamaan itsensä ja kokeilemaan uusia rooleja. (Penttinen 2011.) Osa opiskelijoista kuvasi, että opintopiirityöskentely vähensi yksin jäämisen tunnetta heti opintojen alussa. Opintopiirin avulla tarjottiin myös hiljaisille ja ujoille opiskelijoille mahdollisuus integroitua ryhmään heti ensimmäisenä opiskelupäivänä.

Opintopiirityöskentely edisti opiskelijoiden itseohjautuvuutta, mikä näyttäytyi aiempaa vähäisempinä yhteydenottoina opettajatutorille (Vehviläinen 2014). Kaikki opintopiirit osallistuivat pienryhmän kesken opettajatutorin ohjaukseen heti ensimmäisten opiskeluviikkojen aikana. Heille tarjottiin myös mahdollisuus yksilöohjaukseen, mutta valtaosa opiskelijoista ei kokenut sitä enää tarpeelliseksi.

Kaikilla opintopiireillä työskentely ei käynnistynyt. Jatkossa onkin syytä pohtia, mitkä tekijät estävät opintopiirityöskentelyn käynnistymistä toivotulla tavalla ja miten opiskelijoita voidaan työskentelyn alussa tukea ryhmäprosessia vahvistamalla. Lisäksi voisi kartoittaa entistä paremmin opiskelijoiden taustoja ja tavoitteita ennen opintopiireihin jakamista, esimerkiksi ennakkotehtävällä ennen opintojen alkua. Yhtäältä on vaikea tunnistaa persoonallisuuteen liittyviä asioita, jotka saattavat vaikeuttaa ryhmäytymistä tai yhteistyötä. Toisaalta tulevia työelämävalmiuksia, yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja on mahdollista kehittää opintopiirin kautta (Niinistö-Sivuranta 2014). Tässä voisi hyödyntää alumni- ja mentoritoimintaa. Opintopiirityöskentelyn voisi myös liittää osaksi ammatillisen kasvun tukemista niin, että sitä käytettäisiin esimerkiksi urasuunnittelun opintojaksoilla.

LÄHTEET

Arene. 2010. Suositus tutkintojen kansallisen viitekehyksen (NQF) ja tutkintojen yhteisten kompetenssien soveltamisesta ammattikorkeakouluissa. Luettu 20.9.2017: www.arene.fi/sites/default/files/PDF/2015/NQF.pdf

Jones, R.W. 2007. Learning and teaching in small groups: characteristics, benefits, problems and approaches. *Anaesthesia and Intensive Care*, 35, 4.

Kilgour, J.M., Grundy, L. & Monrouxe M.V. 2016 A rapid review of the factors affecting healthcare students' satisfaction with small-group, active learning methods. *Teaching and Learning in Medicine*, 28:1, 15–25.

Lahtinen, A. & Nevgi, A. 2014. Opettajana kehittymisen juonne Helsingin yliopiston yliopistopedagogisessa koulutuksessa. *Yliopistopedagogiikka*, 21 (1), 51–55.

Niinistö-Sivuranta, S. 2014. Vuorovaikutuksen merkitys osallistavassa ja integratiivisessa oppimisympäristössä. Teoksessa Helander, J. 2014 *Yhdessä: osallisuutta, tekoja ja unelmia*. Luettu 25.8.2017 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/80896/HAMK_YHDESSA_2014_ekirja.pdf?sequence=1

Ollila, S., Raisio, H. & Vartiainen, P. 2012. Projektityöskentelyn opiskelu yliopistossa. Opiskelijoiden kokemuksia nuorten kansalaisraadista. *Yliopistopedagogiikka*, 19 (1).

Penttinen, L. 2011. Kotiryhmä kiinnittämässä opintopolulle. Teoksessa Penttinen, E., Plihtari, E., Skaniakos, T. & Valkonen, L. (toim.) *Vertaisuus voimavarana ohjauksessa*. Luettu 25.8.2017 <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/47643/978-951-39-4497-1.pdf?sequence=1>

Raij, K., Niinistö-Sivuranta, S., Ahonen, O., Immonen-Orpana, P., Pääskyvuori, M., Rantanen, T. & Lassila, L. 2011. Kehittämispohjaista oppimista LbD-opas 2011. Laurea-ammattikorkeakoulu. Luettu 25.8.2017: https://intra.laurea.fi/fi/opetus/koulutuksensuunnittelu/lbd/Documents/LbD_opas.pdf

Toivola, M., Peura, P. & Humaloja, M. 2017. Flipped learning. Käänteinen oppiminen. Helsinki: Kustannusyhtiö Otava.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vehviläinen, S. 2014. Ohjaustyön opas. Helsinki: Gaudeamus.

Eeva Järveläinen

”MUKANA OLLAAN KUNNES HOMMA ON HOIDETTU!” – NUORET KAUPUNKISUUNNITTELIJOINA

Tämä artikkeli kuvaa Vantaan Kivistöön rakentuvan kaupunkikeskuksen ja kauppakeskuksen suunnitteluprosessin etenemistä sekä kehittämispohjaisen oppimisen Learning by Developing (LbD) -toimintamallin pedagogisia ratkaisuja. Keskiössä on nuorten osallisuuden tukeminen ja mukana olevien toimijoiden tarpeiden huomioiminen. Artikkelissa tuodaan esiin, miten ideapajatyöskentelyllä on mahdollista osallistaa nuoret yhteistoiminnalliseen asuinalueen kehittämiseen ja jakamaan omaa asiantuntemustaan.

Kehittämispohjaisessa oppimisessa opitaan aidoissa työelämän tilanteissa. Artikkelissa tarkastellaankin Laurean opiskelijoiden aktiivista roolia kehittäjänä toimimisessa ja uuden tiedon luomisessa suunnitteluprosessin edetessä. Käytännön tekemisen kautta opiskelijan osaaminen kehittyy monipuolisesti niin tietojen, taitojen kuin asenteiden ja yleisten työelämävalmiuksien osalta. Käytännön tilanteita ja tutkittua tietoa hyödyntäen opiskelija rakentaa merkityksellisen tietoperustan työelämää varten. (Raij 2014; Laurean LbD toimintatapana 2017.)

LbD-toimintaympäristönä toimii Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden sekä Laurean ”Kivistön kauppakeskuksen ja kaupunkikeskuksen nuorisotyö (KiKe)”

-yhteistyöhanke (2014–2020)². Hankkeen tavoitteena on luoda Länsi-Vantaan nuorille mahdollisuus osallistua oman asuinalueensa rakentamiseen ja vaikuttamiseen. Nuorten osallistumisessa korostuu aktiiviseen ympäristökansalaisuuteen kasvamisen (Rouvinen-Wilenius 2014; Gretschel 2002a ja 2002b; Koskinen 2002). Hanke linkittyy meneillään olevaan Vantaan kaupungin Lapset ja nuoret ympäristönsä rakentajina -ohjelmaan sekä mukailee Vantaan kaupungin visiota aktivoida kaikki asukasryhmän suunnittelemaan kaupunkia kumppanuudessa (Lasten ja nuorten osallisuusoppaat I ja II; Lasten ja nuorten Vantaa I ja II -toimintaohjelmat; Vantaan kaupungin arkkitehtuuripoliittinen ohjelma 2015). Nuoret on osallistettu tutkivan oppimisen hengessä ideapajatyöskentelyyn eri suunnitteluvaiheissa sisältö- ja tarvelähtöisesti (ks. Hakkarainen, Lonka & Lipponen 2004).

Mukana kehittämistyössä ovat olleet Laurean lehtori ja sosionomiopiskelijat, Länsi-Vantaan nuorisopalvelun henkilöstö ja nuoret, Kivistön alueen koulut, järjestötoimijat, rakennuttajat NCC ja Skanska, Cederqvist & Jäntti Arkkitehdit Oy sekä Vantaan kaupungin Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialalta kaupunkisuunnittelun Kivistön asemakaavayksikkö ja hallintoyksikkö ja Kuntatekniikan keskuksen viheralueyksikkö. Käyttäjä- ja toimijakeskeinen kehittämisessä korostuu osapuolten välinen vuorovaikutus, sosiaalisten prosessien johtaminen ja ryhmien organisointi, oppimaan ohjaaminen, osallisuus sekä yhteistoiminnallisuus. Toiminnalla tavoitellaan osapuolten yhteisymmärrystä ja heidän tarpeittensa esiin tuomista, asiantuntemuksen jakamista, vastuullisuutta sekä kaikkien tavoitteita vastaavaa tuloksellista lopputulosta. (Toikko & Rantanen 2009, 94 – 98.)

Nuorten osallisuutta vahvistamassa

KiKe-hankkeessa vuosien 2014–2017 aikana järjestetyissä ideapajoissa on tavoitettu yhteensä 313 nuorta Länsi-Vantaalta. Ideapajojen vetäjinä ovat toimineet Laurean sosionomiopiskelijat osana opintojaan. Opiskelijat suunnittelivat ja toteuttivat ideapajojen sisällöt hyödyntäen osallistavia menetelmiä, kuvallista visualisointia sekä sosiaalista mediaa yhdessä KiKe-hankkeen projektitutkijan kanssa. Ideapajojen suunnitteluun osallistuivat kaikki yhteistyötahot. Nuorten sekä työtekijöiden mielipiteet on kerätty vuorovaikutteisissa fokusryhmähaastatteluissa. Hankkeen vuosien 2014 – 2015 tulokset on raportoitu KiKe-loppuraportissa (Järveläinen 2016a), ja vuoden 2016 vaiheista ja nuorten arkkitehtitapaamisesta on raportoitu Enemmän yhdessä -julkaisussa (Järveläinen 2016b).

Vuoden 2016 – 2017 nuorten ideapajoissa kohderyhmänä olivat Martinlaakson ja Kanniston nuorisotilojen nuoret sekä uusina osallistujina tulivat mukaan Kanniston ja Aurinkokiven koulujen 6.-luokkalaiset. Ikäjakama osallistuneissa nuorissa oli 10–18 vuotta. Kuitenkin lähes kolmannes nuorista on iältään 13–14 -vuotiaita. Syksyllä järjestettiin kuusi ideapajaa ja keväällä kaksi, ja niissä nuoret (n=146) ideoivat Kivistön kauppakeskuksen tilapäisen ulkotilan käyttöä.

² Tutkimuksen toteuttamiseen on anottu tutkimuslupaa jokaiselle vuodelle erikseen Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden johtajalta. Tutkimuksessa noudatettiin hyviä tutkimuseettisiä käytänteitä (Etene 2012; Kuula 2012).

Kuva 1: Nuoret ”kaupunkisuunnittelijoina”

Kivistön kauppakeskus ja kaupunkikeskus rakennetaan vaiheittain. Kauppakeskuksen vieressä sijaitsevalle tontille tullaan rakentamaan vasta myöhemässä vaiheessa. Rakennuttajat halusivat tietää, millaista toimintaa ja tapahtumia tontille voitaisiin Kivistön eri asukasryhmille järjestää. Ideapajatyöskentelyssä ulkotila nimettiin ”Nuorisotontiksi”, jotta nuoret innostuisivat lähtemään mukaan ideoimaan. Nuoret motivoitiin ideoimaan toimintaa, jossa hekin voisivat olla vastuullisina toiminnanjärjestäjinä. Ajatuksena oli, että toiminta ja tapahtumat voitaisiin integroida osaksi Nuorisopalveluiden järjestämään perustoimintaa.

Ideapajoissa nuoret ideoivat pienryhmissä toimintoja ja pop-up-tapahtumia, joita ulkotilassa voisi järjestää. He ideoivat myös tapoja, joilla ulkotilan seinää voisi hyödyntää taiteeseen. Ideointipajaan osallistuneilta nuorilta pyydettiin palautetta siitä, miten he kokevat osallistumisen ideapajoihin. Heiltä kerättiin myös tietoa siitä, miltä tuntui osallistua oman asuinalueen rakentamiseen ja miten tärkeänä he pitivät oman mielipiteensä kertomista ja nuorten asioihin vaikuttamista.

Jotta nuorille syntyä ymmärrys kehitettävästä ilmiöstä, nuorille esitettiin ensin ideapajoissa alustuksena KiKe-hankkeen ideologia ja tavoitteet sekä edellisten ideapajojen tulokset. Heille kerrottiin Kivistön kauppakeskuksen ja kaupunkikeskuksen rakennusvaiheista. Ulko- ja seinätilan mitat käytiin läpi. Tämän jälkeen nuorille esitettiin ideoinnin virittämiseksi havainnekuvia siitä, mitä toimintaa, tapahtumia ja taidetta on ollut esimerkiksi Helsingissä. Nuoret jaettiin pienryhmiin ja annettiin ohjeistus, mitä teemaa ideoitiin vuorollaan.

Kuva 2: Tehokkaasti tiimissä

Seuraavaksi nuoret ideoivat eri teemoja Laurean opiskelijoiden johdolla. Yhteistoiminnallisessa ideoinnissa oleellisin asia on aito kohtaaminen, yhteisen ymmärryksen ja dialogin rakentaminen sekä osallistuneiden nuorten kunnioittaminen (ks. Mönkkönen 2007). Opiskelijat toimivat kehittäjinä ja osallistuvat käytännön vuorovaikutukselliseen ja dialogiseen toimintaan. Toimijat osallistuvat yhteistoiminnalliseen kehittämiseen oman asiantuntemuksensa mukaan. (Toikko & Rantanen 2009, 89–90).

Ideoiden kokoamiseen käytettiin visuaalista ideapassia, johon nuoret kirjoittivat ideansa perusteluineen. Ideoinnissa haluttiin huomioida nuorten toiveet sekä yksilölliset tarpeet. Ideapajoja vetävät opiskelijat toimivat tilanteessa pedagogeina ja fasilitaattoreina. He kannustivat ryhmätyöskentelyssä nuoria ilmaisemaan omat mielipiteensä, olemaan luovia, toimimaan tiiminä tehokkaasti sekä kulkemaan kohti esitettyä päämäärää. Opiskelijat auttoivat nuoria myös ymmärtämään suunnitteluun liittyviä realiteetteja. Tavoitteena on, että jokainen tulee tilanteessa kuuluksi ja saadaan asiantuntemus yhteiseen käyttöön (Summa & Tuominen 2009, 8).

Jokaisen pienryhmän tuotokset postattiin valokuvana pajojen päätyttyä äänestettäväksi KiKe-hankkeen Instagram-sivuille. Nuorille sosiaalisen median käyttö on tärkeää - he pitävät sen avulla yhteyttä ystäviinsä, hankkivat tietoa sekä oppivat uusia asioita ja kehittävät hyödyllisiä taitoja. Nuorisotyössä mediaa voidaan käyttää poliittisen osallistumisen areenana ja itseilmaisun kanavana. Medioituneessa yhteiskunnassa on tärkeää löytää keinoja, joilla taataan eri taustoista tuleville yhtäläinen mahdollisuus osallisuuteen. (Palsa 2016, 142 – 143.)

Nuorten lennokkaiden ideoiden ilotulitusta

Ensimmäisen teeman ideoinnissa nuoret miettivät, mitä toimintaa ja tapahtumia ulkotilassa voisi järjestää. Nuorten ideoista nousivat vahvasti urheiluun, tapahtumiin sekä musiikkiesityksiin liittyvät aiheet. Useimmat nuoret harrastivat aktiivisesti urheilua, joten tähän liittyviä lajeja toivottiin myös ulkotilaan (Kuva 3).

Kuva 3: Nuorten urheiluaiheisia ideoita

Toisena teemana ideoitiin tapahtumia. Nuorten kanssa käytiin keskustelua siitä, mihin tapahtumiin he ovat osallistuneet ja mitä he mahdollisesti toivoisivat myös Kivistöön. Monet näistä ideoiduista tapahtumista liittyivät niin ikään urheiluun, harrastuksiin, tubettamiseen, ruokateemaan ja musiikkifestivaaleihin – kirjo ulottui monelle elämänavaluelle (Kuva 4).

Ideapajojen rinnalla mietitään vaihtoehtona kerätä nuorten mielipiteitä kyselyillä myös virtuaalisesti. Kysyimmekin nuorilta, millä muulla tavalla osallistuisit ideointiin - esimerkiksi nettikyselyillä, Instagramissa tai Facebookissa. Osa nuorista oli hieman skeptisiä sen suhteen, vastaisivatko nuoret niihin ollenkaan tai olisivatko he todenmukaisia omissa mielipiteissään.

”Koulullekin jotkut paperit heittää, neki on vähän semmosii, et porukka täyttää vähä filiksen mukaan. Ett jos ne ei jaksa, ne vaa heittää jotain sinne ja sit ne ei ees kato.”

”Se nyt riippuu vähän. En mä kyl erityisesti mihinkään nettikyselyihin meee. On se joo kivempi tälleen kasvotusten (ideoida).”

”Kun koulussa pitää vastata johonkin kyselyyn, niin sitten sitä vastaa. Mut jos nää on nutalla, niin ei välttämättä vastaa.”

”Jos ne on netissä, niin ei jengi vaivaudu menemään sinne.”

Nettikyselyt nähtiin myös toimivana, koska tätä kautta sinne hakeutuvat ne, jotka haluavat vaikuttaa sitä kautta. Nuorten ehdotuksena oli, että järjestettäisiin tulevaisuudessa netti-ideapaja. Netin kautta osallistuminen toi mahdollisuuden myös osallistua, mikäli jollain kertaa ei olisi ollut ideapajoissa paikalla.

”Ehkä netissä, koska sinne menee ne, jotka oikeasti haluaa vaikuttaa.”

”Vois olla semmoinen nettipaja.”

”Kyl netissäkin voisi joskus olla jotain äänestämistä ideoista.”

”Jos ei ehtisi käydä nutalla, niin sitten voisi olla joku nettiäänestys.”

Nuorilta kysyttiin, annetaanko nuorille yleensä tarpeeksi mahdollisuuksia esittää omia mielipiteitä. Nuoret kokivat, että he pääsevät vaikuttamaan, jos näin haluavat. Nuorisotaloilla ja koulussa kysyttiin usein heidän mielipidettään, jos suunniteltiin esimerkiksi tulevia retkiä tai koulussa oli yhdessä päätettäviä asioita. Oli myös asioita, joihin heidän mielipidettään ei kysytty, mutta tämän nähtiin olevan kuitenkin tilannesidonnaista. Nuoret olivat aidosti ilahtuneita, että he saivat kertoa omat mielipiteensä ja pääsivät kertomaan omista toiveistaan tulevan toiminnan suhteen.

”Ei välttämättä. Se riippuu vähän asiastakin. Välillä tuntuu siltä, ettei meiltä nuorilta kysytä mitään meidän iän takia. Mut tää oli kiva kun pääsi kertomaan omia ideoista.”

”No joo. Koulussa ja nutalla kysytään.”

”Ensin valitetaan, ettei meiltä koskaan kysytä. Ja sitten kun kysytään, niin sit silleen ei sil niin väliä oo. Se on niin totta! Se on hyvä vaan, jos kysytään.”

”Joo, kysytään. On aika usein sellaisia että vaikuta tohon tai tohon asioita.”

”Tää oli just hyvä kun nuorilta kysytään, ett mitä ne haluaa tehdä. Ois just hyvä, kun näkis ett mä oon suunnitellut ton.”

Koska ideapajoihin halutaan sitouttaa mukaan jo mukana ideoinnissa olleita, kysyimme, osallistuisivatko he uudelleen. Sekä nuoret että nuorisotilojen nuorisotyöntekijät ja koulujen opettajat halusivat osallistua tuleviin pajoihin uudelleen. Nuori, joka on ollut mukana ideoimassa vuodesta 2014 alkaen, kiteytti vastauksensa oleellisimmalla:

”Ollaan oltu mukana alusta asti, niin mukana ollaan kunnes homma on hoidettu!”

”On tärkeitä päästä vaikuttamaan.”

Yhteenvedon voidaan todeta, että nuorten kokemus osallisuudesta oli todella positiivinen. Kaikki nuoret sanoivat osallistuvansa ensi kerralla, kun ideapajoja järjestetään. Hankkeen etenemisen näkökulmasta tämä oli erittäin hyvä signaali. Myös nuorisotilojen työntekijöiden sekä koulun henkilöstön aktiivinen osallistuminen on tärkeää. Kolmen vuoden aikana ideapajoihin on osallistunut yli 300 nuorta. Joukossa on sellaisia nuoria, jotka ovat osallistuneet lähes kaikkiin Kivistössä järjestettyihin pajoihin.

Mukana olleiden toimijoiden kunnioittava suhtautuminen ja arvostus nuorten esittämiä ideoita kohtaan on hedelmällinen lähtökohta toiminnan ja palveluiden kehittämiseen. Nuoret nähdään kaupunkisuunnittelun ja nuorisopalveluiden näkökulmasta oman asuinalueen täysivaltaisina jäseninä, joiden ideoita halutaan kuulla prosessin edetessä. Tulevaisuudessa nuoret ovat kauppakeskuksen asiakkaita. Rakennuttajien ja kaupunkisuunnittelun tavoitteena on rakentaa Kivistöstä kaikille asukkaille mielekäs ja viihtyisä kaupunkikeskus, jossa palvelut ja toiminnot ovat heitä lähellä.

Lopuksi

Nuorten ideapajatyöskentely on toiminut menetelmänä aluelähtöisessä kehittämisessä. Yhteistoiminnan avulla on mahdollisuus kerätä tarvelähtöisesti toimijoiden toiveita sekä osallistaa nuoret ideoimaan. LbD-työskentely on ollut tehokas työtapaa Laurean ja Länsi-Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden yhteistyössä uusien nuorisotyön toimintamallien ja asiakaslähtöisten palveluiden kehittämisessä.

Kehittämistoiminnassa on huomioitava myös kentän eri toimijoiden välisen yhteistyön merkitys, jotta kehittämiskohde on ajantasainen ja nuorille muodostuu oikea käsitys suunnitteluprosessista. Osapuolet tuovat kehittämistoimintaan omaa asiantuntemustaan, ja kohdetta kehitetään moninäkökulmaisesti. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta on aina luonteeltaan sosiaalinen prosessi, ja se perustuu dialogiin. Osallistamalla osapuolet mukaan varmistetaan eri tahojen tarpeiden ja intressien mahdollisimman hyvä huomioiminen ja sitoutetaan heitä kehittämiseen. (Toikko & Rantanen 2009, 89 – 90.)

Asuinalueen suunnitteluun osallistamisella on myös yhteiskunnallinen merkitys, ja sillä tuotetaan asukkaille hyvinvointia ja ehkäistään syrjäytymistä sekä samalla synnytetään alueidentiteettiä. Prosessin aikana on tärkeää luoda nuorille aito vaikuttamisen mahdollisuus sekä osallisuuden tunne: näin asuinalueen rakentaminen ja sen suunnittelu on osa nuorten arkea, ja tämä sitouttaa heitä samalla ottamaan vastuuta

omasta elinympäristöstään. Osallisuus liittyy yhteisöön ja yhteiskuntaan kuuluminen tunteeseen, joka syntyy toiminnan, vastuunottamisen tai muun vaikuttamisen kautta (Rouvinen-Wilenius 2014, 11). Kauppakeskus nähdään omana viihtyisänä paikkana, jossa nuoret viettävät aikaa ja nauttivat tilankäytön valinnanvapaudesta ja kokevat myös omistajuutta kohteeseen (vrt. Pyyry 2015; Tani 2015; Vanderbeck & Johnson 2000; Anthony 1985).

Vuoden 2018 ideapajojen aiheita mietitään aina tarpeiden mukaisesti kehittämissuunnittelun olevien rakennuttajien, arkkitehtien, Vantaan kaupungin kaupunkisuunnittelun ja kuntatekniikan keskuksen, tilakeskuksen, nuorisopalveluiden sekä liikuntapalveluiden kanssa. Lisäksi mukana olleille nuorille pidetään tilaisuus, jossa käydään läpi rakentamisen sekä ideoinnin tämänhetkistä tilannetta ja tuloksia. Oleellista on tuoda nuorille näkyväksi, että heidän ideansa on otettu huomioon, ja niistä kehittämiskelpoiset ideat otetaan mahdollisesti käyttöön. Tulevaan tapahtumaan kutsutaan mukana olevia toimijoita, jotta nuoret pääsevät vuorovaikutuksessa kysymään heiltä asioita suoraan.

Laurean opiskelijoiden projektilähtöinen työskentely ja tutkimuksellinen kehittämistoiminta ovat olleet merkittävässä roolissa heidän omassa oppimisessaan, nuorten osallistamisessa ja uuden tiedon keräämisessä. Opiskelijoiden aktiivinen rooli kehittäjinä hanketyöskentelyssä ja asiakasryhmien osallistamisessa varmistaa tulevaisuuden osaajina toimimista alan eri kehittämistehtävissä. Kehittämispohjaisen oppimisen toimintatapa antaa hyvät edellytykset opiskelijoiden työelämäkompetenssien kehittymiselle (Niinistö-Sivuranta, Nykänen & Nieminen 2015, 14). Oppimisprosessi syventää myös opiskelijoiden asiantuntijuutta (vrt. Kallioinen 2007; Kallioinen 2008; Tynjälä 2002).

Tulevina ammattilaisina ja alan kehittäjinä opiskelijoiden on oleellisen tärkeää syventää kohtaamisen taitoja sekä harjaannuttaa kykyä rakentaa dialogia nuorten kanssa (vrt. Mönkkönen 2007). Kivistön kauppakeskuksen ja kaupunkikeskuksen rakentuessa KiKe-hanke toimintaympäristönä tarjoaa jatkossakin Laurean opiskelijoille mahdollisuuden tehdä opiskella tavoitteellisesti ja kartuttaa monipuolista osaamista. Autenttinen kehittämissympäristö tarjoaa luontaisen jatkumon nuorten ja opiskelijoiden kohtaamiselle ja näin myös osaamisen syventämiselle.

LÄHTEET

Anthony K. H. 1985. The Shopping Mall: A Teenager Hangout. Adolescence. Vol. XX, No. 78. 1985. Libra Publisher. ERIC.

Etene 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen. Tutkimuseettinen neuvottelukunta.

Gretschel, A. 2002a. Kunnallisen nuorten osallisuusympäristön perustaminen. Teoksessa A. Gretschel (toim.). Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Suomen kuntaliitto. Helsinki: Kuntatalon paino.

Gretschel, A. 2002b. Kunta nuorten osallisuusympäristönä. Nuorten ryhmän ja kunnan vuorovaikutussuhteen tarkastelu kolmen liikuntarakentamisprojektin laadunarvioinnin kautta. Jyväskylän yliopisto.

Hakkarainen, K., Lonka, K. & Lipponen, L. 2004. Tutkiva oppiminen. Järki, tunteet ja kulttuuri oppimisen sytyttäjänä. Helsinki: WSOY.

Järveläinen, E. 2016a. ”Kivistön kaupakeskuksen ja kaupunkikeskuksen nuorisotyö (KiKe)” – hankkeen loppuraportti. Laurean julkaisusarja 60. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-428-6>

Järveläinen, E. 2016b. Nuoret rakentamassa Kivistöä - Kivistön alueellinen kehittäminen osana Laurean LbD-toimintaa. Teoksessa J. Lindström & K. Kuparinen (toim.) Enemmän yhdessä – artikkeleita Laurean ammattikorkeakoulun ja työelämän yhteistyöstä. Laurea Julkaisut, 71, 42–55. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-445-3>

Kallioinen, O. 2007. Tulevaisuuden asiantuntijuus Laurean opetussuunnitelmassa. Teoksessa O., Kallioinen (toim.) Osaamisohjainen opetussuunnitelma Laureassa. Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja B 22. Helsinki: Edita Prima, 30–40.

Kallioinen, O. 2008. Oppiminen Learning by Developing –toimintamallissa. Laurea julkaisusarja A61.

Koskinen, S. 2002. Lapset ja nuoret ympäristökansalaisina. Ympäristökasvatuksen näkökulma osallistumiseen. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 98. Helsinki: Hakapaino Oy.

Kuula, A. 2012. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Laurean LbD toimintatapa 2017.

Mönkkönen, K. 2007. Vuorovaikutus. Dialoginen asiakastyö. Helsinki: Edita.

Palsa, L. 2016. Medialukutaito tukee kasvua ja osallistumista yhteiskuntaan – Miten taataan tasa-arvoiset mahdollisuudet mediakasvatukseen? Teoksessa J. Merikivi & S. Myllyniemi & M. Salasuo (toim.). Media hanskassa. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2016 mediasta ja liikunnasta. Julkaisuja. Nuorisotutkimusseura, 184, 137–145. http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/media_hanskassa.pdf

Pyyry, N. 2015. Hanging out with young people, urban spaces and ideas. Openings to dwelling, participation and thinking. Akateeminen väitöskirja. Helsingin yliopisto. Helda.

Tani, S. 2015. Loosening/tightening spaces in the geographies of hanging out. Social & Cultural Geography. Volume 16, Issue 2, 2015.

Raij, K. 2014. Learning by Developing Action Model. Laurea Publications 36.

Rantanen, T. & Toikko, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. UAS Journal, vol 8, No 2 (2009).

Rouvinen-Wilenius, P. 2014. Kohti osallisuutta - mikä estää, mikä mahdollistaa. Teoksessa Arja Jämsén & Anne Pyykkönen (toim.) 2014. Osallisuuden jäljillä. <http://www.pksotu.fi/pksotu/wp-content/uploads/2016/06/oSallisuuden-j%C3%A4jill%C3%A4-verkoversio-pakattuna-16052014.pdf>

Summa, T. & Tuominen, K. 2009. Fasilitaattorin työkirja - Menetelmiä sujuvaan ryhmätyöskentelyyn. Kepan raporttisarja. Kehitysyhteistyön palvelukeskus, 103. http://www.gloaalkasvatus.fi/tiedostot/Fasilitaattorin_tyokirja.pdf

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämissuunnitelmaan, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere University Press.

Tynjälä, P. 2002. Konstruktiivinen oppimiskäsitys ja asiantuntijuuden edellytysten rakentaminen koulutuksessa. Teoksessa A. Eteläpelto (toim.). Oppiminen ja asiantuntijuus. Helsinki: WSOY.

Vanderbeck R. M. & Johnson Jr. J. H. 2000. “That’s the only place where you can hang out”: Urban young people and the space of the mall. Urban Geography, Volume 21, Issue 1.

Vantaan kaupungin arkkitehtuuripoliittinen ohjelma 2015. http://www.vantaa.fi/asuminen_ ja_ymparisto/kaavoitus_ ja_maankaytto/ohjelmat_ ja_projektit/arkkitehtuuripoliittinen_ohjelma. (Viitattu 5.10.2016.)

Vantaan kaupunki 2014. Lasten ja nuorten osallisuusopas II maankäytön, rakentamisen ja ympäristön sekä sivistystoimien toimialoille. http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwstructure/125791-lasten_nuorten_osallisuusopas2.pdf (Viitattu 25.8.2017)

Vantaan kaupunki 2013. Lasten ja nuorten Vantaa II -toimintaohjelma. http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwstructure/111487_93506-Lasten_ ja_nuorten_vantaa_toimintaohjelma_netti.pdf (Viitattu 25.8.2017)

Vantaan kaupunki 2012. Lasten ja nuorten osallisuusopas maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialalle. http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwstructure/125792-Osallisuusopas_MATOn-toimialalle_I.pdf (Viitattu 25.8.2017)

Kristiina Kuparinen

MIKÄ MUUTTUI, KUN SAIRAAHOITAJIEN KIELIKOULUTUS SIIRTYI LUOKASTA TYÖPAIKALLE?

Sairaalan ikkunan takana vihannoi koivu ja taisi peippokin helskytellä. Potilashuoneeseen sen sijaan oli kokoontunut vähemmän perinteinen asetelma: potilaan tilanteesta keskustelemassa olivat omahoitaja, lääkäri, ammuenssi ja sairaanhoitajaopiskelija, joiden joukossa suomi äidinkielenä oli vähemmistönä. Sairaala suuressa kaupungissa onkin työympäristö, jossa osaavien ihmisten liikkuminen yli rajojen näkyy ja heijastuu toimintaan päivittäin.

Tässä artikkelissa pohditaan, kuinka koulutus voisi vastata tähän maailman ja työyhteisöjen muutokseen. Muutoksen mahdollisena mallina esitellään maahan muuttaneille sairaanhoitajille 2016 Vantaalla järjestettyä kieli- ja viestintäkoulutuksen kymmenen hoitajan pilottia, jonka mahdollisti Euroopan sosiaalirahaston rahoittama Urareitti-projekti (2015 – 2018) ja yhteistyö Vantaan kaupungin kanssa. Samaa menetelmää on projektissa päästy kokeilemaan myös Turussa ja Tampereella, ja hanke jatkaa tätä toimintaansa vielä vuoden 2017.

Vaikka edellä esitetyt haasteet, maahanmuutto ja maahan muuttaneiden työllistymisen, ovat Suomessa uudempia puheenaiheita kuin monessa muussa kehittyneessä maassa, ovat keskustelut suomen kielen oppimisen tarpeista ja tavoista noudatellut samoja latuja kuin muuallakin (Kela & Komppa 2011, 173 – 192). On ensinnäkin

etsitty osuvinta nimitystä kielikoulutukselle, joka kohdistuu tietyille ammattialalle. Tässä tekstissä käytetään termiä **ammattillinen kieli- ja viestintäkoulutus**, ja nimityksen taustat käyvät ilmi myöhemmin artikkelissa.

Toiseksi on pitkään käyty keskustelua siitä, mikä olisi sopivin vaihe ammatillisen kielen opetukselle ja oppimiselle. Puheenvuorojen ääripäitä voitaisiin kutsua nimityksillä **yleiskieli ensin** ja **varhainen työelämäsuuntauksen malli**. Tähän teemaan palataan pohdinnassa; käsillä oleva pilotoinnin kuvaus tuo aiheeseen oman lisänsä, koska huomio kiinnittyy kielen oppimisen jatkumoon työelämässä.

Käyttäjän näkökulma ammatilliseen kieleen

Hankkeessa kehitettävässä kieli- ja viestintäkoulutuksessa lähestytään terveysalan tämän hetken työympäristöjen haasteita muotoilemalla maahan muuttaneille hoitajille tarjottavaa koulutusta neljästä näkökulmasta: ensinnäkin koulutus suuntautuu tiiviisti ammatilliseen kieleen ja viestintään, toiseksi se huomio yksilölliset tarpeet, kolmanneksi se pyrkii vaikuttamaan koko työyhteisöön ja neljänneksi se pyrkii joustavaan ja tehokkaaseen ajankäyttöön.

VAIKKA ARJESSA PÄRJÄTÄÄN JA AMMATILLINEN KIELI ON PÄÄOSIN HALLUSSA, VAATIVISSA TEHTÄVISSÄ VOI NÄKYÄ PUUTTEITA.

Koulutus käynnistyy kielikouluttajan ensikäynnillä kunkin hoitajan työpaikalla, jossa aluksi tutustutaan ympäristöön ja työtehtäviin sekä keskustellaan yhteisistä toiveista. Monesti kartoittavaan keskusteluun on osallistunut myös hoitajan esimies. Kartoituksen ja varsinaisen koulutuksen raja on häilyvä – yhtäältä miltei ensihetkestä alkaen voidaan siirtyä toimimaan koulutusmallin mukaisesti autenttisia työtilanteita seuraten, ja toisaalta jokaisella käynnillä saattaa löytyä jotakin uutta, jota voitaisiin yhdessä käsitellä.

Osa hoitajista on sanoittanut kartoituksissa tarpeitaan laveasti, osalla tarpeet taas näyttäytyivät spesifeinä: joku on halunnut osata kaikkea vähän paremmin, toinen taas toivonut esimerkiksi oppivansa, kuinka kirjaamisessa voisi käyttää muun henkilökunnan kirjauksissa vilahtelevia kiteytettyjä muotoiluja kuten *kävellessään* tai *syötyään*. Arjessa pärjäämisessä huolimatta kielellisesti vaativassa työssä sujuvuuden, kompleksisuuden ja tarkkuuden alueilla saattaakin ilmetä puutteita, vaikka tietyt ammatillisen kielen käytännöt jo olisivat omaksuttu (Seilonen & Suni 2016, 468).

Tavallisimpia ovat olleet toiveet tuesta tiettyihin tilanteisiin, kuten omaisten kanssa keskusteluun tai puhelimesta toimimiseen. Tekstien tuottamisessa tarpeet ovat olleet kahtalaisia: toisaalta on kaivattu tukea ja itseluottamuksen vahvistamista jokapäiväiseen hoitotoimien ja hoito- ja palvelusuunnitelmien kirjaamiseen, toisaalta tarvittu harjaantumista harvakseltaan laadittavien HaiPro-raporttien³ laatimiseen.

³ HaiPro on tietotekninen työkalu, jonka avulla potilas-/asiakasturvallisuutta vaarantavia tapah-tumia voidaan raportoida. (Awanic 2016.)

Osallistujien näkemykset vaativista viestintätilanteista tuottavat koulutukseen tärkeää tietoa. Kartoitusten satoa tarkastelemalla hoitajien ammatillisessa kieli- ja viestintätaitoissa korostuvat hoitotyön vuorovaikutustilanteet, eri tilanteiden vaatimukset ja runsas tekstien tuottaminen. Samansuuntainen kokonaiskuva syntyi muutamia vuosia sitten valmistuneissa korkeakoulutuksen ammatillisissa suomi toisena kielenä –viitekehysissä, joissa kuvataan myös sairaanhoitajakoulutusta (Komppa, Jäppinen, Herva & Hämäläinen 2014).

Hoitajien ilmaisemat tarpeet myötäilevät myös esimerkiksi Virtasen (2017, 23) väitöskirjassaan esittämää muotoilua, jossa toimivaa kielenkäyttöä kuvataan *luontevaksi ja sujuvaksi suoriutumiseksi ammattialan kielenkäyttötilanteissa*. Tämän määritelmän mukaan ammattikieleen voi siis sisältyä paljon elementtejä, jotka kuuluvat myös yleiskieleen, ja taito tulee näkyväksi työelämän tilanteissa. Kun hoitajien työtä seuraa, huomaa nopeasti sekä monimutkaisiksi koettujen rakenteiden automatisoitunutta käyttöä (*liikkuu hoitajan avustamana rollin turvin*) että puhekielen ilmauksia (*Arvaa mitä? – metalliallergiaa sulla ei oo ollu?*)

Siinä missä esimerkiksi eurooppalainen viitekehys (EVK 2003) esittää kielitaidon etenevän portaittain yksinkertaisesta ilmaisusta monimutkaisempaan, voisi ammatillista kielitaitoa kuvata pikemminkin tilanteiden kasvavana saaristona (vrt. Virtanen 2017, 84). Koulutukseen tämä kielitaitokäsitys heijastuu siten, ettei yleiskieleen liittyviä asioita ole suljettu pois eikä ammattikieltä ole rajattu tietyn sanavaraston tai tiettyjen rakenteiden hallinnaksi. Ammatillinen kieli- ja viestintäkoulutus ei siis noudattele taitotasoaiteikkoja, vaan ohjaa funktionaalisen kielenopetuksen menetelmin jokapäiväisissä viestintätilanteissa. Ohjauksen tavoitteena on ollut hoitajien tukeminen yhä luontevampaan ja sujuvampaan viestintään työelämän eri tilanteissa.

AMMATTIKIELTÄ EI OLE RAJATTU TIETYN SANAVARASTON TAI TIETTYJEN RAKENTEIDEN HALLINNAKSI.

tilanteiden kasvavana saaristona (vrt. Virtanen 2017, 84). Koulutukseen tämä kielitaitokäsitys heijastuu siten, ettei yleiskieleen liittyviä asioita ole suljettu pois eikä ammattikieltä ole rajattu tietyn sanavaraston tai tiettyjen rakenteiden hallinnaksi. Ammatillinen kieli- ja viestintäkoulutus ei siis noudattele

tautasoaiteikkoja, vaan ohjaa funktionaalisen kielenopetuksen menetelmin jokapäiväisissä viestintätilanteissa. Ohjauksen tavoitteena on ollut hoitajien tukeminen yhä luontevampaan ja sujuvampaan viestintään työelämän eri tilanteissa.

Nyt toteutetussa kieli- ja viestintäkoulutuksessa oli myös helppo huomata, että eri yksiköissä ja eri tehtävissä ammatillinen kielitaito näyttäytyi vielä jossain määrin erilaisena. Ammatillisen kielitaidon laajalla kentällä kullakin osallistujalla oli omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa, jotka olennaisesti vaikuttivat siihen, mitä oli tarkoituksenmukaista tehdä. Siksi tässä koulutusmallissa lähdettiin liikkeelle hoitajien yksilöllisistä lähtökohdista.

Toiminta rakentuu luottamukselle

Kun opettaja astuu luokkaan, moni pulpetissaan tietää, mitä odottaa. Työpaikalla tilanne on kuitenkin toisenlainen, ja siksi opettajan tehtävää onkin syytä selvittää osallistujille. Kieli- ja viestintäkoulutuksen onnistumiseksi on tärkeää päästä yhteisymmärrykseen siitä, että kysymys ei ole arvioinnista, arvostelusta tai ammattitaidon epäilemisestä, vaan terveysalan ammattilaisen mahdollisuudesta syventää

osaamistaan ja saada kielen ammattilaisen tukea aidossa työelämän tilanteessa. Vuoropuhelu edellyttää hoitajan luottamusta kouluttajan toimintatapoihin ja osaa-miseen. Oppijakeskeisen kokonaisuuden rakentamisessa olennaista on myös hoitajan oma motivaatio kielitaidon harjaannuttamiseen; jos taustalla on vain esimiehen mielipide tuen tarpeesta, edellytykset toimivalle yhteistyölle voivat olla niukat.

Kullakin käyntikerralla kouluttaja seuraa hoitajaa tämän työtehtävissä – tietysti asiakkaiden ja potilaiden yksityisyyttä kunnioittaen. Autenttisia tilanteita seuratesaan kouluttajan tehtävänä on poimia viestinnästä elementtejä, joita muokkaamalla hoitajan vuorovaikutustaidot sujuvoituisivat. Vuorovaikutustilanteiden jälkeen kouluttaja ja hoitaja refleктоivat tilanteen kulkua: mikä sujui ja mitä voisi kokeilla seuraavalla kerralla toisin. Onnistumisten esiin nostaminen on olennainen osa kokonaisuutta.

Hoitajan kirjatessa kouluttaja taas voi olla läsnä ja käytettävissä koko ajan, ja silloin voidaan neuvotella vaikkapa valittujen rakenteiden toimivuudesta tai sanavalintojen osuvuudesta kyseisessä asiayhteydessä. Myös oikeinkirjoitus on osa-alue, joka usein tuottaa päänvaivaa ja saattaa heikentää tekstin ymmärrettävyyttä (ks. Seilonen & Suni 2016, 426). Hoitaja tuo tilanteeseen ammatillisen osaamisensa ja kouluttaja taas tietonsa kielestä. Asetelmassa toimitaan dialogisesti ja liikutaan oppimisen lähikehityksen vyöhykkeellä: viestintä onnistuu lähes ilman apua, ja tuen tarkoitus on saada viestintätehtävä onnistumaan täysin itsenäisesti (Suni 2008, 117). Näin toimittaessa varmistetaan ohjaamisen mielekkyys ja tarkoituksenmukaisuus.

Nyt puheena olevassa koulutusmallissa toimintaa siis ohjaavat ensisijaisesti hoitajan toiveet ja tarpeet. Kielikouluttajan ammattitaidolle on kuitenkin varsinaisen kielen ja viestinnän ohjauksen lisäksi käyttöä hoitotyön kannalta merkityksellisten viestintätilanteiden havainnoinnissa ja tulkinnassa. Ohjaaminen voi siis tarkoittaa myös yhteisön sosiaalisten käytäntöjen tarkastelua – esimerkiksi perushoitotyön sanoittamisesta voidaan keskustella, jos se ei ole hoitajan työhön kotimaassa kuulunut. Tällaisissa tilanteissa hoitaja voi saada tehtäväkseen seurata muiden hoitajien toimia vastaavissa tapauksissa, ja niitä voidaan purkaa yhdessä seuraavassa tapauksissa. Havainnointi tärkeä taito, koska sen avulla hoitaja voi saada käyttöönsä ympäristönsä kielivarantoja, ja näin kielitaidon kehittämistä voi jatkaa (Virtanen 2017, 35).

Kouluttajalta työtapa vaatii joustavuutta, rohkeutta lähestyä uusia tilanteita ja taitoa kerätä työyhteisössä käytettäviä kielenaineita ympäristöstä ja muilta hoitajilta. Kielenopettaja ei voi olla kaikkien alojen asiantuntija, mutta erityisalan kielitaidon opettaminen vaatii sekä ammattialan ymmärrystä että uteliaisuutta uutta kohtaan (Antic 2016, 212). Toimintatapa toisaalta myös syventää opettajan osaamista, koska muuten kielen opettajat pääsevät sangen harvoin kokemaan ammattialan viestintätilanteita työyhteisöissä. Tämä asiantuntemuksen kasvu rikastuttaa myös muuta opetustyötä, koska se tuo mukanaan tietoja ja taitoja myös tutkinto-opiskelijoille relevantteihin ja merkityksellisiin vuorovaikutustilanteisiin valmentamiseen. (Komppa 2015, 170; Belcher 2004, 166.)

Oppimisympäristönä työyhteisö

Hankkeessa toteutettavassa kieli- ja viestintäkoulutuksessa ohjaaja vierailee kunkin hoitajan työpaikalla yksilöllisen tarpeen mukaan. Käyntien pituus riippuu hoitajan tehtävistä ja osaston tilanteesta, ja kertojen määrä voi vaihdella. Projektin resurssit ovat antaneet mahdollisuuden noin kahdeksaan käyntikertaan hoitajaa kohden. Yksi toiminnan tavoitteista on, että kielen ja viestinnän ohjaaminen tulee näkyväksi ja näin myös yhteiseksi puheenaiheeksi. Näin pilotin aikana tapahtuikin, ja yhteistä keskustelua syntyi sekä kielenkäytöstä että ammatillisuudesta. Puhe on tarpeen, jotta ymmärretään työpaikan merkitys kielen oppimisen mahdollisena paikkana (Komppa 2015, 176).

Vaikka maahanmuuttajataustaisen hoitajan ammatti-identiteetti olisi vahva, tietoisuus kielitaidon puutteista voi aiheuttaa epävarmuutta (Virtanen 2011, 168; Virtanen 2017, 419). Hoitajien kokemusten mukaan heidän on kuitenkin helppo pyytää apua ja tarkistaa tietojaan työkavereiltaan. Tarkistaminen edellyttää oma-aloitteisuutta: esimerkiksi kirjaamisen virheellisiin muotoiluihin kollegat eivät hoitajien mukaan puutu, vaikka samoin kirjattaisiin päivittäin. Koska kielitaitokäsitys on sidoksissa ammattiosaamiseen, ei ole samantekevää, kuinka näissä tilanteissa edetään, vaan tarvitaan esimerkiksi puhetta siitä, milloin ja miten korjauksia toivotaan tehtävän. Yksi ohjauksen tehtävistä voi olla herättää keskustelua tästä käytännöstä.

Maahanmuuttajataustaisen hoitaja saa muun yhteisön luottamuksen teoillaan (Virtanen 2011, 168). Vaikka kieli- ja viestintätaidoissa olisi puutteita, hoitajat pärjäävät tehtävissään ammattitaitonsa tuella. Seilosen ja Sunin (2016) tutkimus Espanjasta muuttaneista hoitajista antaa viitteitä siitä, että hoitotyössä voi aloittaa niukahkollakin suomen kielen taidolla, mutta ensimmäinen työvuosi on silloin hyvin vaativa. Entuudestaan tutut työtehtävät ja työ suomenkielisten parissa ovat toisaalta saaneet kielitaidon kehittymään nopeasti. Tulokset viittaavat myös siihen, että työssä oppiminen on keskeinen tapa kasvattaa kielitaitoa, ja työelämän kieli voikin edustaa hoitajan vahvinta suomen kielen osaamista. (2016, 455 – 456, 473.)

Merkityksellistä on, että työpaikka ja -yhteisö kielen ja viestinnän oppimisen ympäristönä tarjoaa mahdollisuuksia sosiaaliseen toimintaan. Yksilö saa yhteisön kielelliset voimavarat omaan käyttöönsä, kun niitä käytetään mielekkäissä yhteyksissä. Ammatilliselle muut työyhteisön jäsenet ovat erityisen tärkeitä vaikuttajia. (Strömmer 2016.) Toisin sanoen työyhteisö ruokkii kielitaitoa – Seilosen ja Sunin mukaan voidaan jopa sanoa, että koulutusväylästä riippumatta ”pääosa ammatillisen kielen oppimisesta tapahtuu siis vasta työyhteisön tuella, työelämään osallistuen” (2016, 473).

Työyhteisön asenteet hoitajaa kohtaan heijastuvat voimakkaasti tämän käsityksiin omasta kielitaidostaan ja itsestään ammattilaisena (Virtanen 2017, 421). Työpaikalla ammatti- ja kielitaito punoutuvat yhteen. Yhteisön sosiaalisten käytäntöjen oppiminen on merkittävä osa toimivan ammatillisen kieli- ja viestintätaidon kartuttamista (Jansson 2012, 25). Kun koulutusta järjestetään työpaikalla, voidaan tätäkin osa-aluetta reflektoida.

Joustavuuden vaikea vaatimus

Sairaanhoitajien työ on kiireistä ja monin tavoin kuormittavaa. Nyt puheena oleva koulutusmalli tavoitteleeekin tapaa, jossa uudenaikaisella ajankäytöllä voitaisiin välttää mm. työpäivien piteneminen kouluttautumisen vuoksi – väsymys kun näyttäytyy opetusta ja oppimista vaikeuttavana tekijänä ammatillisissa kielioopinnoissa (Belcher 2004, 173). Ajankäyttöä tehostamalla on pyritty säästämään myös työnantajan aikaa ja sen myötä tietysti myös kustannuksia.

Pilottiin osallistuneet hoitajat arvostivat mahdollisuutta saada koulutusta omalla työpaikalla työaikanaan. Ajankäytön joustavuuden vaatimus on kuitenkin vaikea, koska sairaanhoitajat tekevät vuorotyötä, saattavat toimia ainoana ammattinsa edustajina tietyissä yksiköissä, kohtaavat usein odottamattomia tilanteita – ja sairastelevat ja tarvitsevat vapaansa siinä missä kaikki muutkin. Jotta koulutuksesta voidaan rakentaa hoitajalle sujuva kokonaisuus, tarvitaan tiivistä yhteistyötä ja esimiehen ymmärrystä toiminnasta. Kaikki nämä huomioon ottaenkin yhteisen ajan ja paikan löytäminen on pilotin kokemuksen perusteella koulutusmallin haavoittuvin kohta.

Mikä voisi muuttua?

Urareitti-hankkeessa on useita toimintoja, joita kaikkia yhdistää korkeasti koulutun maahan muuttaneen työllistymisen sujuvoittaminen (ks. Tanskasen ja Piispasen artikkeli tässä teoksessa). Kieli- ja viestintäkoulutuksen malli osuu reitin vaiheeseen, jossa maahanmuuttaja on jo koulutustaan vastaavassa työssä – siis sellaiseen kohtaan, jota nykyisessä keskustelussa ammatillisen kielitaidon oppimisesta ei käsitellä juuri lainkaan. Missä vaiheessa kieltä sitten pitäisi päästä oppimaan? Tämänhetkisten vaihtoehtojen valossa yleiskieli ensin –toimintatavan heikkoutena näyttäisi olevan se, että se sopii heikosti yhteen muun maahanmuuttajien koulutuksen tuoreiden linjausten kanssa: niissä tavoitellaan entistä joustavampaa ja yksilöllisempää koulutusta, jonka tarkoitus nykyistä vahvemmin tukea maahanmuuttajalla jo olevaa osaamista. (Oleskeluluvan saaneiden kotoutumista vauhditetaan 2016; ks. myös SIMHE 2017; Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi 2017.)

Varhaisen työelämäsuuntauksen linja näyttäisi sen sijaan sopivan yleiskuvaan. Työelämässä oppimisella onkin viljalti etuja: työn vaatimukset motivoivat, viestinnälliset tarpeet on helppo havaita ja ohjaaja voi seurata vuorovaikutuksen sujuvuutta. Tällä on lisäksi heijastusvaikutuk-

TARVITAAN KOULUTUSTA, JOKA PALVELEE ERILAISIA LÄHTÖKOHTIA, TARPEITA JA TYÖYMPÄRISTÖJÄ.

sensa muuhun ammatilliseen koulutukseen. (Belcher 2004, 173.)

Tässä esiteltyssä pilotissa sairaanhoitajan työn viestinnälliset vaatimukset näkyivät sekä moninaisina vuorovaikutustilanteina, runsaana tekstin tuottamisena että terve-

ydenhuollon eri yksiköiden omina käytäntöinä. Koulutustarpeiden arvioinnissa tämänkaltaiset alakohdat erot voivat kuitenkin helposti jäädä huomiotta (Komppa 2015, 181). Jotta ylletäisiin sekä varhaiseen työllistymiseen että korkeakoulutettujen työllistymiseen koulutustaan vastaaviin tehtäviin, tarvitaan niin kouluttajien ja työnantajien yhteistyötä kuin panostusta kielen opetukseen ja ohjaukseen työpäikällä myös alkuvaiheiden jälkeen. Koska kieli- ja viestintätaito on erottamaton osa ammattitaitoa, sen kehittäminen tehtävien vaatimusten mukaiseksi on tärkeä tuki maahan muuttaneen työntekijän ammatti-identiteetille.

Luokkaopetus vastaa vain rajoitetusti niihin monimuotoisiin tarpeisiin, joita nämä ammatilliset kohtaavat muuttuvissa tehtävissään ja työympäristöissään. Luokka on oppimisympäristönä suljettu alue, eikä se sellaisenaan vastaa ympäröivää maailmaa, jossa rajat ovat liudentuneet (Rosen & Bagga-Gupta 2015). Sitä täydentämään tarvitaan koulutusta, joka palvelee erilaisia lähtökohtia, tarpeita ja työympäristöjä.

Kokeilun tuottamia muutoksia voidaan tarkastella kolmesta näkökulmasta. Kouluttajan silmin muutoksessa korostuivat autenttisuus, dialogisuus, hoitotyön viestinnän monimuotoisuuden sekä tilanteisen vaihtelun ymmärrys. Hoitajille koulutusmalli taas tarjosi aikaa säästävän ja ammatti-identiteetin vahvistumista

tukevan toimintatavan. Kun koulutus vielä nivoutui osaksi osaston arkea, se teki kielen jatkuvasta oppimisesta näkyvän ja yhteisen asian. Ajankäytön joustavuuden järjestelyt vaativat vielä kehittämistä.

Hankkeemme kiittää Vantaan kaupungin vanhus- ja vammaispalveluja yhteistyöstä, jonka ansiosta pääsimme kokeilemaan toimintaa aidoissa työympäristöissä todellisten ammattilaisten kanssa. Ympäristö oli kokeilulle mitä tarkoituksenmukaisiin, koska ulkomaalaistaustaiset terveydenhuollon ammattilaiset näyttäisivät työskentelevän jonkin verran kantasuomalaisia useammin perusterveydenhuollossa ja vanhustenhuollossa (Aalto, Elovainio, Heponiemi, Hietapakka, Kuusio & Lämsä 2013). Myös potilaat, asiakkaat ja asukkaat suhtautuivat toimintaan ihaltavan joustavasti ja ymmärtäväisesti. Erityinen kiitos kuuluu luonnollisesti niille hoitajille ja esimiehille, jotka ottivat kirjoittajan osaksi omaa kiireistä ja vaativaa työtään.

LÄHTEET

Aalto, A.-M., Elovainio, M., Heponiemi, T., Hietapakka, L., Kuusio, H. & Lämsä, R. 2013. Ulkomaalaistaustaiset lääkärit ja hoitajat suomalaisessa terveydenhuollossa. Haasteet ja mahdollisuudet. Raportti 7/2013. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Antić, Z. 2016. Teacher Education in English for Special Purposes. Scientific Journal of the Faculty of Medicine in Niš 2016; 33 (3) 211 - 215.

Awanic Oy. 2016. HaiPro. Luettu 30.8.2017 <http://awanic.com/haiipro/>

Belcher, D. 2004. Trends in Teaching English for Special Purposes. Annual Review of Applied Linguistics (2004) 24, 165 - 186.

EVK = Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. 2003. 1. - 2- painos. Käännös Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola. Council of Europe.

Jansson, G. Rätt svenska på äldreboendet. Språk i undervisning. Rapport från ASLA:s vårsymposium i Linköping 11-12 maj, 2012. ASLA:s skriftserie 24. Skrifter från Forum för ämnesdidaktik Linköpings universitet 6, 23 - 36.

Kela, M. & Komppa, J. 2011. Sairaanhoitajan työkieli - yleiskieltä vai ammattikieltä? Funktionaalinen näkökulma ammattikielen oppimiseen toisella kielellä. Puhe ja kieli. Nro 4 (2011). 173 - 192.

Komppa, J. 2015. Työnantajan odotukset, työntekijän vastuu ja työyhteisön tuki. Näkökulmia korkeakoulutettujen maahanmuuttajien ammatillisen suomen oppimiseen. Teoksessa Kalliokoski, J., K. Mård-Miettinen & T. Nikula (toim.) Kieli koulutuksen resurssina: vieraalla ja toisella kielellä oppimisen ja opetuksen näkökulmia. AFinLA-e. Soveltavan kielitieteen tutkimuksia 2015 / n:o 8. 168-185.

Komppa, J., Jäppinen, T., Herva, T. & Hämäläinen, T. 2014. Korkeakoulutuksen ammatilliset suomi toisena kielinä –viitekehykset. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Aatos-artikkelit 16.

Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi. Kipupisteet ja toimenpide-esitykset II. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:5.

Nagy, I. K. 2014. English for Special Purposes: Specialized Languages and Problems of Terminology. Acta Universitatis Sapientiae, Philologica, 6, 2, 261 – 273.

Oleskeluluvan saaneiden kotoutumista vauhditetaan. 2016. Tiedote. Työ- ja elinkeinoministeriö. Luettu 30.8.2017.

Rosen, J. & Bagga-Gupta, S. 2015. Prata svenska, vi är i Sverige! [Talk Swedish, we are in Sweden!]: A study of practiced language policy in adult language learning. Linguistics and Education. Volume 31, 59 - 73.

Seilonen, M. & Suni, M. 2016. . Ulkomailta palkatut sairaanhoitajat ammatillista suomen kielen taitoaan osoittamassa. Jyväskylän yliopisto, 450 - 480.

SIMHE. Supporting Immigrants in Higher Education in Finland. Metropolia ammattikorkeakoulu. 2017. Luettu 9.9.2017. <http://www.metropolia.fi/tietoa-metropoliasta/simhe/>

Strömmer, M. 2016. Material scaffolding: Supporting the comprehension of migrant cleaners at work. European Journal of Applied Linguistics. 4.2 (2016), 239-274.

Suni, M. 2008. Toista kieltä vuorovaikutuksessa. Kielellisten resurssien jakaminen toisen kielen omaksumisen alkuvaiheessa. Jyväskylä Studies in Humanities 94. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.

Virtanen, A. 2011. Käsityksiä kansainvälisesti rekrytoitujen hoitajien ammatillisesta kielitaidosta ja sen kehittymisestä. Mediakeskusteluiden ja asiantuntijan haastattelun analyysi. Puhe ja kieli, 31:4, 153–172 (2011).

Virtanen, A. 2017. Toimijuutta toisella kielellä. Kansainvälisten sairaanhoitajaopiskelijoiden ammatillinen suomen kielen taito ja sen kehittyminen työharjoituksissa. Jyväskylä Studies in Humanities 311. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.

Marja Tanskanen & Marja-Leena Piispanen

VALMENTAVA KOULUTUS ON KIELEN JA AMMATTIALAN OPPIMISEN YHTEISPELIÄ

Maahanmuuttajien osuus Suomen väestöstä on Tilastokeskuksen mukaan kasvanut tasaisesti 1990-luvulta saakka. Erityisesti viime vuosina heidän roolinsa ja mahdollisuutensa elämään Suomessa ovat puhuttaneet niin kansalaisia, palveluiden tuottajia kuin viranomaisiakin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää tuoreessa julkaisussaan, että korkeakoulut osallistuisivat varhaisessa vaiheessa korkeakoulutettujen maahanmuuttajien osaamisen tunnistamiseen sekä jatkokoulutukseen ja työelämään ohjaamiseen (OKM 2016). Juuri tässä tarkoituksessa valtakunnallinen Urareitti-hanke (2017 - 2018) rakentaa erilaisia toimintatapoja, joiden tavoitteena on nopeuttaa ja sujuvoittaa korkeasti koulutettujen maahan muuttaneiden etenemistä urapoluillaan. Hankkeessa muotoillaan muun muassa kielikoulutusta, aiemman osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen prosesseja sekä osaamisen näyttämisen muotoja eri ammattialoilla. Yhtenä kiinnostuksen kohteena ovat myös korkeakouluopinnot ja niihin ohjautuminen (Urareitti 2016.)

Hankkeen valmentavan koulutuksen tavoitteena oli madaltaa maahanmuuttajien kynnystä hakea ammattikorkeakouluopintoihin ja helpottaa heidän työllistymistään Suomessa. Tarkoituksena oli valmentaa koulutukseen osallistujia sosiaali- ja terveysalojen opintoihin esittelemällä monipuolisesti alan perusteita. Tärkeä

tavoite oli myös vahvistaa heidän suomen kielen osaamistaan. Koulutus oli suunnattu Suomessa asuville maahanmuuttajille. (Eskola-Kronqvist & Hirard 2016.)

Tässä artikkelissa esitellään Laurea-ammattikorkeakoulussa Tikkurilassa kevätlukukaudella 2017 järjestettyä maahanmuuttajien valmentavaa koulutusta. Erityisenä kiinnostuksen kohteena tässä valmentavan koulutuksen pilotissa oli ammatillisten sisältöjen ja kielenopetuksen integrointi, ja tätä kuvataan lähemmin myöhemmin artikkelissa.

Koulutuksen toteutustapa

Tässä tarkasteltava korkeakouluopintoihin valmentava koulutus toteutettiin Urareitin ESR-projektirahoituksella. Opiskelijat saattoivat hakea koulutuksen ajalle omasta TE-toimistostaan yksilöllistä päätöstä sille, että osallistuvat koulutukseen työttömyysetuuden tuella. Koulutuksen ajalle saattoi myös hakea opintorahaa.

Neljän kuukauden mittaiseen ja 20 opintopisteen (op) laajuiseen koulutukseen edellytettiin A2-tason suomen kielen taitoa, ja tätä tasoa arvioitiin valintakokeessa. Kokeessa testattiin myös matematiikan osaamista, ja koe sisälsi lisäksi ryhmähaastattelun. Ryhmähaastattelutilanteen arvioijina toimivat suomen kielen lehtorit sekä hoitotyön lehtori. Korkeakoulukelpoisuus tarkastettiin hakijoiden aiempien opintojen tutkintotodistuksista.

Koulutukseen valittiin 15 opiskelijaa, joista useimpien tavoitteena oli hakeutua jatkossa sairaanhoitaja- tai sosionomiopintoihin. Osa opiskelijoista piti myös lähihoitajaopintoja realistisena mahdollisuutena aloittaa ura sosiaali- ja terveysalalla. Jotkut hakijat mainitsivat ensisijaiseksi toiveekseen englanninkielisen Degree Nursing tai Social Services -koulutuksen. Kaikki hakijat olivat korkeakoulukelpoisia. Koulutukseen osallistuvilla oli yksi vahva yhteinen toive ja tavoite: suomen kielen taidon kehittäminen.

Koulutusta oli maanantaista torstaihin kuusi oppituntia päivässä. Koulutus toteutettiin lähiopetuksena ja etäopintoina: perjantaisin opiskelijat työskentelivät kotona tai koululla itsenäisesti annettujen tehtävien mukaisesti. Pedagogisina menetelminä käytettiin mm. yksilö-, pari-, ryhmä- ja työpajatyöskentelyä, draamamenetelmiä ja roolipelejä. Opiskelijat tekivät myös suullisia esityksiä ja kirjallisia tehtäviä, joiden tarkoituksena oli harjaantua ammattikorkeakoulun tekstilajeihin.

Opiskelijoiden toiveita ja tarpeita kartoitettiin koko koulutuksen ajan. Palautteita kerättiin 2 - 3 viikon välein Laureassa käytössä olevan SoleOps-järjestelmän kautta. Palautetta kysyttiin numeraalisina ja avoimina kysymyksinä. Lisäksi palautekyselyissä oli aina vähintään yksi avoin kysymys, johon opiskelijat saattoivat kirjoittaa muita huomioitaan.

Opiskelijat ja tutoropettaja kokoontuivat kolmesti koulutuksen aikana keskustelemaan henkilökohtaisesta opetussuunnitelmasta. Alussa ja lopussa tärkeitä teemoja

olivat aiempi osaaminen ja sen hyödyntäminen sekä tulevaisuuden mahdollisuudet. Koulutuksen aikana keskeisiä teemoja olivat mm. koulutuksen osallistujien mieliteet opintojaksojen sisällöistä, opetusmenetelmistä ja opintojen sujumisesta. Kevään tärkeisiin toimiin kuului myös yksilöllinen tuki opiskelijan suunnitelmien mukaisesti koulutushakuihin.

Kaikki HOPS-keskustelujen ja kurssin aikaiset palautteet ja kommentit otettiin huomioon sekä S2- että ammatillisissa opinnoissa. Lisäksi opiskelijat pitivät ns. luokkakokouksia, joissa opettajat eivät olleet läsnä. Opiskelijat tekivät kokouksista muistioita, ja näin saatiin nimettömänä lisäinformaatiota heidän hiljaisista toiveistaan.

Koulutuksen sisältö

Koulutuksen keskeiset sisällöt jakautuivat kahteen: ammatillisesti valmentaviin ja suomen kielen opintoihin. Ammatilliset aiheet koostuivat seuraavista opintojaksoista: opiskeluvalmiudet, matematiikka, urasuunnittelu, työelämä- ja IT-taidot, sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmät, dokumentointi sekä hoitamisen taidot. Ammatillisten opintojen osa-alueet arvioitiin hyväksyty/hylätty-asteikolla.

Ammatillisissa aineissa opiskeltiin mm. asiakaspalvelua, puheviestintää, sähköisiä viestimisjärjestelmiä ja koulutukseen hakuprosesseja. Hoitamisen taidoissa tutustuttiin anatomiaan ja fysiologiaan, ravitsemukseen, ensiapuun ja aseptiikkaan. Sosiaalialan toimintaympäristöihin ja työtehtäviin saatiin tuntumaa vierailujen, vierailevien asiantuntijoiden ja pienten projektien avulla.

Suomen kielen osaamisen vahvistaminen koostui neljästä osiosta: vuorovaikutus ja ohjausosaaminen hyvinvointialoilla, työelämän viestintätaidot, opiskelun suomi ja puheviestintä sekä tiedonhankinta. Kolme ensin mainittua arvioitiin asteikolla 1 - 5. Vuorovaikutusosuus arvioitiin dialogi- ja kuuntelutehtävillä, työelämäosuus kirjoitustehtävillä ja opiskelun suomen osuus tekstin ymmärtämistehtävällä.

Oppimisalustana käytettiin Optimaa, joka on Laurean verkko-opintojen työtila. Opintoja koskeva viestintä käytiin pääasiassa Optimassa.

Kokemuksia integroidusta opetuksesta

Hoitotyön aiheita opetettiin suomen kielen opetukseen integroidusti. Integroitua opetusta ja ohjausta toteutettiin mm. ensiavussa, asiakkaan ohjauksen opintojaksoissa ja hoitamisen taitojen työpajaopetuksessa. Aiheita käsiteltiin ensin kielen näkökulmasta ja sitten hoitotyön tunneilla konkreettisesti harjoitellen.

Rajander (2008) on todennut, että integroinnin tarkoituksena on eri oppiaineiden yhteisten tavoitteiden ja sisältöjen löytäminen sekä toteuttaminen opetuksessa (Tarkoma 2004a, 7, 14). Rajanderin (2008) mukaan integroinnissa ei ole kyse pelkästään teorian ja käytännön yhdistämisestä, vaan siinä on kyse myös eri oppiaineiden

Kuvio 1. Integraatio ensiaputaitojen opetuksessa

teoreettisen tiedon yhdistämisestä toisiinsa. Siksi integroiminen on kaiken opetuksen, niin teoriaopetuksen kuin harjoittelunkin, sisällä ja välillä tapahtuva ilmiö. (Aaltonen 2003, 18.) Esimerkki hoitotyön ja suomen kielen tietojen ja taitojen yhdistämisestä yllä (Kuvio 1).

Ryhmätyöskentelyyn sopii erinomaaisesti simulaatiomenetelmä. Simulaatio-oppiminen on opetusmenetelmällinen kokonaisuus, jonka avulla pyritään edesauttamaan työtehtävissä tarvittavan turvallisen ja tarkoituksenmukaisen toimintamallin muovautumista opiskelijan sisäiseksi malliksi. Menetelmässä korostuvat itsearviointi ja myönteisen palautteen antaminen. (Rosenberg, Silvennoinen, Mattila, Jokela & Ranta 2013.) Simulaatiomenetelmällä järjestettiin työpajatyöskentelyä, ja näin harjoiteltiin mm. ensiavun antamista ja potilaan tai asiakkaan ohjaustilanteita.

Yhteisopettajuus aktivoi oppimista ja madaltaa kynnystä vuoropuheluun. Lahtisen (2014, 5 - 7) mukaan yhteisopettajuus parantaa oppimiskokemuksia tarjoamalla erilaisia näkökulmia ja edistämällä yhteisöllisiä oppimistaitoja sekä osallistumista. Parhaimmillaan opetus ja ohjaus parantaa oppimista yhteisen pohdinnan kautta, ja huonoimmillaan se näyttäytyy opiskelijoille epäselvänä vastuunjakona. Lisäksi ohjaajien keskinäinen luottamus toisen osaamiseen on hyvän yhteisopettajuuden onnistumisen edellytys. (ks. myös Haikonen & Puttonen 2016.)

Integroidun opetuksen ja yhteisopettajuuden ohella toteutettiin ns. perinteistä luokkaopetusta, jota osa opiskelijoista oli toivonut. Tällöin käytiin läpi teemojen viestintätilanteisiin liittyviä suomen kielen elementtejä. Sekä opiskelutaitojen että kielen opiskeluun linkittyi valintakoemateriaalien vaativiin teksteihin tutustuminen. Kurssin tunneilla kävi vierailijoita, ja opiskelijoiden kiinnostuksen mukaan järjestettiin vierailukäyntejä eri työpaikkoihin ja organisaatioihin. Mm. omaishoitajien esitys kiinnosti opiskelijoita. Suomen tunneilla sanastoa oli opiskeltu ennakoon, ja vierailun jälkeen opiskelijat keskustelivat aiheesta asiantuntevasti suomeksi. Opiskelijat pääsivät myös osallistumaan joillekin ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan luennoille, jotta heille syntyisi realistinen kuva näiden opiskelumuotojen työtavoista ja kielenkäytön vaatimuksista.

SANASTOA OLI OPISKELTU ENNAKKOON, JA VIERAILUN JÄLKEEN OPISKELIJAT KESKUSTELIVAT AIHEESTA ASIAANTUNTEVASTI SUOMEKSI.

Integroidussa opetuksesta ja ohjauksesta kerättiin erillinen palaute. Palautteen keskeistä antia oli opiskelijoiden positiivinen suhtautuminen valittuihin menetelmiin. Myös kielellinen vaativuus tuli esiin useissa palautteissa:

- "Opetus oli ymmärrettävää"*
- "Minä hyödyn tästä koulutuksesta moni asioita"*
- "Minun mielestäni uusi oppiminen oli hyvä. Minulle oli vähän vaikea, mutta oppiminen kehittää."*
- "Tämä käytäntö oli paras, oppi paljon."*
- "Hyvä opetus, olen tyytyväinen."*
- "Opetus oli kokonaan kiinnostava, motivoiva ja tarpeeksi haastava, Ohjaus oli riittävä ja henkilökohtaista. kurssilla oli mukava kayda. Opettajat olivat ammattilaiset ja tukevat."*
- "Tämä opetus oli ihan uusi minulle ja vähä vaikea ymmärtää kaikki."*
- "Minun suomen kieli on heikko, sen takia tämä opetus oli vähä vaikea."*
- "Mun kielitaito ehkä ei riitä koska en voi ymmärtää kaikki, mutta opin paljon."*

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) opiskelijakyselyn tulokset tukevat Urareitin opiskelijoiden palautteita. Karvin kyselyyn vastanneista 92 % suosittelisi valmentavaa koulutusta korkeakouluopinnoista kiinnostuneille ystävilleen. Valmentava koulutus oli vastannut suurimman osan (79 %) odotuksia. Opiskelijoiden mielestä valmentava koulutus auttaa korkeakouluun pyrkimisessä. Valmentavan koulutuksen arvioitiin kehittäneen erityisen hyvin tietoja opiskelusta suomalaisessa korkeakoulussa ja suomen kielen taitoja. (Pietiläinen 2017.)

Havaintoja opintojakson sujumisesta

Korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien AMK-valmentava oli pilottikoulutus. Se oli ainutkertainen kokemus sekä opiskelijoille että ohjaajille. Opiskelijoita ohjattiin

Kuva 1: Valmentavan opiskelijat esittäytyivät Urareitti-hankkeen seminaarissa toukokuussa 2017

korkeakoulumaiseen itseohjautuvuuteen ja omatoimisuuteen sekä ryhmä- ja tiimityöskentelyyn. Ryhmässä oli positiivinen ilmapiiri, ja vertaistuki nousi keskeiseksi asiaksi. Paremmiin suomea taitavat avasivat opiskeltavia asioita heikommin suomea osaaville. Samalla toisia tukien -menetelmällä toimittiin myös ammatillisissa opinnoissa.

Opetustiloina käytettiin luokkahuoneita, moniaistista tilaa ja työpajaluokkaa. Moniaistinen tila voitiin muokata tilanteeseen sopivaksi tilanjako-, huonekalu- ja mediajärjestelyillä.

Suomen opettajalle oli virkistävää kokemus opettaa kieltä hoitotyön aiheisiin integroidusti. Samalla opettaja oppi uutta eri tavalla kuin tavallisessa kielen opetuksessa. Integroidusti pohjustetut opetuskokonaisuudet onnistuivat myös hoitotyön tunneilla. Ryhmän erilainen osaaminen ja tausta haastoivat opettajaa positiivisesti, ja oli motivoivaa kokeilla erilaisia opetusmenetelmiä. Opetussuunnitelma tuntui myös toimivalta. Opetussuunnitelmaa tarkastellaan uudestaan ennen seuraavan valmentavan koulutuksen alkua, ja siihen tehdään tarvittavat muutokset ja uudistukset.

Opiskelijoiden kielitaidon tasoerot toivat opettajille miettimistä. Tunneilla opiskelijat työskentelivät innostuneesti, mutta poissaoloja kertyi. Heikko kielitaito saattoi aiheuttaa osalle opiskelijoista opiskelumotivaation puutetta. Poissaolot hankaloittivat viestintää, asioita piti toistaa ja tehtävien palautus oli välillä hidasta. Poissaolot aiheuttivat sen, että joidenkin opiskelijoiden kohdalla oli mahdotonta päästä koulutukselle asetettuihin tuloksiin ja tavoitteisiin. Poissaoloja oli vain muutamilla opiskelijoilla ja ydinryhmä (noin 10 - 12 opiskelijaa) oli opetuksessa paikalla ja työskenteli aktiivisesti ja tavoitteellisesti koko kevään. Opiskelijoiden kielitaidon tasoerot tulee jatkossa ottaa erityisen huomion kohteeksi.

S2- ja ammatillinen opetus ja ohjaus saivat ryhmältä hyvää palautetta. Kurssin alussa ja lopussa teetettyjen itsearviointien pohjalta vaikuttaa siltä, että opiskelijoiden kielitaito kehittyi hyvin. Kouluttajana huomasimme loppukeväästä sen, että suomen kieltä käytettiin runsaammin ja monipuolisemmin kuin koulutuksen alussa, ja hiljaisetkin opiskelijat rohkaistuivat keskustelemaan ja pohtimaan opiskeltuja asioita. Ammatillisten aineiden tehtävissä kirjoitettu suomenkielinen teksti parani huomattavasti koulutuksen loppupuolella.

Pohdintoja kehittämiskohteista

Opiskelijoiden sitouttamiseen, motivoimiseen ja läsnäoloon kontaktitunneilla on kiinnitettävä enemmän huomiota. Esiin nousi kysymys: miten me kouluttajina pystyisimme paremmin jatkossa motivoimaan ja sitouttamaan opiskelijat koulutukseen? Palautteita voitaisiin hyödyntää tulevaisuudessa vielä monipuolisemmin. Tässä koulutuksessa kerättiin runsaasti palautetta, mutta sanallinen palaute oli aluksi niukkaa. Opiskelijoiden toiveiden mukaan tulevaan valmentavaan koulutukseen olisi hyvä sisällyttää mm. työharjoittelua tai työelämään tutustumista.

Opetuksen alkuun pääsy vauhdittuisi, jos opiskelijoiden taustat tiedettäisiin ja aiempi osaaminen otettaisiin huomioon jo suunnitteluvaiheessa. Kun koulutus vastaa mahdollisimman hyvin opiskelijoiden omia toiveita ja urasuunnitelmia, koulutuksen tuloksiin ja tavoitteisiin päästään realistisemmin. Tämä vaikuttaisi myös opiskelijoiden motivaatioon ja koulutukseen sitoutumiseen myönteisesti.

Opiskelijat toivoivat vielä enemmän tukea jatko-opintoihin hakemiseen ja valintakoeprosesseihin. Tähän pyritään vastaamaan seuraavassa toteutuksessa paremmin. Tasapainon hakemista integroidun ja ”perinteisen” S2-opetuksen kanssa pitää jatkaa. Integroidussa opetuksessa päästiin hyvään alkuun.

Valmentavalle koulutukselle on tarvetta. Hyvin koulutettua maahan muuttanutta väkeä on, mutta heidän etenemisensä opintoihin ja töihin on hidasta ja mutkikasta. Ongelmana maahanmuuttajien koulutukseen hakeutumisessa on opiskelussa tarvittavien valmiuksien puuttuminen. Maahanmuuttajataustaisilla ei aina ole tarvittavia kieli- tai opiskelutaitoja aloittaa korkeakouluopintoja. (Peltonen 2016.)

Karvin selvityksen mukaan valmentava koulutus ei ole ollut aloittaisesti kattavaa. Valmentava koulutus valmentaa AMK-opintoihin, erityisen hyvin sosiaali- ja terveystieteiden tekniikan alalle. Yliopistoihin vastaavaa koulutusta ei ole tarjolla. Korkeakoulujen yhteistyötä kaivataan, jotta valmentavan koulutuksen aloittaista kattavuutta voidaan laajentaa. (Pietiläinen 2017.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön (2016) esitys korkeakoulutettujen maahantulijoiden osaamisen tunnistamisesta sekä ohjaamisesta jatkokoulutukseen ja työelämään on otettu vakavasti Laureassa, ja valmentava koulutus on saamassa jatkoa. Laureassa seuraava valmentava koulutus maahan muuttaneille toteutuu vuonna 2018.

LÄHTEET

Aaltonen, K. 2003. Pedagogisen ajattelun ja toiminnan suhde. Opetustaan integroivan opettajan tietoperusta lähihoitajakoulutuksessa. Joensuu: Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja 89.

Eskola-Kronqvist, A. & Hirard, T. 2016. Valmentava koulutus vie maahan muuttanutta elämässä eteenpäin. HAMK Unlimited: Journal 22.11.2016. Luettu 12.6.2016. <https://unlimited.hamk.fi/ammattilinen-osaaminen-ja-opetus/valmentava-koulutus-vie-maahan-muuttanutta-elamassa-eteenpain/>

Lahtinen, J. 2014. Jaetun opettajuuden haasteet. Kirjaston, opetuksen ja työelämän yhteistyö hoitoalan koulutuksen hankkeessa. Informaatiotutkimus 4, 1 - 17. Luettu 15.6.2017. <https://journal.fi/jinf/article/view/48431/14113>

OKM = Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2016. Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi. Kipupisteet ja toimenpite-esitykset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:1. Luettu 15.6.2017. http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/79521_okm1.pdf

Peltonen, S. 2016. LETS WORK TOGETHER –TOIMINTARYHMÄ. Tampereen yliopisto 1.1.2016.

Pietiläinen, V. 2017. Puutteellinen suomen kielen taito usein esteenä maahanmuuttajan korkeakouluopinnoille, vaikka muut valmiudet olisivat kohdallaan. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi). Luettu 15.6.2017. <https://karvi.fi/2017/06/12/puutteellinen-suomen-kielen-taito-usein-esteena-maahanmuuttajan-korkeakouluopinnoille-vaikka-muut-valmiudet-olisivat-kohdallaan/>

Rajander, T. 2008. Opetuksen integraatio: Suomen kielen ja viestinnän opetuksen integrointimahdollisuudet ammattikorkeakoulussa. JYAMK.

Rosenberg, P., Silvennoinen, M., Mattila, M-M., Jokela, J. & Ranta, I. 2013. Simulaatio-oppiminen terveydenhuollossa. Helsinki: Fioca.

Tarkoma, E. 2004a. Alkusanat teoksessa: Takala, T. & Tarkoma, E. (toim.). Ammatillinen äidinkieli ja integrointi. Helsinki: Äidinkielen opettajain liitto. 5 – 8.

Tilastokeskus. Ulkomaan kansalaiset. Luettu 16.10.2017. <https://www.tilastokeskus.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaan-kansalaiset.html>

Urareitti. 2016. Luettu 16.10.2017. <http://www.hamk.fi/tyoelamalle/hankeet/urareitti/Sivut/default.aspx>

Minttu Rätty & Tiina Wikström

MULTISENSORY SPACE: YOUR STORY, MY STORY, OUR STORY

Our world is made of shared stories, and Multisensory Space, an open learning environment, was also inspired by such a story. In this article, we discuss how this method came to be, its past and present, its core ideas and how it can be applied with different client groups and for different purposes.

The Past and the Present

One of my good friends, a young man from Somalia, came to me one day with a cup of sand.

“Look, feel this sand.... so soft and white sand we have there on the beaches of Mogadishu.”

Although it was a rainy and cold day, one could see how my friend travelled in his mind to Somalia, feeling the warm sand, remembering the good old days. From that point, an idea started to grow: to create a possibility to travel back in memories through all senses, providing a safe and pleasant atmosphere for encounters, for sharing memories and life experiences.

The first multisensory event “Welcome to South America”, with such real sand, took place in Heureka in 2008, and already a year before, both Finnish and international students were engaged in the Multisensory Method as part of their project works.

Picture 1: The first multisensory event “Welcome to South America” took place in Heureka in 2008. The group that organized the event consisted of students from different study programs, exchange students and immigrants from South America.

In 2009-2010, the method was further developed in a project called Encounters in Multisensory Space, which was granted partial funding from the European Fund for the Integration of Third-Country Nationals. The multisensory space was built in Laurea Tikkurila and Laurea Hyvinkää. Also the first version of the movable space was introduced.

In September 2011, the project With All Senses – Developing Open Learning Environments was launched to continue the development and promotion of the method. Laurea University of Applied Sciences coordinated the project with such national partners as the Provincial Museum of Lapland, Heinolan kansalaisopisto (Heinola Adult Education), Hämeen Kylät ry, City of Vantaa, the Päivälehti Museum and Metropolia University of Applied Sciences. The project was funded by the European Social Fund, and it ended in March 2015.

With All Senses promoted the creation of multisensory learning environments for different target groups. It focused on cultural heritage that is reflected in the memories of a person or a group in a purpose-built experiential environment. The multisensory environment of the project was used for collecting local memories and history, for promoting multiculturalism, and as an inspirational learning environment. The final result was a model which could be applied in open multisensory learning environments in different contexts and utilized in the activities of different organizations, such as learning institutions, libraries and museums.

Presently the method is further developed in a project called Building Skills and Communities Together (2017 - 2019). Volunteers and students are the key actors in the project, organizing activities with the help and support of the project’s experts. The

volunteers and student groups will organize different activities where immigrants and natives work together. The aim is to learn Finnish language and get acquainted with the Finnish society, to make the cultural diversity visible, and to promote the sense of community and inclusion. Project workshops are client-oriented, as the workshop participants decide the theme of their own workshop. Multisensory is also used when studying the Finnish language. Different senses and experiences will make learning attractive also for those who are not accustomed to traditional language teaching. The use of photographs, sounds and artefacts also make the encounters easier when there is no common language. Through different activities, the workshops are suitable for different target groups.

Multisensory Space as a Method

So what is this Multisensory Multisensory Space method (called Aistien-menetelmä in Finnish)? As mentioned above, it met the need for creating a place where individuals from different cultures could meet and share their memories. The first steps to systematically develop this method were taken at Laurea University of Applied Sciences, and today the method is used in different ways.

The Multisensory Space is an easily modified space where all the senses are activated by different elements. The space can be used as an inspirational learning environment but also as a meeting point for people. The space and the multisensory materials provoke thoughts and memories, which inspires visitors to engage in a dialogue. A visitor can relax in a pleasant atmosphere, return to his or her past, or explore

Picture 2: Building the spaces and sharing the memories can promote welfare and happiness with different target groups.

a completely different world. The space promotes well-being in different ways. For example, one can organize activities that support the culture of the aging and second-generation immigrants.

The Multisensory Space can also be used as a learning environment that provides inspiration and experiences to students in the space. The building process empowers the individuals connected to the process and serves as a means for learning. When all the senses are activated, the learning process is enhanced. Because the Multisensory Space is an easily modified space, it can be used when teaching different subjects. For example, teaching a foreign language in an environment that is close to authentic motivates and inspires discussion. The building of the space makes abstract matters more concrete and easier to process.

As a method, the Multisensory Space promotes wellbeing and empowerment, and it can be studied in the light of sociocultural empowerment. It serves well in social services as a working method. It supports discussions of individual or group identity and may help to address the roots and values of an individual or a group. The completed space is also an inspiring place for reminiscence work. Especially customers and clients in different institutions and hospitals could be empowered by using the method.

The Multisensory Space can also be used as a tool for social influence and sharing information. It works well when initiating a discussion on society and promoting a sense of togetherness and encounters between individuals and communities. The mobile version of the Multisensory Space makes the space easy to use in public places. The method can also be used in community development to plan the future. Local people can get involved in the planning, for example by making different visions of the future visible.

Picture 3: Revisiting for a moment the landscape you love...Taiwanese exchange students built a Taiwanese Multisensory Space.

Student Activities

Each year, there have been about 100 students working with the method. They have connected their project work with various studies and with their practice and theses. Most of them have been students in the Social Services program. The space has especially been a place where international students can cooperate with Finnish students and with working life partners.

Below are some recent examples of Multisensory Space projects.

- In spring 2016, four students from Social Service program made their practice in the project. They organized different events as a group, such as a refugee space and the space under the sea, and they also arranged different activities and happenings for Encounters in Vantaa.
- For several years, there has been an active cooperation with the Vantaa education centre. Social Services students and the students attending the integration course have worked together as a small group and created the spaces together.
- International School of Vantaa has been one of the long-term cooperation partners as well. Students from different age groups have visited the Multisensory Space for multicultural and wellness-related teachings and workshops.
- Exchange students have also created their cultural spaces and shared them with Finnish Laurea students, thus providing multicultural information for the Finnish students and inspiring them to go abroad for exchange. Similarly, the Multisensory Space has served as a method of informing exchange students about Finnish culture and language.
- Multisensory Space has worked as a home base for Wellness at Work studies where students have created a relaxation space for both students and staff.
- The Red Cross has adopted the Multisensory Space method as one of its good practices and has widely used the multisensory tents in refugee affairs especially for educational purposes.

Conclusion

So what is so special about the Multisensory Space method?

All in all, as an open learning environment, the space is all about experiences, creativity and inspiration, both yours and mine and our shared ones. It allows students and visitors to make their own learning visible and tangible by using all of the senses. Also, the multisensory approach supports all types of learners and focuses on each individual's strengths in their learning process. It is a very creative environment to teach, for example, languages, history or geography—making the topics visual, oral, kinaesthetic and so on. It is also strongly supports teaching information retrieval and digital communication. Even when there is almost no shared language,

the space still makes communication possible by allowing different types of activities for shared understanding. It facilitates language learning and interactive communication and getting to know one another.

The space can also be built in public locations. In this way, it promotes citizen activity in communities and makes it possible for people to create their own spaces that are visible for the whole community. It makes different phenomena more tangible, real and interactive. In addition, it promotes networking between different operators.

And finally, it can be used to promote a school where all cultures can meet on equal terms and where students and teachers can learn from each other about different cultures, thus promoting equality and peace in the community.

How would you use the Multisensory Space in your work, with your own clients and customers?

For more information, please see:

www.laurea.fi/en/projects/with-all-senses
www.aistienmenetelma.net

Leena Kuosmanen

INTERNATIONAL STUDENTS BRING MULTICULTURAL COMPETENCE TO THE INSTITUTION AND LOCAL ECONOMY

'In a multicultural learning environment, we can improve the understanding of different cultural features, ways of life and dialogical skills. Learning together makes living more tolerant and culturally richer.' (Ogbu 1992)

Main Motives for International Education

International students have divergent motives to study in foreign countries, and domestic students have multiple motives to study in a degree program in multicultural class in their home country. The main study motives are to gain a degree and an academic qualification. Additionally, there are professional ambitions and the personal desire to find a good and respected workplace after graduation. Tuition-free education for EU citizens, professional networking and a curiosity to experience new ways of life are also important motivations for young adults. There are also students who see fun and games as part of their motivation. Furthermore, there can be a strong family influence or family pressure because parents want to make sure their only child or family supporter has a respectable and well-paying career.

Because students come from different backgrounds, they have different stories, and this can influence their study motivation. Students who do not apply for foreign universities voluntarily out of their own will may view going abroad as a lifeline for them and their families. They are often students from underdeveloped countries where there is no education infrastructure. Today, international students have more options to study abroad. Institutions provide international degrees, and there is competition for new talent. Digital learning methods are challenging the conventional teaching methods. So-called western education, including European, American, Canadian and Australian systems, are advantageous, respected and safe for building a better future (Paswan and Ganesh 2009, 66; European Association for International Education 2017, 4-5).

Education is a Lifelong Investment

For receiving countries, internationalization brings benefits from cultural, intellectual and socio-economic diversity. According to the International Student Mobility Charter (EAIE), education is considered one of the best investments for one's future. With higher education, students develop their home countries' prosperity, welfare and equal rights for men and women for future generations. All in all, international interaction has a positive impact on national, regional and local decision-making in education and other administration. It is also refreshing for the local labour market because foreign students bring first-hand international competence in carrying out projects and sharing their experiences and expertise. It can be an economic boost to local companies. As consumers and taxpayers, international students bring substantial revenue to their hosting countries. In 2010, more than 4 million students were studying outside their home countries. According to UNESCO, this number may rise to 8 million international higher education students by 2025 (EAIE 2014). Furthermore, according to the Finnish National Agency for Education (former Central of Mobility and Cooperation CIMO), there were over 21,000 foreign degree students at Finnish universities of applied sciences (UAS) and at the science universities in 2016. Most of them are from outside the EU and ETA areas.

European Association for International Education (2017,11, 15) states in a recent report that the top reasons for an institution to attract international students are to become or remain competitive in national and international markets, attract international talent to study and stay in the hosting country, and prepare local students and companies for a global world in co-operation with the international students. Multicultural learning also supports the partner companies to enhance their business. However, attracting and enrolling international students in small markets can be challenging. They have the world—highly competitive institutions with remarkable educational reputations and companies with benefits—waiting for them.

The Importance of Support and Counselling Services in the Adaptation Process

International students face challenges in settling down in a new country and education system. Depreeuw (2013, 53 - 54) emphasizes that the cultural adaptation and stress process can be divided into three parts, forming a U-form. There are feelings ranging from giddy excitement to disappointment. The first phase is to be full of positive excitement and high expectations. However, foreign students very often experience this phase only briefly. Soon after their arrival in a foreign country, a second phase of problems with general living, academic achievements, sociocultural and personal functioning may start. The stress may cause psychosomatic symptoms such as depression, insomnia, eating disorders and homesickness. This is the time when professional and adequate study counselling and support should be available without any delay.

The third phase is called reorientation and reintegration. The adaptation process develops into positive energy and success. Shiraev and Levy (2004, 330-335) state that culture shock could be one of the most significant single causes to decrease student wellbeing, because it is a psychological reaction to strange and unfamiliar material and cultures. According to Finnish researchers, language skills, cultural knowledge and communication are key elements in the adaptation process. Culture shock covers both visible and non-visible physical or emotional symptoms. Learning problems (for example, dyslexia and lack of concentration) can be worsened by adaptation stress. Proactive counselling sessions by the institution are recommended for students' wellbeing (Arvonen, Katva and Nurminen 2010; Närhi, Seppälä and Kuikka 2010).

Various studies emphasize the importance of updated and adequate student counselling and wellbeing services. Internationalization has many faces in everyday life. Higher education tends to attract numerous capable international and domestic students. The aim is to increase mutual interest and benefits to learn interactively at the institutional and individual levels. At its best, multicultural learning environments benefit universities' and companies' research, development and innovation policies on the local and global levels. However, there are also challenges in running multicultural systems. One of the major challenges is to recognize international students' specific needs, provide appropriate counselling and be aware of the consequences. Minor problems in adaptation may lead to major academic and cultural maladaptation in the society (Depreeuw 2013, 49). According to American net-counsellor, homework and study tips expert Fleming (2014), 'when being highly motivated, we operate according to our own values. It's important to recognize what's driving you along, and to build a sense of pride in your work'. Furthermore, international and multicultural classes offer plenty of positive impacts on the local level amongst students, and it is beneficial for the hosting community to receive international students (Fleming 2014).

Laurea's Support System to International Students

According to my experience as a student social counsellor, the adaptation theories can be applied to every life at Laurea UAS. We have students with special needs. In most cases, during the first weeks students are full of excitement and curiosity, but after some months, socio-economic and academic or learning problems begin to negatively influence students' well-being, and their motivation to study drops. That may lead to a student's absence during contact sessions (classroom or virtual) or in teamwork. Therefore it is very important to forecast risky cases and potential problems and to try to proactively support those students pedagogically in a professional manner. Social marginalization and loss of motivation could be avoided. The importance of understanding the role of social motivation as a part of external and internal motivation is probably the best way to guide tutoring and study counselling to empower students to meet the qualification requirements of working life.

At Laurea UAS, a tutor teacher plays a key role in the student adaptation process by making a personal study plan (PSP) and being easily accessible during the studies. Student wellbeing services also include counselling from a psychologist, nurse, special needs teacher and student social counsellor, and university priests in co-operation with the Student Union Laureamko. New students get support in improving their study skills, learning techniques and time-management skills. A good example of multi-professional student support is the Degree Camp for freshmen organized by the Vantaa and Espoo congregations. Since the resources are scarce, by combining professional competence and willingness to support students in their adaptation process and study techniques, we all benefit from the learning outcomes.

REFERENCES

- Arvonen, A., Katva, L. & Nurminen A. 2010. Maahanmuuttajien oppimisvaikeuksien tunnistaminen. PS- kustannus.
- Depreeuw, E. 2013. Counselling International Students in a Cross-cultural Perspective: A core element in Academic Quality Management. *Internationalisation of Higher of Education*, 1, 49–70.
- European Association for International Education. 2017. English-taught bachelor's programmes. *Internationalising European higher education*. Viewed 2.10.2017. <https://www.studyportals.com/intelligence/english-taught-bachelor-programmes-in-europe/>
- European Association for International Education. EAIE.2017. The International Students Mobility Charter. Viewed 12.9.2017. <https://www.eaie.org/community/projects-advocacy/international-student-mobility-charter.html>
- Finnish National Agency for Education. 2017. Study in Finland. Viewed 12.9.2017. <http://www.studyinfinland.fi/>
- Fleming, G. 2014. External and Internal Motivation. Viewed 23.10.2016. <http://homeworktips.about.com/b/2010/07/06/external-and-internal-motivation.htm>
- Närhi, Seppälä ja Kuikka (toim.) 2010: Laaja-alaiset oppimisvaikeudet. Jyväskylä: Mäki instituutti.
- Ogbu, John. U. 1992. Understanding Cultural Diversity and Learning. *Educational Researcher*. Vol. 29. No 8. 5- 14. SAGE Journal. Viewed 20.9.2017. <https://www.adams.edu/administration/hr/search-procedures/understanding-cultural-diversity-and-learning.pdf>
- Paswan, A. & Ganesh, G. 2009. Higher education institutions: Satisfaction and loyalty among international students. *Journal of Marketing for Higher Education*, 19, 65 – 84. Viewed 9.3.2014. <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/08841240902904869>
- Srihaev, E. & Levy, D. 2004. Cross-cultural psychology. Critical thinking and contemporary applications. Boston: Pearson Education.

Sari Myréen

DEVELOPING INTERCULTURAL COMPETENCES THROUGH LANGUAGE AND CULTURE TANDEM

‘Tolerance, intercultural dialogue and respect for diversity are more essential than ever in a world where peoples are becoming more and more closely interconnected. People of different religions and cultures live side by side in almost every part of the world, and most of us have overlapping identities which unite us with very different groups. We can love what we are, without hating what – and who – we are not. We can thrive in our own tradition, even as we learn from others, and come to respect their teachings.’

—Kofi Annan, Former Secretary-General of the United Nations

Language and culture tandem studies aim at developing students’ intercultural and foreign language competence skills through peer-learning in pairs. Intercultural competence skills are increasingly important in our globalised world where we interact with people from culturally diverse backgrounds. **‘Culture’** refers to ‘the behaviours and beliefs characteristic of a particular social, ethnic, or age group’, and **‘inter-’** signifies ‘between’, ‘among’, ‘mutually’, ‘in the midst of’, ‘during’, ‘together’ or ‘reciprocally’. According to Alred et al. (2002) **‘being intercultural’** means to reconstruct the others’ frame of reference and see things through their eyes in order to overcome our ethnocentric tendency to impose our categories and values on their behaviour.

Being intercultural also means to enhance our self-awareness as cultural beings. Being intercultural means to be able to accept the others’ beliefs and values, even if we cannot approve of them. Therefore tolerance plays an important role in the intercultural experience. **Being intercultural** is based on a concept of culture which does not determine the individuals’ behaviour but enables them to mediate between contradictory values and to pursue their interests. **Being intercultural** comprises both involvement and the reflection on this involvement. **Being intercultural** means to be aware of the disquieting tension in the intercultural experience’.

BEING INTERCULTURAL
MEANS TO BE ABLE TO
ACCEPT THE OTHERS’
BELIEFS AND VALUES, EVEN
IF WE CANNOT APPROVE OF
THEM.

Students of Laurea University of Applied Sciences have been able to develop their intercultural competences and foreign language skills on campus through language and culture tandem with English- and French-speaking exchange and degree students. Tandem language and intercultural learning is a form of learning where two people with different native languages and nationalities are paired up to work together to learn more from each other’s culture, help each other to improve their language skills and exchange knowledge. Tandem learning is reciprocal and the partners help each other to familiarise themselves with another culture and language when they do not understand something or if they want to say something and are not sure how. Both partners contribute equally to the tandem and benefit to the same extent.

The students are responsible for their own learning and achieving their goals. Setting up concrete and realistic goals in the beginning is a prerequisite for enrolling in the course; initially the students have to define what they will learn, how much they will learn and how they will learn. They will also collect evidence and reflect on their learning throughout the language and culture tandem. As Deardorff (2011) states, ‘intercultural competence development is an ongoing process, and thus it becomes important for individuals to be given opportunities to reflect on and assess the development of their own intercultural competence over time. In addition, this suggests assessment should be integrated throughout targeted interventions’. Deardorff (2011) defines ‘the overall external outcome of intercultural competence as **effective** and **appropriate** behavior and communication in intercultural situations, which again can be further detailed in terms of indicators of appropriate behavior in specific contexts.’

Deardorff’s indicators of intercultural competences are listed in UNESCO’s (2013) publication:

- Respect (‘valuing of others’);
- Self-awareness/identity (‘understanding the lens through which we each view the world’);
- Seeing from other perspectives/world views (‘both how these perspectives are similar and different’);

- Listening ('engaging in authentic intercultural dialogue');
- Adaptation ('being able to shift temporarily into another perspective');
- Relationship building (forging lasting cross-cultural personal bonds);
- Cultural humility ('combines respect with self-awareness').

Developing intercultural competences implies openness and curiosity. A Finnish nursing student who participated in the tandem course with an American nursing student expressed her tandem learning goals:

Sara:

'I would love to learn about the American education system in general, and especially about the nursing degree programs, and compare the differences in American and Finnish education. I would also like to improve my nursing vocabulary (a lot), and gain confidence in speaking. I would love to learn how to be myself, and show my personality during English conversation. I would like to get to know the basic life of an American. What is Jhannine's typical day in NYC like? I would love to learn about the job opportunities for a nurse in America, give a positive impression about Finland and helping Jhannine to adapt as well as embrace the more outgoing personality of Americans.'

A tandem course comprises two tandem sessions where both the students and the instructor are present. These sessions include setting up learning goals, reflecting on learning and evaluating the results of the tandem at the end of the course. After setting up their learning goals, the tandem partners meet at least four times without the instructor. They also collect evidence throughout the tandem with reports, pictures, videos and reflective learning diary entries. Moreover, the tandem partners often become close friends and meet on a weekly basis doing different activities in

THEY COLLECT EVIDENCE THROUGHOUT THE TANDEM WITH REPORTS, PICTURES, VIDEOS AND REFLECTIVE LEARNING DIARY ENTRIES.

During their tandem sessions, the partners discuss customs, culture and cultural differences in various situations, differences in native languages, their own language learning process during the tandem, issues related to studying and professional knowledge, and other things. Other language and culture tandem activities include cooking the partner's favourite traditional foods, visiting museums, cinema, theatre and exhibitions, or writing a blog about the tandem language and culture learning activities and comparing their behaviour in everyday life situations, for example if something unexpected happens. Tandem learning can begin when both tandem partners have set their goals.

their free time, such as visiting other parts of Finland together to meet friends and relatives, or just meeting downtown or at their homes for a meal or a cup of coffee.

During their tandem sessions, the partners discuss customs, culture and cultural differences in various situations, differences in native languages, their own language learning

Sara's tandem partner, an American nursing student defined her aims:

Jhannine:

'I would love to learn as much as I can about Finnish culture and life since I will be living here for almost a year. I want to learn the differences between the way of life here in Finland in comparison to the way I led my life back in the States. I want to learn through hanging out with each other and talking about certain aspects of our lives that could be different. I would also like to learn about Finnish culture by trying some traditional foods. I already know I want to celebrate Thanksgiving here in Finland and invite Sara to experience this American holiday with me.'

I expect to learn a lot more about the culture in Finland and hopefully improve my Finnish as well. Separate from learning outcomes, I expect to make a very good friend, since Sara and I seem to get along really well. Thanks for letting me be part of this!'

After receiving the students' tandem objectives, the instructor will send activity cards to the students to facilitate their interaction during the tandem sessions. The first activity card includes tasks that help in learning the differences and similarities in educational systems in the students' home countries. The impacts of the differences in national educational systems on students' everyday lives and the whole educational process are revealed by Sara's and Jhannine's diary entries:

Sara:

'Jhannine and her friend Stacey came to my apartment for the evening, I had also invited my cousin Sofia. We cooked pizza together and played some games. We noticed that many of the games are the same here as in America. We were talking a lot about the differences in our schools. In America, the school is a really big part of your life, you live there and most of your friends are from there. It's really different here, since for us, school is just a really small part and we go there for study and our "life" is outside of school. I would really want to experience the American dorm life.'

Jhannine:

'Today, I went to Sara's apartment and we made pizza! It was really fun and the pizza actually turned out pretty good! I also met her cousin and we all talked about the differences in the education in Finland and in the States. I was so surprised to hear that not only is education basically free in Finland, but that students get compensation from the government as well for studying. I think that incentives like that are good so that people are more likely to want to continue their education. In the States, the biggest concern and what hinders people the most from attending college and university is the cost. Some people don't go to college because they can't afford it. And some people who do go to college are paying back their loans for the rest of their lives and may even pass it down to their next of kin when they die. No wonder education in Finland is one of the best. All students have to be concerned about is passing their classes and doing their best rather than constantly thinking about how they are going to be survive financially.'

Food and culinary habits play a very important role in the daily life of people, but their significance can vary a lot in different cultures. Thus, it is important that the tandem learners can identify the effects of these issues and respect each other's values. As Deardorff (2011) states 'attitudes—particularly respect (which is manifested variously in cultures), openness, and curiosity—serve as the basis of this model (Figure 1) and have an impact on all other aspects of intercultural competence.'

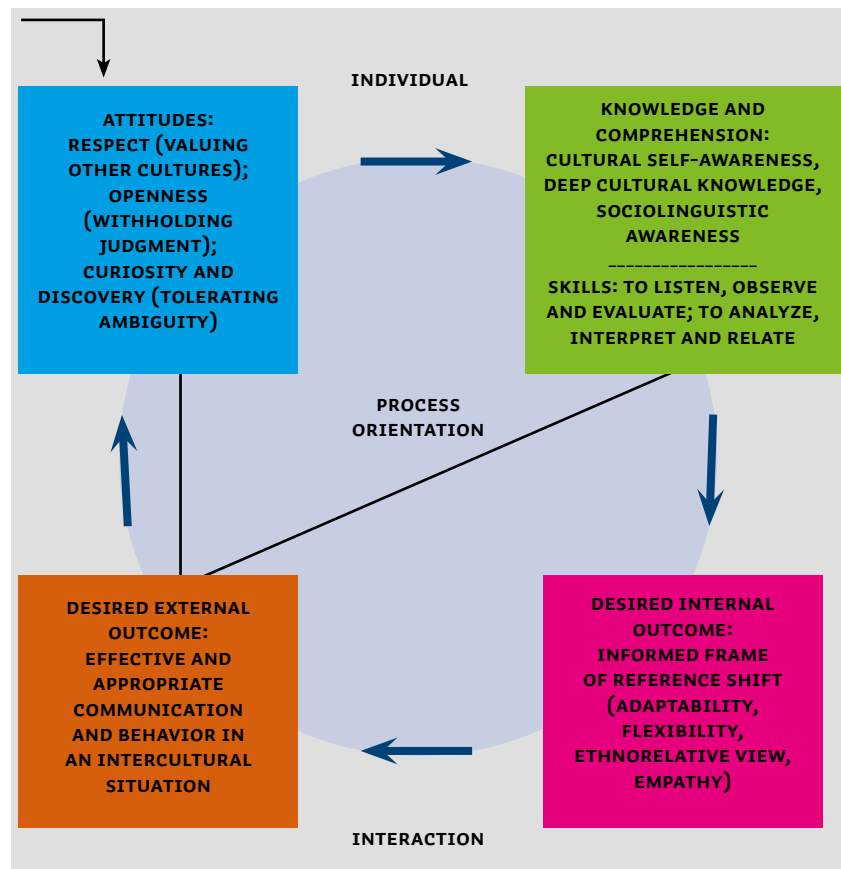

Figure 1: Intercultural competence model (Deardorff)

Sara:

'We went to a thrift shop, and afterwards we went to Jhannine's place to have some coffee, and she and Stacey cooked us some food. I've noticed that the food culture that they're used to is quite different from what I'm used to. They really enjoy their food and like to spend time and money on it. Their school cafeteria has a lot of different options, and it seems like they really miss it. For me, food is just gasoline for my body, not something that I enjoy so much, and our school food works perfectly for that. I had a really cosy time with them. I've noticed that Stacey is not as talkative as Jhannine, and that makes me realise that not all Americans are super outgoing and talkative and that

there's different personalities as in here too, which encourages me even more to apply to do an exchange there. Before this culture tandem, I've had quite many prejudices about Americans and that to be able to live there you have to be over social and super outgoing. Now I know that you just need to have good manners and be yourself.'

Jhannine:

'Today I brought Sara to the Brooklyn Café. My friend Stacey and I, who is also from America and from my college, were searching for a place that sold cupcakes and found this place. The name immediately appealed to us since we are both from New York so we knew we had to go and check it out. The café was amazing! It made us feel right at home and they had bagels! I knew that I HAD to bring Sara there so she could get a glimpse of what I thought was a good representation of New York. We stayed here for a while and talked about what it was like to go to college in the States. I told her about living in the dorms and how most people in my college have a car so public transportation wasn't really a thing. I showed her pictures and videos of my college too because she is interested in doing the dual degree program that I am currently in between my college and Laurea. I really hope she gets into the program because I would love for her to come to my college, and I could show her around just like she did for me here in Finland. After, we went to Malminkartanonhuippu. The walk up those stairs was absolutely awful. I thought I was going to die. But once we got to the top, the view was really nice! We took our very first picture together up there, so the climb was worth it in the end.'

Deardorff (2011) discusses the ability to see from others' perspectives and argues that 'this deep cultural knowledge entails a more holistic, contextual understanding of a culture, including the historical, political, and social contexts. Thus any assessment of culture-specific knowledge needs to go beyond the conventional surface-level

Picture 1: Sara took Jhannine to the highest point in Helsinki.

knowledge of foods, greetings, customs, and so on'. As Sara's and Jhannine's diaries reveal, students are able to develop this deep intercultural knowledge through tandem learning, which can change their perceptions and behaviour. The common intercultural experience can also bring the tandem partners very close together and make the initial cultural barrier disappear completely:

Sara:

'Overall this experience so far has been amazing. Sometimes it's quite hard to find the culture aspect in this because we are just so much more like friends so we kind of forget that we are from different countries. I don't feel shy at all talking English to her anymore.'

Jhannine:

'Overall, I feel like I have learned a lot through this cultural tandem experience so far and have gotten a better grasp of Finnish culture and language. Often times I ask Sara what a certain word would be in Finnish and she would tell me. I would also use her to practice my Finnish-speaking skills after I learned something in Basic Finnish class that day. She was more than helpful in helping me with my projects in Finnish and helping me figure out how to do certain things like mailing a package. I certainly don't feel like I have just met someone of a different culture and exchanged facts with; I feel like I have made a lifelong friend to whom I can turn to whenever there is a problem.'

After completing their tandem studies in autumn 2016, ten tandem students participated in an evaluation about their tandem learning process. The quantitative data consisted of ten replies to seven questions on a 5-point Likert scale, where 5 was 'strongly agree' and 1 was 'strongly disagree'. The results reveal that the tandem students were highly motivated to study foreign language and intercultural competences (4.5). They also considered that tandem learning benefited their learning motivation (4.3) and that it was useful when studying cultural issues (4.9). The tandem students appreciated their language and culture tandem course:

'It's helped me a lot. I've learned a lot of new words, also the professional (nursing) vocabulary. There is no "pressure" in learning when you do it with another student. During English classes at school, it's always really awkward to talk when everybody is listening.'

'I found this study unit very interesting. Besides interesting, it was also fun. Me and my tandem partner had different personalities, but I do not think it was a problem. We just had to find our own way to do this tandem course. I like to speak English and meet people from other cultures, so I really enjoyed this course.'

'It helped having someone from that culture help me get a better understanding of Finland and its people. It's better than learning through books and theory classes.'

Many thanks to nursing students Jhannine and Sara for sharing their language and culture tandem diary entries with us.

Picture 2: Sara continued her studies with Jhannine at Nazareth College in New York.

REFERENCES

Alred, G. et al. 2002. Languages for Intercultural Communication and Education, 2 : Intercultural Experience and Education, Multilingual Matters Limited.

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2013. Intercultural Competencies, Conceptual and Operational Framework. Retrieved on 15th August 2017 from https://issuu.com/unescnow/docs/intercultural_competences/41.

Deardorff, Darla K. 2011. Assessing intercultural competence. New Directions for Institutional Research. Vol. 2011 Issue 149, 65-79.

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Janika Lindström & Kristiina Kuparinen (toim.)

YHDESSÄ ENEMMÄN

OPPMISEN PAIKKOJA JA SUUNTIA

Me laurealaiset yhdessä toteutimme tämän artikkelikokoelman Laurean ja työelämän yhteistyöstä. Artikkelit valottavat ammattikorkeakoulun ja työelämän välistä vuorovaikutusta sekä hankkeita, joiden kautta tarkastellaan suomalaisen työelämän tulevaisuutta sekä tulevaisuuden työntekijöiden osaamista.

Artikkelikokoelma on kirjoitettu työelämän ammattilaisille ja yhteistyökumppaneille, ja artikkeleiden tarkoituksena on inspiroida ja rohkaista lukijoitaan toimimaan tavoitteellisesti yhdessä ammattikorkeakoulun kanssa. Julkaisun esiin nostamat kokemukset näyttävät, että työelämän tarjoamassa oppimis- ja kehittämissympäristössä yhteistyö on antoisaa ja tuloksellista.

Miten Sinä haluaisit lisätä edustamasi organisaation ja ammattikorkeakoulun välistä yhteistyötä ja saada kehittämistyön tuloksia osaksi arkea ja toimintaa? Laurea on olemassa tätä yhdessä tekemistä varten.